

ОСВІТНІЙ ФОКУС

Електронне видання комунальної
установи Хмельницької міської ради
«Центр професійного розвитку
педагогічних працівників»

№ 01 (30) 2025

ЗМІСТ НОМЕРА

06 **ОСВІТА 2025: ЧАС ЗМІН**

08 **ЛЮДМИЛА БЕЛЯКОВА**

Елементи STEM-освіти та мейкерства на уроках хімії та біології: крок у майбутнє

11 **ІРИНА ВРУБЛЕВСЬКА**

Інтеграція громадянської компетентності у процес навчання математики

14 **ТЕТЯНА МОСКАЛЮК**

Комунікативна компетентність педагога як основа професійної майстерності

19 **ІРИНА БІЛЬЧУК**

Шляхи активізації мовленнєвої діяльності через впровадження диференційованого підходу у вивченні англійської мови

22 **ОЛЕНА ПОЦЕЛУЙ**

Реалізація інклюзивного підходу в освітньому процесі на уроках іноземної мови

25 **ДАРІЯ ЧОРНА**

Від теорії до вогню: Метод проєктів на прикладі створення окопної свічки

28 **ОЛЕНА МОСКАЛЬЧУК**

Вплив розвитку дрібної моторики на формування мовлення у дошкільників

28 **ЮЛІЯ ГРІШИНА**

Впровадження елементів Вальдорфської педагогіки в роботу з дітьми з особливими освітніми потребами

33 **СВІТЛАНА ДРИГУЛА**

Використання мультимедійних презентацій в освітньому процесі

36 **СЕРГІЙ МАРТИНЮК**

Використання Arduino для демонстрації фізичних явищ: досвід інтеграції сучасних технологій у навчання

38 **РАЇСА КОРОНОВСЬКА**

Практичне використання робочих аркушів на різних етапах уроку

42 **ОЛЬГА ДОБРОВОЛЬСЬКА**

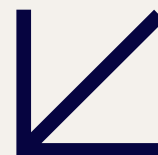
Використання ігор на уроках іноземної мови в початкових класах

47 **ОЛЕСЯ КОЗАК**

Методи ефективного викладання лексичного та граматичного матеріалу, як основної складової успішного оволодіння німецькою мовою

50 **СВІТЛАНА ШТЕЛЬМАХ
АНАСТАСІЯ ПАСТУХ**

Український весільний вінок та вінкоподібний головний убір дзумбалік: культурно-естетичні паралелі

54 ЛЮДМИЛА МАРЦЮГА

Використання майндмепінгу на уроках літературного читання як новітній підхід в організації сучасного уроку

57 ОЛЬГА КРИКУН

Використання педагогічного дизайну на уроках української мови в початкових класах

59 НАТАЛІЯ ВОРОНЕЦЬКА

Робота над оволодінням активним мінімумом на уроках англійської мови

62 ІННА БЕЙ

Мнемотехніка як засіб розвитку мовлення дошкільників

65 ІРИНА НАДОЛИНСЬКА

Від турботи до самостійності: як формувати впевненість у власних силах у дітей із функціональними труднощами

67 ТЕТЯНА ТРИНЬКА

«Щоденні 3» як інноваційна педагогічна технологія для формування математичної компетентності учнів початкових класів

69 ЛАРИСА МЕВША

Компетентісно спрямований підхід вивчення літератури: данина моді чи нагальна необхідність?

72 ОЛЕНА ДУМАНСЬКА

Урок — дослідження з української літератури у 8 класі

75 КАТЕРИНА УРЯДНИК

Вправи та активності, які сприяють самореалізації учнів на уроках української мови та літератури

77 ІРИНА ХОМ'ЯК

Від теорії до практики: розвиток SOFT SKILLS на уроках української мови

80 РАЇСА КУРОС

Література рідного краю. Роздуми про проблеми дорослішання, добра і зла, дружби та зради у повісті Ольги Ткач «Невигаданий друг»

83 ІРИНА БАГРІЙЧУК

Tastes of the World: A Delicious Adventure in Food (конспект уроку англійської мови для 4 класу)

86 СНІЖАНА БЕЗДОМОВА

Перші кроки незалежної України

90 ЛІНА ГАВЧУК

Розвиток пізнавальних здібностей у дітей дошкільного віку в процесі ознайомлення з історією своєї родини

94 КАТЕРИНА КОЛОМІЄЦЬ

Рятівники казкового героя (конспект заняття для розвитку логіко — математичної компетентності дітей середнього дошкільного віку)

**98 ЛЕСЯ ВОЗНЮК
ЛІЛІЯ СЛІМАК**

Родинний квест розвага «Хліб — усьому голова»

НАША КОМАНДА

ОКСАНА РАТУШНЯК

Директор КУ ХМР «ЦПРПП»

ОЛЬГА ГУМЕНЮК

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВІКТОРІЯ КОРСУН

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВОЛОДИМИР КОРИЧАК

Консультант професійних спільнот учителів освітньої галузі фізичної культури та соціальної і здоров'язберезувальної освітньої галузі

ВІКТОРІЯ СТАНЕЦЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мистецької та технологічної освітніх галузей

АКСИНІЯ ЛЕЗНЮК

Консультант професійних спільнот учителів природничої освітньої галузі

ОЛЬГА СОКАЛЬСЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література, зарубіжна література)

АННА ТКАЧУК

Консультанти професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

АННА ШЕВЧУК

Консультанти професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

НАТАЛІЯ ПРИЩЕНКО

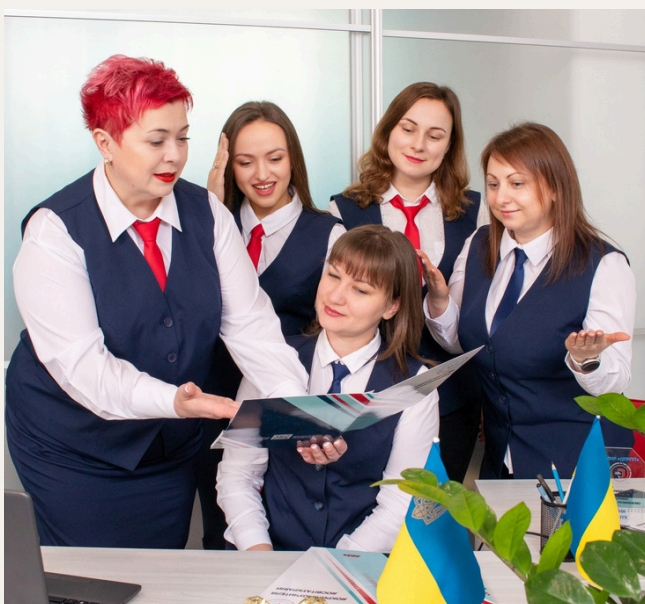
Головний бухгалтер КУ ХМР «ЦПРПП»

ВАКАНСІЇ:

- Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної галузі (іншомовна освіта)
- Консультант професійних спільнот учителів громадянської та історичної освітньої галузі
- Консультант професійних спільнот учителів математичної та інформатичної освітніх галузей
- Консультант професійних спільнот педагогічних працівників, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами
- Практичний психолог
- Секретар - друкарка

КОНСУЛЬТАНТИ

Кожен, хто перестає вчитися, старіє, – не важливо, в 20 або 80 років, – а будь-який інший, хто продовжує вчитися, залишається молодим. Найважливіше в житті – це зберегти мозок молодим.

Генрі Форд

Справжні вчителі стають мостами, по яких запрошують пройти своїх учнів. А потім, перевівши учня на іншу сторону, вони радісно руйнують ці мости, заохочуючи їх створити свої власні.

Нікос Казандзакіс

ОСВІТА 2025: ЧАС ЗМІН

Сучасна освіта в Україні переживає етап трансформації, адже потреби суспільства та технологічний прогрес диктують нові правила. Якою ж буде школа, що відповідатиме вимогам часу? Інклюзивна освіта є не просто трендом, а вимогою часу, адже кожна дитина, незалежно від її особливостей, має право на якісну освіту та підтримку.

Окрім того, освіта стає більш індивідуальною. Кожна дитина — це унікальна особистість зі своїми здібностями та потребами. Персоналізований підхід дозволить розкрити потенціал кожного учня, враховуючи його темп навчання та інтереси.

Технології вже є невід'ємною частиною освітнього процесу. Віртуальна та доповнена реальність, штучний інтелект, спеціальні освітні платформи — все це робить навчання більш цікавим та ефективним. Діти досліджують світ за допомогою сучасних інструментів, отримуючи знання в інтерактивній формі.

Розвиток критичного мислення та креативності є життєво важливим. Вміння аналізувати інформацію, розв'язувати проблеми та генерувати нові ідеї — ось що цінується найбільше. Освітні програми мають бути спрямовані на розвиток саме цих навичок, адже вони є ключовими для успіху в сучасному світі.

STEM-освіта, що поєднує науку, технології, інженерію та математику, є пріоритетною. Діти постійно мають отримувати практичні навички, необхідні для роботи в технологічному світі, що постійно розвивається.

Навчання не обмежується шкільними роками. Люди вчаться протягом усього життя, адаптуючись до змін на ринку праці. Освіта має бути гнучкою та доступною завдяки онлайн-навчанню, дистанційним курсам та іншим формам.

Особливу увагу також варто приділяти ментальному здоров'ю та емоційному інтелекту учнів. Вчителі повинні допомагати дітям впоратися зі стресом та емоційними труднощами, розвиваючи їх емоційний інтелект.

Освітні заклади активно співпрацюють з бізнесом, щоб готувати фахівців, які відповідають потребам сучасного ринку праці. Важливим аспектом є громадянська освіта, адже учні — це майбутнє нашої країни. Вони повинні бути свідомими громадянами, здатними брати участь у житті суспільства.

Отже, освіта 2025 - це освіта, що відповідає викликам часу та готує успішних, креативних та відповідальних громадян.

ЕЛЕМЕНТИ STEM-ОСВІТИ ТА МЕЙКЕРСТВА НА УРОКАХ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ: КРОК У МАЙБУТНЄ

Людмила БЕЛЯКОВА,
вчитель біології та хімії КЗЗСО
«Ліцей №10 Хмельницької
міської ради»

Сьогодні вимагає від освіти нових підходів, що відповідають викликам часу. Тому STEM-освіта (наука, технології, інженерія та математика) є одним із провідних напрямів, який готує учнів до життя в умовах швидкого технологічного процесу. Таким чином формуються ключові навички XXI століття – критичне мислення, креативність, командна робота та вміння розв'язувати складні задачі. Оскільки не кожен заклад освіти обладнаний STEM-лабораторіями, саме інтеграція елементів STEM та мейкерства в процес викладання відкриває нові можливості для учнів. Вважаємо мейкерство – творчу діяльність учнів із використанням простих матеріалів – важливим кроком до розвитку STEM-напряму через міждисциплінарний підхід.

Сучасна освіта потребує інтеграції різних підходів, які дозволяють не лише отримувати теоретичні знання, а й розвивати практичні навички, творче мислення. У хімії та біології STEM-методи поєднуються з мейкерством, яке орієнтується на процес створення об'єктів своїми руками, що стимулює учнів до активного пізнання, експериментування, закріплення знань на практиці та розвитку креативності. Ці підходи не лише дозволяють поглиблювати знання з природничих наук, а й стимулюють до пошуку розв'язання реальних проблем, пов'язаних із довкіллям, здоров'ям та технологіями.

STEM-освіта спрямована на формування таких компетенцій, як:

- розвиток критичного мислення: аналіз проблем, оцінка рішень;
- робота в команді – організація спільної діяльності для досягнення мети;
- уміння застосовувати знання на практиці;
- розвиток творчості: генерування нових ідей для розв'язання завдань тощо.

Мейкерство доповнює STEM, адже дозволяє учням не тільки вивчати теорію, а й створювати реальні об'єкти, використовуючи доступні матеріали. Це формує інтерес до науки та сприяє глибшому розумінню матеріалу, розвиває інженерні навички, дрібну моторику, конструкторські здібності, стимулює творчість і дослідження, сприяє самореалізації та впевненості у власних силах, дає можливість засвоювати складні поняття через практичний досвід.

Приклади впровадження STEM-елементів та мейкерства на уроках хімії та біології (з досвіду роботи):

1. Моделі молекул, кристалічних ґраток, хімічних зв'язків.

За допомогою повітряного або звичайного пластиліну, наборів для конструювання, наборів для вирощування кристалів та інших допоміжних матеріалів, учні виготовлять на уроках або в позаурочний час тримірні моделі органічних та неорганічних речовин, кристалічних ґраток речовин іонної або молекулярної будови, моделюють типи хімічних зв'язків, вирощують кристали солі, створюють імітації кристалів інших солей за забарвленням згідно зі складом.

2. Виготовлення «домашнього рН-метра» для вимірювання кислотності різних рідин із використанням натуральних індикаторів, таких як куркума, сік червонокочанної капусти, сік буряка.

3. Побудова мінівулкана: моделювання природного процесу завдяки хімічній реакції між столовим оцтом, забарвленим соком буряка, та питною содою. У результаті реакції виділяється вуглекислий газ, який імітує виверження вулкана.

4. Створення коміксів як сучасний інструмент візуалізації навчального матеріалу з певної теми, наприклад «Життя хімічних елементів».

5. Модель «закритого полум'я»: проведення досліду з дотриманням правил техніки безпеки, в якому обмеження доступу кисню (повітря) до свічки демонструє роль кисню в процесі горіння.

6. Моделювання рослинних або тваринних клітин з харчових продуктів або підручних матеріалів дає можливість учням під час роботи вивчити будову клітини, а також назви та функції органел.

7. STEM-моделювання на уроках анатомії та фізіології людини дозволяє учням краще зрозуміти будову організму та взаємозв'язок його систем. Наприклад, створення моделей органів або систем органів допомагає візуалізувати складні процеси, які важко уявити лише за підручником.

8. Постановка експерименту із капілярною дією: демонстрація того, як забарвлена вода рухається по паперових рушниках дає можливість пояснити на практиці роботу капілярів у кровоносній системі.

9. Мінітеплиці для пророщування насіння або росту пагонів рослин – це невеликі конструкції з пластикових пляшок, контейнерів та інших матеріалів, що забезпечують тепло, вологу та освітлення з метою моделювання оптимальних умов росту рослин.

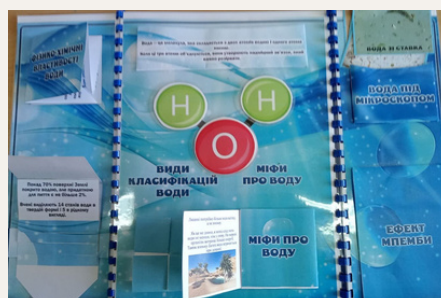
10. Лепбуки як інструмент STEM-освіти: інтерактивна тека для систематизації матеріалу за темою, яка включає різноманітні елементи: кишеньки, схеми, віконця, картки, розгортки тощо. Учні самостійно оформлюють лепбук, що розвиває їх уяву та дизайнерські навички. Створення лепбука вимагає самостійного пошуку інформації, експериментів, аналізу та систематизації.

11. Виконання проєктів як основа STEM-освіти. Виконуючи проєкт за темою «Складання особистої програми зміцнення здоров'я», учні працюють над особистою програмою зміцнення здоров'я, поєднуючи наукові знання, технології аналізу, інженерні рішення та математичні розрахунки. Форми представлення проєктної роботи: презентації або постери, де вони представляють свої програми в розділах про фізичну активність, харчування, режим дня, моніторинг за допомогою фітнес-трекерів, складання плану тренувань та ін.

Отже, впровадження елементів STEM-освіти та мейкерства у шкільному курсі біології та хімії відкриває нові можливості для створення інтерактивного, практично орієнтованого навчання, яке розвиває як наукові, так і соціальні компетенції та дозволяє перетворювати навчання на захопливий процес.

Список використаних джерел:

1. Бойко С. М., Проценко Г. О., Дзюба А. М., Чухлеб А. В. Експериментальна діяльність у вирішенні завдань STEM-освіти. *Світ інноваційних можливостей: актуальні питання розвитку STEM-освіти* : монографія / за заг. ред. О. Є. Стрижака, Ю. І. Завалевського. Київ, 2023. С. 97-128.
2. Персоналізоване навчання. URL: <http://blog.ed-era.com/personalizovane-navchannia/>
3. Сахно Є.К. Мейкерство як інноваційний підхід впровадження STEM-освіти. URL: <https://www.calameo.com/books/0045318093dec2722abdd>
4. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпучіна, Г. В. Онопченко, О. В. Онопченко. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. – 80 с.
5. Що таке STEM-освіта в навчальному закладі. Педрада – портал освітян України. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1401-shcho-take-stem-osvta-u-navchalnomu-zaklad>
6. STEM-освіта. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>
7. STEM по-українськи: концепція розвитку STEM-освіти 2027. URL: <https://b-pro.com.ua/statti/osoblivosti-shkilnoi-stem-osviti-svitova-praktika>
8. STEM-освіта як ефективний напрям реалізації ключових положень концепції нової української школи. URL: <https://oip-journal.org/index.php/oip/article/view/304>

ІНТЕГРАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Ірина ВРУБЛЕВСЬКА,
вчитель математики КЗЗСО
«Ліцей №13 Хмельницької міської ради»

Розвиток інтересів учнів, формування компетентностей, необхідних для їхньої соціалізації та громадянської активності, виховання відповідального, шанобливого ставлення до суспільства, національних та культурних цінностей українського народу є важливою частиною мети, яка визначена Державним стандартом базової середньої освіти.

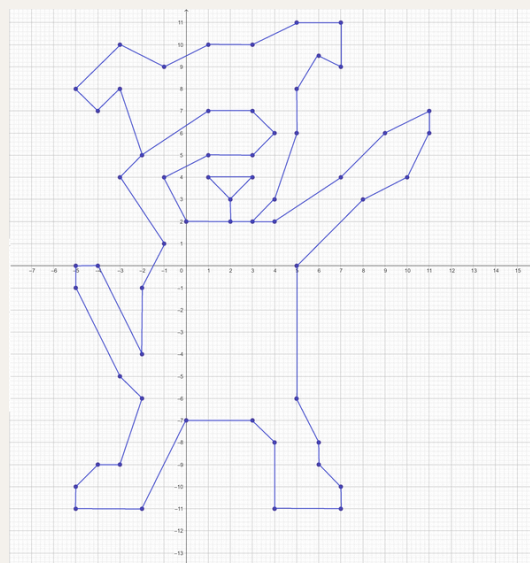
Формування громадянської компетентності — це процес розвитку знань, умінь, навичок і цінностей, які дозволяють людині ефективно брати участь у житті суспільства. Ця компетентність є однією з ключових у сучасній освіті та вихованні, оскільки сприяє формуванню відповідальних, активних і свідомих громадян.

Інтеграція громадянської компетентності у процес навчання математики — це поєднання математичних знань із формуванням в учнів навичок, цінностей і відповідальності, необхідних для активної участі в суспільному житті.

Пропонуємо добірку завдань, які сприяють розвитку громадянської активності засобами математичної освіти.

Вправи можна використовувати на уроках узагальнення і систематизації при вивченні теми «Прямокутна система координат» у 6 класі. Завдання полягає у знаходженні відповідних точок та послідовному їх сполученні. Створені учнями малюнки є символами незламності українського народу у боротьбі за свободу та незалежність.

- **Пес Патрон** — український собака-сапер, талісман Державної служби з надзвичайних ситуацій, який підкорив серця українців. На рахунку Патрона вже сотні знайдених мін та врятованих життів. У 2022 році пес отримав нагороду від Президента Володимира Зеленського — медаль «За віддану службу».

Частина 1: (0; 2), (4; 2), (7; 4), (9; 6), (11; 7), (11; 6), (10; 4), (8; 3), (5; 0), (5; -6), (6; -8), (6; -9), (7; -10), (7; -11), (4; -11), (4; -8), (3; -7), (0; -7), (-2; -11), (-5; -11), (-5; -10), (-4; -9), (-3; -9), (-2; -6), (-3; -5), (-5; -1), (-5; 0), (-4; 0), (-2; -4), (-2; -1), (-1; 1), (-3; 4), (-2; 5), (1; 7), (3; 7), (4; 6), (3; 5), (1; 5), (-1; 4), (0; 2);

Частина 2: (-2; 5), (-3; 8), (-4; 7), (-5; 8), (-3; 10), (-1; 9), (1; 10), (3; 10), (5; 11), (7; 11), (7; 9), (6; 9,5), (5; 8), (5; 6), (4; 3), (3; 2);

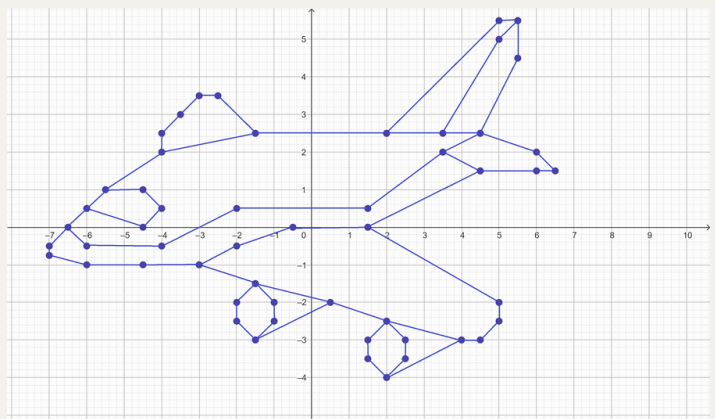
Частина 3: (2; 2), (2; 3), (1; 4), (3; 4), (2; 3).

- **Літак АН-225 «Мрія»** — найбільший та найпотужніший літак у світі. Під час російського вторгнення в Україну 27 лютого 2022 року в результаті повітряної атаки російських окупантів на аеропорт Гостомель під Києвом літак АН-225 «Мрія» був спалений. На момент вторгнення літак перебував на ремонті в аеропорту Гостомель, тому не встиг вилетіти з України.

Частина 1: (-4; 2), (-1,5; 2,5), (2; 2,5), (4,5; 2,5), (6; 2), (6,5; 1,5), (6; 1,5), (4,5; 1,5), (1,5; 0), (-0,5; 0), (-2; -0,5), (-3; -1), (-4,5; -1), (-6; -1), (-7; -0,75), (-7; -0,5), (-6; 0,5), (-5,5; 1), (-4; 2);

Частина 2: (-6,5; 0), (-6; -0,5), (-4; -0,5), (-2; 0,5), (1,5; 0,5), (3,5; 2), (4,5; 2,5), (3,5; 2), (4,5; 1,5);

Частина 3: (-5,5; 1), (-4,5; 1), (-4; 0,5), (-4,5; 0), (-6; 0,5);

Частина 4: (-4; 2), (-4; 2,5), (-3,5; 3), (-3; 3,5), (-2,5; 3,5), (-1,5; 2,5);

Частина 5: (2; 2,5), (5; 5,5), (5,5; 5,5), (5,5; 4,5), (4,5; 2,5);

Частина 6: (3,5; 2,5), (5; 5), (5,5; 5,5);

Частина 7: (-3; -1), (-1,5; -1,5), (0,5; -2), (2; -2,5), (4; -3), (4,5; -3), (5; -2,5), (5; -2), (1,5; 0);

Частина 8: (-1,5; -1,5), (-2; -2), (-2; -2,5), (-1,5; -3), (-1; -2,5), (-1; -2), (-1,5; -1,5);

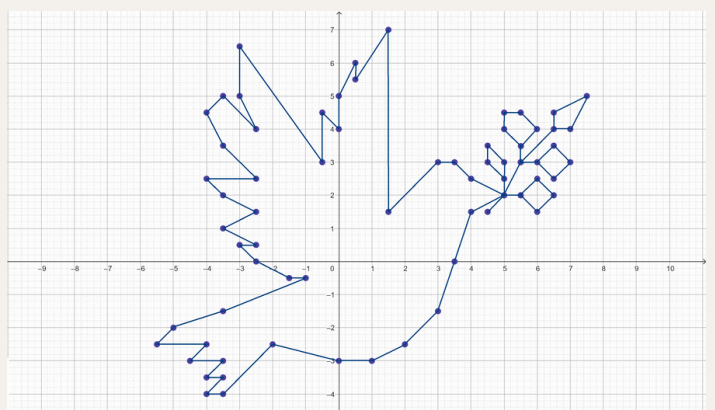
Частина 9: (-1,5; -3), (0,5; -2);

Частина 10: (2; -2,5), (1,5; -3), (1,5; -3,5), (2; -4), (2,5; -3,5), (2,5; -3), (2; -2,5);

Частина 11: (2; -4), (4; -3).

- **Голуб миру** — символ Міжнародного дня миру, який традиційно святкують 21 вересня. В теперішній час цей вислів для кожного з нас має особливе значення.

Частина 1: (0; -3), (-2; -2,5), (-3,5; -4), (-4; -4), (-3,5; -3,5), (-4; -3,5), (-3,5; -3), (-4,5; -3), (-4; -2,5), (-5,5; -2,5), (-5; -2), (-3,5; -1,5), (-1; -0,5), (-1,5; -0,5), (-2,5; 0), (-3; 0,5), (-2,5; 0,5), (-3,5; 1), (-2,5; 1,5), (-3,5; 2), (-4; 2,5), (-2,5; 2,5), (-3,5; 3,5), (-4; 4,5), (-3,5; 5), (-2,5; 4), (-3; 5), (-3; 6,5), (-0,5; 3), (-0,5; 4,5), (0; 4), (0; 5), (0,5; 6), (0,5; 5,5), (1,5; 7), (1,5; 1,5), (3; 3), (3,5; 3), (4; 2,5), (5; 2), (4; 1,5), (3,5; 0), (3; -1,5), (2; -2,5), (1; -3), (0; -3);

Частина 2: (4,5; 1,5), (5; 2), (5,5; 3), (6,5; 4), (6,5; 4,5), (7,5; 5), (7; 4), (6,5; 4);

Частина 3: (5; 2), (4,5; 3), (4,5; 3,5), (5; 3), (5; 2);

Частина 4: (5,5; 3), (5,5; 3,5), (5; 4), (5; 4,5), (5,5; 4,5), (6; 4), (5,5; 3,5);

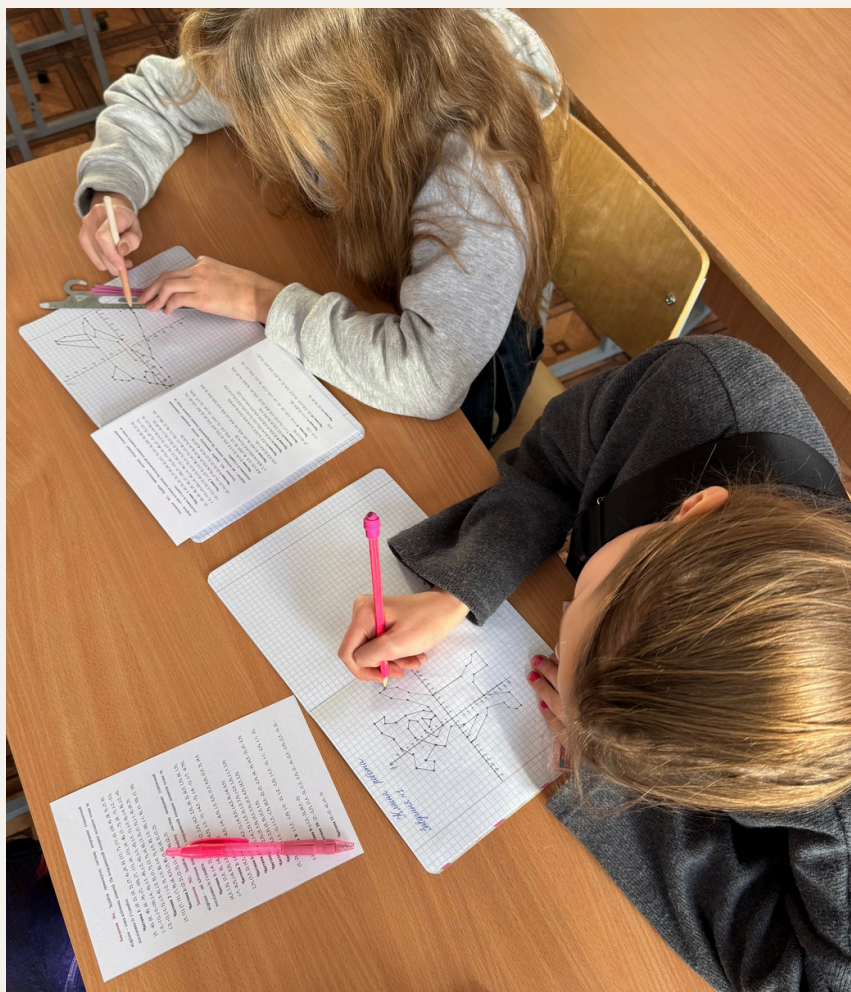
Частина 5: (5,5; 3), (6; 3), (6,5; 3,5), (7; 3), (6,5; 2,5), (6; 3);

Частина 6: (5; 2), (5,5; 2), (6; 2,5), (6,5; 2), (6; 1,5), (5,5; 2).

Додатково можна запропонувати учням розмалювати малюнки у патріотичних кольорах. Домашнє завдання — підготувати повідомлення про конструкцію, технічні характеристики чи історію використання АН-225; актуальну інформацію про службу пса Патрона; легенду, чому саме голуб є символом миру у світі та проявити творче мислення — створити власний малюнок у системі координат.

Список використаних джерел:

1. Держаний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Модельна навчальна програма «Математика 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Matem.osv.galuz-5-6-kl/Matem.5-6-kl.Ister.14.07.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Geogebra. Графічний калькулятор. URL: <https://www.geogebra.org/graphing> (дата звернення: 02.01.2025).

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Тетяна МОСКАЛЮК,
вчитель-логопед,
вихователь-методист
ХЗДО № 55 «Намистинка»

*Мова — втілення думки.
Що багатша думка, то багатша мова.
Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її!
Борімося за красу мови,
за правильність мови,
за доступність мови,
за багатство мови...
Максим Рильський*

З 1 січня 2025 року розпочав дію Закон України «Про дошкільну освіту». Відповідно до статті 21 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та статті 7 Закону України «Про дошкільну освіту» мовою освітнього процесу у сфері дошкільної освіти є державна мова. Держава гарантує кожній дитині право на здобуття дошкільної освіти державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», затверджений наказом Міністерства економіки України 19.10.2021 № 755-21, визначає ряд трудових функцій та професійних компетентностей та містить перелік знань, умінь та навичок педагога. Серед яких - знання норм та стилів літературної мови, основ теорії соціальної та професійної комунікації,

технік ефективної комунікації та ведення переговорів, командної роботи, педагогічної допомоги, ненасильницької взаємодії; уміння й навички здійснювати усну та писемну комунікацію з учасниками освітнього процесу державною мовою, визначати ефективні способи комунікації відповідно до поставлених завдань, вікових особливостей цільової аудиторії, встановлювати та підтримувати професійні контакти в колективі, з батьківською спільнотою, профільними фахівцями та професійними організаціями.

Державна мова – це закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформації.

Літературна мова – це унормована, відшліфована форма загальнонародної мови, що обслуговує найрізноманітніші сфери суспільної діяльності людей. Вона характеризується унормованістю, уніфікованістю, стандартністю, високою граматичною організацією, розвиненою системою стилів. Літературна мова реалізується в усній і писемній формах. Мовна норма - це сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються в процесі спілкування. Літературна норма виробляється життєвою практикою народу, відшліфовується майстрами слова, обґрунтовується в правилах мовознавчої наукою й кодифікується (узаконюється) у граматиках, словниках, довідниках, підручниках. Норми літературної мови (мал. 1), комунікативні якості мовлення є компонентами культури мовлення.

Мовленнєва культура є важливим складником професійної педагогічної майстерності. Опанування багатограними можливостями мистецтва слова, практичними вміннями емоційно та інтелектуально взаємодіяти в різних ситуаціях спілкування, вибір та вживання найбільш доцільних мовних засобів визначає культуру мовлення педагога, сприяє ефективній комунікації з учасниками освітнього процесу. Культура мовлення охоплює безумовне дотримання (усно і на письмі) норм літературної мови й мовленнєву майстерність того, хто говорить або пише.

Мовленнєва культура є важливим складником професійної педагогічної майстерності. Опанування багатограними можливостями мистецтва слова, практичними вміннями емоційно та інтелектуально взаємодіяти в різних ситуаціях спілкування, вибір та вживання найбільш доцільних мовних засобів визначає культуру мовлення педагога, сприяє ефективній комунікації з учасниками освітнього процесу. Культура мовлення охоплює безумовне дотримання (усно і на письмі) норм літературної мови й мовленнєву майстерність того, хто говорить або пише.

Педагог – мовленнєва особистість, комунікативний лідер, взірець для наслідування. Його мовлення є показником професійних якостей й фактором, що впливає на визнання у педагогічному світі. Поняття культури мовлення педагога визначається комунікативними якостями (мал. 2).

Перш за все, мова педагогічного працівника закладу дошкільної освіти має бути чистою, правильною і літературною за будь-яких умов; педагог має мати достатній лексичний запас, щоб вільно висловлювати думки, подавати навчальний матеріал/інформацію логічно, аргументовано, доступно, переконливо; мовлення має бути виразним завдяки вмілому інтонуванню залежно від змісту, доречному вживанню епітетів, метафор, порівнянь, використанню засобів образної словесної наочності (афоризми, прислів'я та приказки, уривки з художніх творів тощо). Також слід розвивати уяву, асоціативну й образну пам'ять, щоб, спираючись на образні уявлення, забезпечувати яскравість, образність словесного описання предметів і явищ, емоційність мовлення.

Мовлення віддзеркалює стан людини, й тому вибір слів має бути вмотивованим, а вимовляти їх слід відшліфованим голосом. Фальшиві інтонації педагога легко розпізнаються дітьми. Правильно обране і використане слово може відразу привернути увагу, викликати необхідну реакцію. Який би настрій не був у педагога, до дітей він має увійти позитивно налаштованим, доброзичливим, щирим, вільним від негативних емоцій! Мовлення вихователя як за змістом, так і за мовним оформленням має бути доступним дитині, відповідати її віковій категорії. Педагог повинен керуватися принципом «не зашкодь», тому що має справу з дитячою душею. Кожне вимовлене дорослим слово має бути зваженим і націленим на позитивний вплив, на користь вихованцеві. Слово може вселити дитині віру в себе, наснажити її силами, надихнути на добрі справи, а може принизити, зневірити, відгородити. Завжди про це пам'ятаймо.

Мовленнєва взаємодія педагога з батьками вихованців має вибудовуватися на засадах взаємоповаги, моральності партнерів, супроводжуватися вживанням у мовленні необхідних формул етикету. Батьки довіряють більше педагогу, який володіє зразковим грамотним мовленням. Для досягнення взаєморозуміння з батьками, педагог має уникати й не демонструвати в словах, тоні, інтонації — скептицизму, нестриманості, недовіри чи сумніву в позитивних якостях дітей, навіть якщо вони погано себе поведуть, порушують дисципліну.

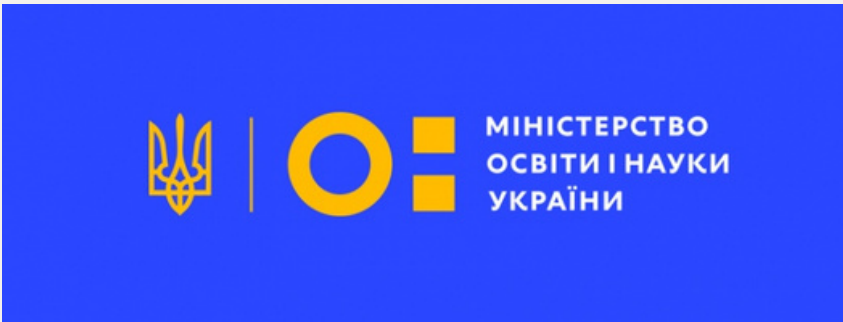
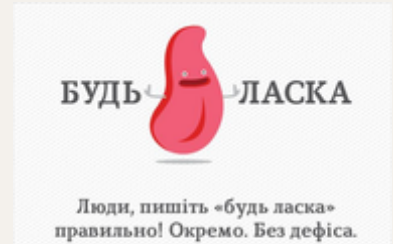
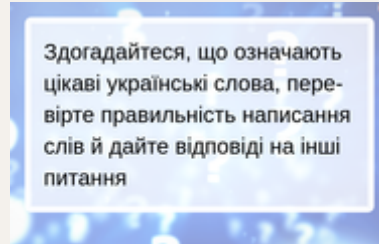
Слова вихователя повинні містити в собі бачення позитивних якостей дитини, оптимістичний сценарій її майбутнього. Не менш важливою особливістю є адекватний, спокійний та нейтральний тон, вмотивований темп мовлення, уникнення різких оцінних суджень, іронічних зауважень, уїдливих натяків та інших негативних мовленнєвих проявів на адресу співрозмовника.

Досягти високого рівня культури мовлення неможливо без любові до мови, постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення. Тож оперуйте словом невимушено, правильно використовуйте логічні наголоси та психологічні паузи, слідкуйте за відповідністю між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою; розумно сприймайте, відтворюйте готові та фахові тексти та вправно створюйте власні; майстерно опануйте способи підготовки й виголошення публічного виступу; вміло застосовуйте фахову українську термінологію у різноманітних комунікативних ситуаціях; мудро користуйтеся загальномовними та спеціальними словниками. Читайте твори майстрів різних стилів, добре опануйте мовні норми, стежте за їх змінами, не допускайте змішування мовних явищ, критично ставтеся до написаного і мовленого слова, не йдіть за «модними» тенденціями у вживанні іншомовних слів, жаргонізмів-кліше, термінологізмів, нарочитої спрощеності тощо. Повсякчас вдосконалюйте культуру свого професійного мовлення! (мал. 3)

Як сказала сучасна українська письменниця Ольга Дубчак в книзі «Чути українською» : «Українську мову справді цікаво вивчати, досліджувати, чути, слухати й читати. І зовсім не тому, що вона посіла друге місце на міжнародному конкурсі мов з милозвучності, а тому, що це живий і сповнений неймовірних секретів організм, це музика й математика водночас, це історія й сучасність, гумор і сльози. Проте головне в ній те, що вона — наша. Своя. Рідна. І чомусь мені здається, що своє та рідне завжди хочеться пізнавати глибше й глибше».

Корисні покликання
(зображення активні):

Список використаних джерел:

1. Дубчак О. Чути українською : у світі звуків [у] і букв / О. Дубчак. – Київ : Віхола, 2020. — 192 с.
2. Мовленнєвий етикет педагога. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/3464/97/>
3. Пітель В. М., Пітель В. І. Українська мова (за професійним спрямуванням) : збірник тестів для студентів Факультету математики та інформатики. Івано-Франківськ : видавництво НАІР, 2022. — 108 с.
4. Шинкарук В.Д., Теслюк В.М. Основи риторики: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021.—320 с.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ірина БІЛЬЧУК
вчитель англійської мови КЗЗО
«Ліцей №7 Хмельницької міської ради»

Диференційований підхід — це індивідуалізований підхід, який враховує різні потреби, рівні знань та стилі навчання учнів. Його суть полягає у створенні умов для ефективного засвоєння навчального матеріалу кожним учнем, незалежно від його рівня підготовки та індивідуальних особливостей. Це досягається шляхом варіативності завдань, методів та форм навчання. Головна мета диференційованого підходу — забезпечити успіх кожного учня, створивши умови для його максимального розвитку в опановуванні іноземною мовою.

Однією з головних проблем активізації мовленнєвої діяльності під час вивчення англійської мови є те, що учні відчувають страх і невпевненість у своїх мовленнєвих здібностях. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як: низький рівень володіння англійською мовою, відсутність мотивації, страх зробити помилку, відсутність можливості практикувати мову в реальних ситуаціях.

Диференційований підхід допомагає подолати ці проблеми, створюючи комфортне середовище для навчання, де кожен учень може працювати у своєму темпі та використовувати свої сильні сторони.

Впровадження диференційованого підходу вимагає ретельної підготовки:

1. Ознайомитися з рівнем знань, стилем навчання, рівнем мотивації учнів та їхніми індивідуальними особливостями. Наприклад, деякі учні можуть бути візуалами, які краще сприймають інформацію через зображення. Інші — аудіали, які краще навчаються за допомогою звуку. Треті — кінестетики, яким потрібно рухатися та взаємодіяти з навколишнім середовищем.

2. Створити різноманітні завдання, які врахують індивідуальні особливості кожного учня. Кожен учень отримує завдання, яке відповідає його рівню знань та індивідуальним потребам.

3. Застосувати різні методи, прийоми та техніки диференціації навчання.

- Диференціація за змістом: завдання різного рівня складності. Наприклад, можна запропонувати учням три варіанти завдань: базовий, просунутий та творчий. Наприклад, на уроці, присвяченому темі «Світ моїх захоплень», я пропоную учням такі завдання:

Базовий рівень: напишіть 5 речень про свої захоплення.

Просунутий рівень: напишіть короткий текст про те, чим ви любите займатися у вільний час, використовуючи 10-15 нових слів.

Творчий рівень: створіть презентацію про світ ваших захоплень, використовуючи різні засоби візуалізації.

- Групова робота. Учні краще засвоюють навчальний матеріал у співпраці з однокласниками. Це передбачає активне залучення учнів до управління своїм колективом. Саме тоді вони навчають і підтримують один одного.
- Ротація центрів. Учні переміщуються між різними навчальними центрами, де можуть виконувати різні завдання, що відповідають їхньому рівню знань. Вчителю важливо обирати ті прийоми та техніки, які найкраще відповідають потребам його учнів та навчальній програмі.
- Диференціація за процесом: надати учням можливість вибору завдань та способів виконання. У будь-яких діях, спрямованих на опанування навчальним матеріалом, якнайчастіше давайте учням право вибору, але з однією важливою умовою — право вибору завжди урівноважується усвідомленою відповідальністю за свій вибір. Учні повинні почуватися на уроці комфортно, щоб ставити питання і просити допомоги.
- Диференціація за продуктом: дозволити учням представити результат своєї роботи в різних форматах (намалювати картинку, усна розповідь, письмовий текст, презентація тощо).

4. Використовувати сучасні технології навчання: інтеграція онлайн-ресурсів, платформ, мобільних додатків та інших інструментів для залучення учнів до процесу опанування англійською мовою.

5. Забезпечити зворотний зв'язок та підтримку кожному учню, що полягає в регулярному контролі процесу навчання за допомогою розвиненої системи та прийомів зворотного зв'язку. Вчитель на уроці відстежує настрій учнів, ступінь їхньої зацікавленості, рівень розуміння матеріалу та регулярно дає учням зворотний зв'язок щодо їхніх досягнень. Слід узгодити темп, ритм і складність навчання з можливостями учнів, а також створити атмосферу взаємоповаги та підтримки, і тоді учні відчують свою успішність, бажання спілкуватися англійською мовою.

Приклади завдань та планів уроків англійської мови із застосуванням диференційованого підходу:

Завдання 1. Наприклад, при вивченні теми «Свята» 3 клас, учні слухають опис різних свят і виконують завдання для різних рівнів:

Рівень 1: Познач картинку з відповідним святом.

Рівень 2: Складіть коротке речення про свято, що звучить.

Рівень 3: Розкажіть, як ви святкуєте це свято.

Завдання 2. Робота в парах. Складання діалогу «Як ти святкуєш день народження?»

Рівень 1: Учні мають використати фрази з підказками.

Рівень 2: Учні мають самостійно скласти короткий діалог.

Рівень 3: Учні мають скласти розгорнутий діалог з використанням вивчених слів і фраз.

Тема «Amazing Animals», 7 клас

1. Introduction: Amazing Animals

Start by presenting a short video about fascinating animal behaviors. This can spark curiosity and introduce the theme of the lesson.

2. Reading Comprehension

Provide differentiated reading passages about different animal species. Use a variety of text formats, including ***picture books, short articles, and online resources.***

3. Speaking Activity

Divide students into groups for an “Animal Expert” activity. Each group will research a specific animal and prepare a brief presentation about its unique characteristics.

4. Creative Writing

Encourage students to write their own short stories, poems, or even animal songs based on their chosen animal. Encourage them to incorporate what they learned about its features and behaviors.

Тема «Choosing a profession», 10 клас

Конспект + презентація уроку англійської мови

<https://docs.google.com/document/d/1eqoZu9QgKn8fnSF4gKx3poX7nxz0MW-r/edit?usp=sharing&oid=104934323665565454563&rtpof=true&sd=true>
https://docs.google.com/presentation/d/1xsjg67tNKJfolGiz_kd-TI-c2Hwe2exT/edit?usp=sharing&oid=104934323665565454563&rtpof=true&sd=true

Тема «Gender Roles in Modern Society», 11 клас

Учнів розподіляються на 3 групи:

Група А (учні з високим рівнем знань): Students work in pairs and prepare a short presentation on the topic “Gender Roles and Stereotypes in Different Cultures”.

Група В (учні з середнім рівнем знань): Students discuss the following question: “What are the benefits and challenges of gender equality?”

Група С (учні з нижчим рівнем знань): Students complete a worksheet with vocabulary related to gender relations.

Домашнє завдання: Students will decide a prompt based on their writing skills.

- Write a letter to a friend about your views on gender roles
- Write an essay on the topic “How can we promote gender equality in the future?”
- Create a short script for a scene that portrays a conflict related to gender roles.

Отже, можна зробити висновок, що використання будь-яких форм диференціації полягає в тому, щоб дати можливість всім учням відчувати позитив від процесу оволодіння іноземною мовою. А це можливо лише за умов дійсно демократичних гуманних стосунків учителя й учнів. Правильне використання диференційованого підходу у навчанні іноземної мови допомагає уникнути небажаних відвертих і прихованих реакцій на диференціацію, сприяє підвищенню мотивації та досягненню кращих результатів. Диференційований підхід- це не просто метод, а комплексна стратегія, яка спрямована на створення оптимальних умов для навчання кожного учня.

Список використаних джерел:

- Дражниця С. А. Диференціація навчання: актуальні проблеми та пріоритетні шляхи реалізації в інтегрованому освітньому просторі ВНЗ / С. А. Дражниця, О. М. Дражниця, О. А. Дудар // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету “Україна”. — 2010. — № 2. — С. 178-183. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2010_2_45.
- Диференціація процесу навчання іноземної мови у середній школі. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6001>
- Key Elements of Differentiated Instruction. URL: https://pdo.ascd.org/LMSCourses/PD11OC115M/media/DI-Intro_M4_Reading_Key_Elements.pdf

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТЬОМУ ПРОЦЕСІ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Олена ПОЦЕЛУЙ,
учитель німецької мови КЗЗСО
«Ліцей №6 імені Назара Макаренка
Хмельницької міської ради»

Сьогодні інклюзія виступає важливою та невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу. Кожна дитина в Україні має право здобути якісну освіту, незалежно від того, який у неї соціальний статус, раса, стать, релігія тощо. Отже, інклюзія — це доступність освіти для всіх, незалежно від наявності особливих освітніх потреб. А в сучасних реаліях володіння іноземною мовою стає все більш важливою навичкою. Тому необхідно, щоб учні з особливими освітніми потребами вивчали іноземну мову та могли її використовувати як у навчанні, так і в повсякденному житті. Зміни в освітній системі та розвиток інклюзивного підходу до навчання потребують перегляду та пошуку нових методів для викладання іноземної мови на різних рівнях. Учні з особливими освітніми потребами мають різноманітні здібності та можливості, тому вчитель повинен бути ознайомлений з психофізичними особливостями у навчанні та поведінці дітей з різними категоріями ООП, постійно взаємодіяти з психологами, розуміти особливості кожної категорії, адаптувати матеріали та завдання та змінювати стратегії навчання відповідно до потреб.

Що ж таке особливі освітні потреби? Особливі освітні потреби (далі ООП) – це умови, які необхідні для того, щоб діти могли реалізувати свої актуальні та потенційні можливості (емоційно-вольові, когнітивні, мотиваційні тощо), які вони можуть проявити у процесі навчання, попри свої вади.

В процесі навчання учнів з ООП, перш за все необхідно усвідомлювати природу та характер їх особливих потреб, враховувати при цьому їх індивідуальні можливості та обмеження.

Розлади аутистичного спектра (РАС). Діти з РАС проявляють особливу поведінку, у них спостерігаються труднощі під час соціальної взаємодії, спілкування, мають потребу виконувати лише передбачувані й незмінні щоденні дії. Основною рисою РАС є наявність проблем із формуванням соціальних стосунків. Багато корисного діти з РАС можуть отримати від співпраці з ровесниками. Під час навчання необхідно спиратися на сильні сторони учня (зазвичай це є відносно хороша пам'ять, добрі зорові, просторові навички та навички конструювання).

Розлади мови та мовлення. Можливими ознаками порушення мови та мовлення в учнів можуть бути порушення артикуляції, порушення темпу мовлення, порушення зв'язного мовлення, дислексія та ін. Під час навчання дітей з розладами мовлення важливо адаптувати методи та техніки навчання відповідно до рівня та типу порушення мови.

Сенсорні порушення. Більшість дітей з сенсорними порушеннями здатна опанувати академічні та соціальні стандарти. Проте необхідно враховувати їх індивідуальні особливості, використовувати адаптивні технології. Тобто загальний підхід повинен бути орієнтований на створення безбар'єрного середовища для навчання та розвитку кожної дитини.

Емоційні та поведінкові розлади. В учнів з емоційними та поведінковими проблемами спостерігається широкий спектр ознак: антисоціальна поведінка, агресивна поведінка, порушення уваги на гіперактивність, депресія, тривожність та страхи, проблеми з емоційною регуляцією. Такі розлади можуть впливати на загальний розвиток, соціальні взаємини та навчання. Тому важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та створювати сприятливе середовище, де вони відчують підтримку та розуміння.

Синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУ/СДУГ)*. Основним симптомом СДУГ є проблеми з самоконтролем у кількох сферах: порушення концентрації, забудькуватість, неорганізованість, труднощі сидіти протягом довгого часу, схильність діяти без оцінки наслідків чи ризиків дії та ін. Учні зі СДУ зазвичай не порушують поведінку та не привертають до себе уваги. Однак СДУ є проблемою для самої дитини, яка негативно впливає на рівень її успішності та спричиняє низьку самооцінку. У навчальному процесі слід враховувати індивідуальні особливості учнів, насамперед потребу в чіткій структурованості навчання і здатність учнів самостійно організувати свою навчальну діяльність.

Під час роботи з дітьми з ООП, важливо враховувати те, що навчання варто пристосовувати до її потреб, стилю та темпу навчання.

Велике значення має корекційна спрямованість уроків іноземної мови, оскільки метою таких занять є виправлення недоліків пізнавальної та емоційно-особистісної сфери учнів через засоби програмного матеріалу, який вивчається. Уроки потрібно планувати, враховуючи основні принципи корекційно-розвивального навчання.

Однією з неодмінних умов успішної соціалізації дітей з ООП є отримання якісної освіти, яка допомагає забезпечити повноцінну участь у житті суспільства. Під час вивчення іноземної мови цьому сприяє застосування інтерактивних технологій. Навчання іноземних мов учнями з ООП повинно бути спрямоване на розвиток їхніх мовленнєвих навичок для забезпечення успішної соціалізації та реалізації своїх здібностей і можливостей в різних сферах життя.

В процесі вивчення іноземної мови учнями з ООП ефективними є такі інтерактивні технології навчання, як:

- ігрові методи (рольові ігри, імітація, картки, кросворди, командні змагання) залучають учнів до активної участі в процесі навчання та сприяють розвитку комунікативних навичок, мотивують учнів і створюють позитивну атмосферу в класі;
- *колективна робота* (робота в групах, в парах, проєктна робота) - для розвитку соціальних навичок та взаємодопомоги у навчальному процесі;
- *мультимедійні ресурси* (використання аудіо, відео, інтерактивних додатків та онлайн ресурсів) допомагають учням краще розвивати слухові та візуальні навички, роблять навчання більш захопливим та ефективним;
- *диференційований підхід* – адаптація навчального процесу до потреб, можливостей і темпу кожного учня.

Інтерактивні методи роботи дозволяють учням з ООП застосовувати раніше здобуті знання, вміння та навички в нових видах діяльності та мовленнєвих ситуаціях, що сприяє розвитку їх комунікативного досвіду.

З переліченого досить вдало на своїх уроках використовую ігрові методи. Це мотивує учнів до активної участі, допомагає краще засвоїти матеріал, особливо в початковій ланці. Ефективною є також робота в парі та у групах. Спільна робота дозволяє взаємодіяти і допомагати один одному, що безпосередньо допомагає інтегрувати учнів з різними освітніми потребами.

• «Синдром дефіциту уваги і гіперактивності» (СДУГ), «розлад дефіциту уваги і гіперактивності» (РДУГ), «гіперкінетичний розлад» (ГКР) – все це варіанти визначень одного діагнозу, право встановлювати який має дитячий психіатр. URL: <https://moz.gov.ua/uk/giperaktivnist-norovlivij-beshketnik-chi-ditina-jaka-potrebue-dopomogi>

Навчання дітей з ООП вимагає від учителів застосування таких методів викладання, які б забезпечували можливість цих учнів активно взаємодіяти з іншими учасниками навчального процесу та брати активну участь у виконанні спільних завдань. Для зацікавленості учнів необхідно адаптувати завдання до нових умов навчання. Потрібно також враховувати, що діти з ООП можуть потребувати іншу кількість часу на виконання поставленого завдання, залежно від потенціалу дитини. Учні з ООП, як і всі інші, потребують регулярної підтримки та заохочення за навіть найменші успіхи.

Отже, інклюзія на уроках іноземної мови — це важливий аспект, який допомагає створити сприятливе навчальне середовище для всіх учнів, включаючи тих, у кого є особливі освітні потреби. Для досягнення успіху в навчанні іноземної мови важливо враховувати індивідуальні потреби кожного учня, давати їм можливість виявити свій потенціал і розвивати їх навички. Важливо створювати різноманітні уроки, використовуючи інтерактивні методи навчання та інші педагогічні прийоми, які допоможуть залучити всіх учнів до навчання. Інклюзивне навчання на уроках іноземної мови сприяє не лише розвитку мовних компетенцій, але й соціальній інтеграції, взаєморозумінню та формуванню толерантності серед учнів.

Список використаних джерел:

1. Казачінер О. С. Навчання іноземних мов дітей з особливими освітніми потребами. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_1/37.pdf.
2. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 304 с.
3. Корень А.М., Близнюк Л.М. Психолого-педагогічні аспекти викладання німецької мови дітям з особливими потребами. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part_1/13.pdf
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навч. посіб. / М. А. Порошенко. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
5. Чиж С. Г. Інтерактивні шляхи реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови дітьми з особливими потребами / С. Г. Чиж // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 75(3). - С. 149-153. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_75\(3\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_75(3)_32).

ВІД ТЕОРІЇ ДО ВОГНЮ: МЕТОД ПРОЄКТІВ НА ПРИКЛАДІ СТВОРЕННЯ ОКОПНОЇ СВІЧКИ

Дарія ЧОРНА,
вчитель фізики
КЗЗСО «Гімназія № 28 імені В'ячеслава
Чорновола Хмельницької міської ради»

Сучасна освіта передбачає не тільки виклад матеріалу, змісту, а й завдання, що припускають застосування, засвоєння навчальної інформації на практиці.

Фізика — це не лише набір формул, це наука про життя. Метод проєктів відкриває для кожного здобувача освіти можливість побачити фізику в дії та відчути її практичну цінність. Як наука про природу, фізика ідеально підходить для навчального застосування, оскільки вона гармонійно поєднує теоретичні знання з реальними експериментами. Завдяки цьому підходу учні не тільки поглиблюють розуміння законів природи, а й розвивають критичне мислення, творчі здібності та навички командної роботи, що є ключовими для успіху в сучасному світі.

Під методом проєктів (латин, *projectus* — висунутий уперед) мають на увазі спосіб вирішення практичної або теоретично значущої проблеми, оформленої у вигляді кінцевого продукту. Зовнішній (матеріальний) результат роботи над проєктом ви можете бачити, сприймати на дотик, застосовувати на практиці, використовувати в повсякденному житті. Проте набагато важливішим є результат внутрішній (нематеріальний) — досвід діяльності, знання, уміння.

Цікаво знати, що метод проєктів зародився у другій половині XIX століття в сільськогосподарських школах США. В основі цього методу лежать ідеї Дж. Дьюї, В. Х. Кілпатріка, Е. Торндайка та інших американських учених.

Основною ідеєю використання методу проєктів на уроках фізики є навчання через дію: здобувачі освіти самостійно або в групах досліджують проблему, аналізують дані та презентують свої висновки. Проєктна робота – одна з найцікавіших методик, що використовується на уроках фізики.

Вона дозволяє здобувачам освіти:

- краще розуміти закони фізики, коли бачать їх застосування у реальних ситуаціях;
- розвивати навички комунікації, відповідальність та лідерські якості;
- поєднувати фізику з іншими дисциплінами, такими як математика, хімія чи інформатика;
- індивідуалізувати навчальний процес, проявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності;
- використовувати додаткові джерела інформації, аналізувати, порівнювати, залишаючи найважливіше і найцікавіше.

На своїх уроках активно залучаю здобувачів освіти до проєктної роботи. Одним з найбільш актуальних і безпосередньо пов'язаних з нашим сьогоденням є проєкт восьмикласників на тему «Окопна Свічка: Тепло і Світло в Темряві».

В умовах військових дій, надзвичайних ситуацій чи відсутності електроенергії окопна свічка стає надійним і доступним засобом виживання. Це простий, але ефективний пристрій, який забезпечує тепло, світло та можливість приготування їжі в польових умовах.

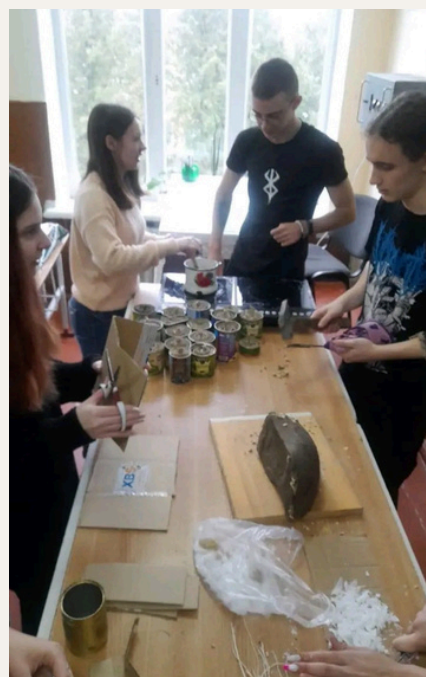
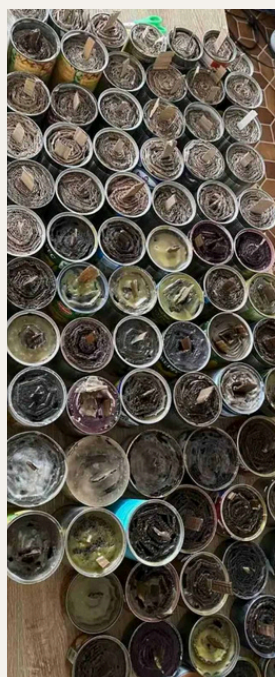
Етапи проєктування.

Робота над проєктом здійснювалася поетапно. Однак не можна розглядати проєктну діяльність як чіткий алгоритм, оскільки це процес творчого мислення й прийняття рішень. Можна лише виділити основні етапи проєкту.

1. Назва проєкту: здобувачам освіти було запропоновано перелік тем на вибір, серед яких вони обрали «Окопна Свічка: Тепло і Світло в Темряві».

2. Зміст роботи:

- Обґрунтування проєкту: сформулювали мету й завдання проєкту, обґрунтували його соціальну значущість, визначилися з темою проєкту; організували робочі групи, розподілили завдання між учасниками проєкту.
- Пошуковий: неодноразово потрапляла на очі інформація про потреби військових та цивільних у зоні бойових дій у забезпеченні тепла й світла. Проаналізувавши дані з різних джерел і власні можливості, вирішили виконати проєкт, кінцевим продуктом якого буде виготовлення окопних свічок своїми силами з доступних матеріалів.
- Технологічний: здійснювали пошук матеріалів для виготовлення окопних свічок, активно залучали волонтерів до процесу. Під час виготовлення свічок діти використовували суміш різних речовин — парафін + віск; парафін + стеарин; казеїн. Робили розрахунки концентрації речовин, на пробних зразках перевіряли теплові явища для більш якісного виготовлення свічок, щоб вони давали нашим захисникам найбільше користі, даючи їм не лише тепло, а й частину дитячої турботи.
- Заклучний: врахувавши всі проведені дослідження, здобувачі освіти самостійно виготовляли окопні свічки, підготували постачання готової продукції у визначені регіони. Зібрали відгуки від військових, цивільного населення, оцінили ефективність своєї роботи й сформулювали деякі рекомендації для подібних ініціатив у майбутньому.

Проект має на меті навчити здобувачів освіти виготовляти окопні свічки зі звичайних підручних матеріалів: консервних банок, картону та воску. Учасники не лише опановують технічні навички, а й дізнаються про важливість допомоги тим, хто перебуває у складних умовах.

Під час роботи над проектом ми з'ясували, що вперше окопна свічка з'явилася під час Першої світової війни та стала незамінним атрибутом солдатів в окопах. Також ми досліджували такі процеси:

- горіння як складний хімічний процес окислення, при якому виділяється теплота й світло;
- теплопередачу, коли тепло від полум'я передається навколишньому середовищу шляхом конвекції, випромінювання та теплопровідності;
- випромінювання світла, яке відбувається в результаті збудження електронів атомів горючого матеріалу.

Під час виконання проекту здобувачі освіти вчилися правильно підбирати матеріали, дотримуватися техніки безпеки та створювати свічки, що можуть горіти кілька годин. Ба більше, готові свічки передаються волонтерським організаціям для потреб військових та цивільних у зоні бойових дій. Проект «Окопна Свічка: Тепло і Світло в Темряві» – це не просто навчальний захід, а важливий крок до формування свідомого та відповідального покоління. Він нагадує нам, що навіть невелике джерело світла може зігріти не лише руки, а й серця тих, хто цього потребує.

Метод проектів у навчанні фізики є ефективним інструментом для формування глибоких знань і практичних навичок. Він дозволяє здобувачам освіти не просто запам'ятовувати формули, а й розуміти, як вони працюють у реальному світі. Використання цього методу сприяє розвитку самостійності, критичного мислення та творчого потенціалу школярів. Проектна робота часто є цікавішою та наочнішою за традиційні методи навчання. Тому використання методу проектів є неодмінною умовою навчального процесу на уроках фізики.

Список використаних джерел:

1. Запопадна Л.Й. Метод проектів на уроках фізики. URL: <https://kvpy.vn.ua/sites/default/files/inlinefiles/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0.pdf>
2. Метод проектів. URL: <https://geographer.com.ua/content/metod-proektiv>
3. Проектні технології на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-proektna-robita-na-urokah-angliysko-movi-136318.html>
4. Як зробити окопні свічки. URL: https://nezlamni.city/6articles/343988/yak-zrobiti-okopni-svichki-instrukciya-ta-korisni-poradi-volonteriv?utm_source=chatgpt.com

Олена МОСКАЛЬЧУК,
вихователь ХЗДО №57 «Перлинка»

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ НА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Розум дитини знаходиться на кінчиках її пальців.

В.О.Сухомлинський

Нині розвиток дрібної моторики дітей дошкільного віку набуває особливого значення, оскільки сучасний світ, з його технологічними новаціями, значно впливає на рухову активність дітей. Часте використання гаджетів, недостатнє перебування на свіжому повітрі та малорухливий спосіб життя обмежують можливості природного розвитку моторних навичок. У зв'язку з цим педагогам і батькам потрібно приділяти все більше уваги спеціальним методикам та вправам, спрямованим на стимуляцію дрібної моторики.

Формування правильної вимови у дітей – це складний процес, дитині потрібно навчитися керувати своїми органами мовлення, сприймати звернене до неї мовлення, здійснювати контроль за мовленням оточення та власним. Велику увагу треба приділяти розвитку функції дрібних м'язів рук. Рухи рук тісно пов'язані з мовленням, вони є одним з факторів його формування.

Розвиток дрібної моторики має суттєвий вплив на формування мовлення у дошкільників, оскільки рухові та мовні функції мають спільні зони в корі головного мозку, зокрема в лобній частині. Цей зв'язок обумовлює те, що стимулювання дрібної моторики може позитивно впливати на розвиток мовлення.

Основні аспекти впливу дрібної моторики на мовлення:

- розвиток нервових м'язів – під час виконання завдань, пов'язаних з дрібною моторикою (малювання, ліплення, конструювання), активуються нейронні зв'язки в мозку, які також залучені у формуванні мовлення;
- покращення координації – здатність до тонких рухів пальців рук сприяє розвитку творчості, ритму й координації, що важливо для формування правильного темпу мовлення;
- активація мовних зон мозку – розвиток моторики рук стимулює зони мозку відповідальні за артикуляцію, допомагаючи дитині краще контролювати м'язи, які беруть участь у мовленні;
- стимулювання когнітивних процесів – завдання на розвиток моторики одночасно стимулюють мислення, увагу, пам'ять, що є основою для побудови складних мовних конструкцій.

Практичні способи розвитку дрібної моторики:

Ігри та вправи:

- малювати пальцями, олівцями чи фарбами;
- мозаїка, пазли, нанизування намистин.

Ручна творчість:

- ліплення з пластиліну, глини, тіста;
- аплікації та оригамі.

Заняття в побуті:

- зав'язування шнурків, застібання гудзиків;
- використання ножиць, ложки чи виделки.

Результати педагогічних і психологічних досліджень підтверджують, що у дітей із добре розвинутою моторикою частіше спостерігається більш розвинене мовлення, в них на належному рівні розвинені пам'ять, увага та зв'язне мовлення. І навпаки, діти із низьким розвитком дрібної моторики негативно ставляться до навчання, не можуть висловити власну думку, мають короткотривалу пам'ять. Вправи для розвитку пальців підсилюють стимуляцію мовних зон мозку, сприяючи формуванню фонематичного слуху та словникового запасу.

Таким чином, систематична робота над розвитком дрібної моторики у дошкільному віці створює міцний фундамент для мовленнєвого розвитку дитини.

Список використаних джерел:

1. Большакова С.Е. Формування дрібної моторики рук: ігри та вправи. – К.: Вид. ТЦ Сфера, 2006 р. – 89 с.
2. Бот О.С. Формування точних рухів пальців у дітей із загальним недорозвитком мовлення // Дефектологія. - К.: Вид. Комора, – 1983 р. – 100 с.
3. Рожнів В.П. Ручки розвиваємо – гарно розмовляємо. Розвиток дрібної моторики.- К.: Вид. Богдан, 2019 р. – 78 с.
5. Якименко С.І. Чарівні рученята. Розвиток дрібної моторики руки. -К.: Вид. Навчальна книга – Богдан, 2012 р. – 40 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В РОБОТУ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Юлія ГРІШИНА,
вихователь
Давидковецького ЗДО «Теремок»

*Навчання для життя, а не для оцінок.
Рудольф Штайнер*

Світ знову переживає трансформацію через жахіття війни. Як сталося, що маючи стільки накопиченого інтелекту, технологій, держави досі вирішують політико-економічні конфлікти, змагаючись з ядерним арсеналом, хаймарсами, «Залізним куполом» та дронами-камікадзе? Як виховувати дітей так, щоб вони вчилися на наших помилках і знайшли шляхи розв'язання конфліктів без насильства? Вальдорфська педагогіка в першу чергу зосереджується на вихованні людяної особистості. Після війни суспільство зіткнеться із рядом проблем. Діти, які навчалися дистанційно, перебували за кордоном або втратили домівки чи близьких, мають різний рівень підготовки. Тому в суспільстві зараз виникає запит на іншу освіту. Бо діти зараз інші. Вони змінюються і світ довкола них також змінився. Тому підходи у навчанні теж повинні бути іншими.

Вальдорфська педагогіка – це альтернативний підхід до виховання та навчання дітей, розроблений Рудольфом Штайнером. Вона базується на ідеї гармонійного розвитку дитини, з урахуванням її фізичних, емоційних та інтелектуальних особливостей для дошкільнят (у тому числі дітей з ООП) цей підхід має кілька ключових особливостей:

- індивідуальний підхід: враховується унікальність кожної дитини (у роботі з дітьми з ООП педагоги прагнуть створити середовище, яке відповідає їхнім можливостям, забезпечує підтримку й стимулює розвиток);
- ритм і структура дня: освітній процес у вальдорфській педагогіці має чіткий ритм, який забезпечує дітям відчуття безпеки. Постійність допомагає дітям з ООП краще орієнтуватися в часі й просторі;
- навчання через мистецтво й гру: усі навчальні завдання подаються в ігровій формі, через пісні, казки, малювання, танці та рукоділля. Це сприяє розвитку моторики, мовлення та емоційної сфери, що особливо важливо для дітей з ООП;
- підтримка сенсорного розвитку: у закладах, де впроваджується вальдорфська педагогіка, використовуються природні матеріали: дерево, каміння, тканини, вовна тощо. Це стимулює сенсорні відчуття дітей, що корисно для тих, у кого є труднощі у сприйнятті чи сенсорній інтеграції;
- соціальний розвиток: велика увага приділяється взаємодії дітей між собою. У групах підтримується атмосфера співпраці, а не конкуренції. Дітки з ООП мають можливість вчитися у ровесників.
- казки та історії: казки, які розповідаються дітям, допомагають розвивати уяву, збагачують емоційний світ і стимулюють мовлення.

Ірина Кунинець (журналістка, співзасновниця та вихователька вальдорфського садочка) зазначає: «Ми зараз маємо таку проблему, що приходять діти, які не вміють з'їжджати з гірок, мало рухаються, а звідси – й проблеми з мовленням. Не вміють самі роздягатися і вдягатися, не самостійні. Діти, які безконтрольно дивляться телевизор, як правило, дуже збуджені. З ними складно працювати. Звичайно, мамі легше включити телевизор і в цей час займатися якимись своїми справами. Але вальдорфська педагогіка пропонує здоровий розвиток: це – виховання без телевизора, комп'ютера і телефону. Телевизор має бути як свято. Це важко, звісно. Маленьких діток у кожній кімнаті оточують механічні звуки, а не звуки природи. Бо зараз у кожному домі є навіть не один, а по декілька телевизорів, гаджетів і так далі».

Вальдорфська педагогіка дієва, коли не лише вихователі дбають про дітей, а й батьки беруть активну участь у життєдіяльності садка, дотримуються його ритму і правил. Вони повинні бути частиною життя дитини та брати активну участь у її навчанні. Дитина – батьки – педагоги, якщо ми разом працюємо на благо дитини — то у нас усе вийде. Якщо хтось один не працює – не вийде нічого»

До семи років у дитини формується її особистість, тому у вальдорфських садках основна увага приділяється взаємодії між дітьми та взаємодії між дитиною та вихователем. Тут пріоритетом є створення сприятливої атмосфери в групі, загальне емоційне самопочуття дитини та розвиток її природних здібностей, а не лише передача знань. Заняття за такою методикою спрямовані на розвиток відчуттів, фантазії, уяви, мислення. На дітей не тиснуть, на заняттях немає готових шаблонів і картинок. У вальдорфських садочках і школах дітям не дають розмальовок, бо вони обмежують дитячу уяву й можливості.

Застосування вальдорфської педагогіки дозволяє дітям з ООП почуватися комфортно, розвиватися у власному темпі, отримувати емоційну підтримку та соціалізуватися. Ця методика дозволяє дітям знайти себе, відчувати підтримку та поступово досягати своїх цілей у гармонії з оточенням. Вальдорфська методика розвитку дітей є надзвичайно цілісним і гармонійним підходом, який сприяє формуванню особистості, здатної до творчості, співпереживання та самостійного мислення. Вона особливо підходить сім'ям, які цінують природність, мистецтво та глибокий зв'язок із внутрішнім світом дитини.

Список використаних джерел:

1. Вальдорфський дитячий садок: що це таке? URL: <https://7promeniv.com.ua/rozvytok-dytny/alternatyvna-osvita/valdorfska-osvita-u-lvovi/valdorfskyi-sadok/2220-valdorfskyi-dytiachyi-sadok-shcho-tse-take.html>
2. Корольчук М., Вальдорфська педагогіка: особливості навчання та виховання дітей. URL: <https://learning.ua/blog/201901/valdorfska-pedahohika-osoblyvosti-navchannia-ta-vykhovannia-ditei/>
3. Навчання і виховання в інклюзивному освітньому просторі: теорія та практика: тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 травня 2024 року). – Хмельницький : Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна», 2024. – 136 с.
4. Теліна О. В. Вплив принципів Вальдорфської педагогіки на розвиток дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 053 «Психологія» / наук. керівник Ю. В. Железнякова. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 74 с.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. У статті розкрито особливості підготовки навчальних мультимедіа презентацій та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета статті – з'ясувати можливості інформаційно-комунікаційних технологій, як засобу взаємодії вчителів та здобувачів освіти під час провадження навчально-виховного процесу.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивне навчання, мультипредметні презентації.

Основна мета педагогічної діяльності сучасного вчителя відбувається у формуванні особистості здобувача освіти з високим рівнем інтелектуального розвитку та виховання. Тому сучасні вчителі мають змінювати підходи до навчання здобувачів освіти. Потрібно вміти змінюватися, завжди вчитися нового, удосконалювати свої знання, уміння, навички. В умовах інформатизації суспільства все більш нагальною стає проблема підготовки молодих спеціалістів до використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз попередніх досліджень.

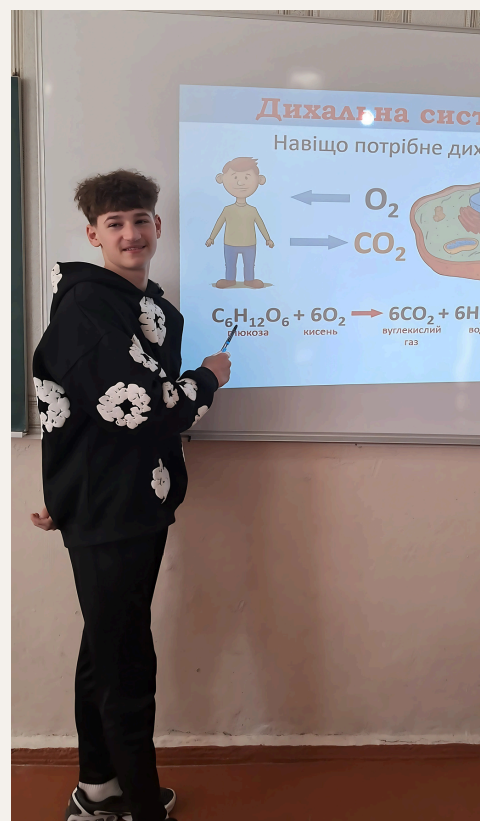
Наукові основи технологій навчання з використанням ІКТ досліджували такі вчені, як А.М. Білорус, І.М. Богданов, Л.Ф. Панченко та інші. Згідно, Р. Кирмайеру, при використанні інтерактивних мультимедійних технологій у процесі навчання частка засвоєного матеріалу може сягати 75 %. Впровадивши в педагогічну діяльність сучасні інноваційні технології, а саме: мультипредметні презентації, метод проєктів, дослідницьку роботу тощо підвищується інтерес до навчальних дисциплін. Застосовуючи інноваційні методи та форми роботи в ліцеї, вчитель створює умови для всебічного розвитку здобувачів освіти, сприяє вдосконаленню їх навичок, стимулює саморозвиток і водночас зміцнює клас як згуртований колектив.

Науковець О.М. Ворожейкіна, автор методичного посібника «100 цікавих ідей для проведення уроку» вважає частиною передових сучасних технологій:

- інтерактивні підходи до навчання;
- ігрові методи навчання;
- технологію концентрованого навчання;
- проєктну технологію навчання;
- модульну систему навчання;
- індивідуально орієнтований процес навчання;
- інтегроване навчання.

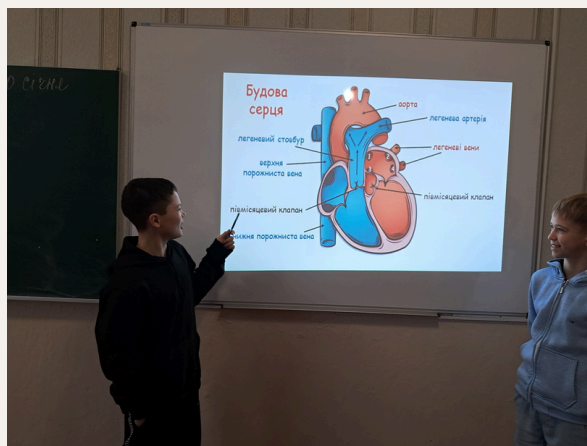
Світлана Дригула,
вчитель біології КЗЗСО
«Хмельницький спортивний
ліцей»

Особливості підготовки навчальних мультимедійних презентацій

Створення мультимедійних презентацій вимагає дотримання певної складності: мотивація, визначення навчальної мети, підготовка до сприйняття матеріалу, його подання та оцінювання. Важливо виконувати як класичні дидактичні принципи, так і особливі вимоги до мультимедійних продуктів:

- презентація має бути лаконічною, зрозумілою для сприйняття та гармонійно структурованою;
- тривалість презентації за сценарієм не повинна перевищувати 20-25 хвилин;
- під час викладання матеріалу важливо виділити кілька ключових моментів та повернутися до них у процесі демонстрації, щоб висвітлити питання з різних аспектів, що гарантує належне сприйняття інформації нашими учнями.

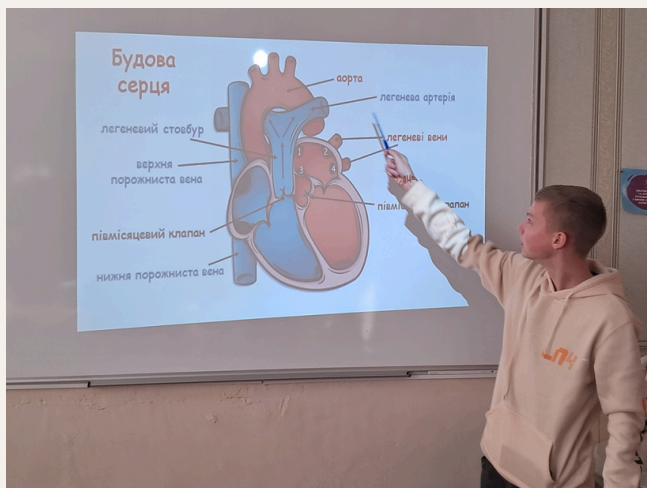
Методи використання мультимедійних презентацій

Форми та місце використання мультимедійної презентації (або навіть окремого її слайду) на уроці залежать, звичайно ж, від змісту цього уроку та мети, яку ставить учитель. Проте практика дозволяє застосовувати деякі загальні, найефективніші прийоми застосування певної допомоги чи підказки для учнів:

- при вивченні нового матеріалу, коли його потрібно ілюструвати різноманітними наочними засобами. Застосування особливо вигідно в тих випадках, коли необхідно показати динаміку розвитку будь-якого процесу;
- для перевірки навчальних досягнень учнів. Комп'ютерне тестування - це самоперевірка та самореалізація, добрий стимул для навчання, спосіб навчальної діяльності та самовираження учнів. Для вчителя – це засіб якісного оцінювання, а також спосіб накопичення оцінок;
- для поглиблення знань — як додатковий матеріал до уроків;
- при розв'язанні задач навчального характеру — це допомагає виконати малюнок, скласти план розв'язку та контролювати проміжні й підсумкові результати самостійної роботи за цим планом;
- як засіб для виготовлення роздаткового дидактичного матеріалу, інтерактивних елементів, карток тощо;
- як самостійне опрацювання матеріалу здобувачами освіти в Google Classroom та інших онлайн ресурсах;
- для обміну досвідом серед спільноти освітян України. URL: <https://naurok.com.ua/profile/3603404>.

Презентація може мати дві версії — для вчителя й учня. За допомогою програми PowerPoint (Canva) створюю тематичні презентації, в яких використовую ілюстрації, фотографії, відеофрагменти. Електронна презентація має постійно поновлюватись новими матеріалами й удосконалюватись. Особиста презентація здобувача освіти поповнюється його власними роботами. Сучасні програмні та технічні засоби дозволяють легко змінювати зміст презентації та зберігати великі об'єми інформації.

Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером дозволяє вчителю перекласти частину своєї роботи на ПК, роблячи при цьому процес навчання цікавішим, різноманітнішим, інтенсивним. Застосування інформаційно — комунікативних технологій дозволяє швидко опрацювати інформацію у вигляді таблиць, схем, діаграм, визначити залежність між об'єктами та явищами, їх будовою та функціями. Зокрема, стає швидшим процес запису визначень, формул, зображення будови молекул та інших важливих частин матеріалу,

тому що вчителю не доводиться повторювати текст кілька разів (він вивів його на екран), учневі не доводиться чекати, поки вчитель повторить саме потрібний йому фрагмент [3. с. 12]. Застосування на уроках комп'ютерних тестів і діагностичних завдань дозволить вчителю за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчали учні та своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного здобувача освіти.[3. с. 13]

Але поряд з перевагами виникають різні проблеми — як при підготовці до таких уроків, так і під час їх проведення.

Висновки. Кожна дитина має активно брати участь у навчальному процесі. Освіта має бути цікавою, насиченою і мотивованою. Заклад загальної середньої освіти має стати фундаментом для вибору майбутньої професії, а здобувач освіти має самовиразитися в лиці, самореалізуватися в житті. Вчитель, який прагне до змін і всебічного розвитку, буде активно впроваджувати сучасні технології в роботу з учасниками навчального процесу. Це дозволяє не лише покращити якість навчання, а й сприяє розвитку нових навичок в учнів, підвищує їх зацікавленість та мотивацію до навчання. Впровадження ІКТ відкриває нові можливості для індивідуалізації навчання, інтерактивної взаємодії та створення більш ефективних умов для навчання.

Список використаних джерел:

1. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 287, [1] с. URL: <http://surl.li/otolnq>
2. Гейко О.П. Використання інноваційно-комунікаційних технологій в освіті. URL: <http://surl.li/owpdxz>
3. Єрміна О. В. Сучасний урок і мультимедійні технології: досвід і перспектива // Комп'ютер у школі та сім'ї. -2008. - №2. - С. 12 - 14.
4. Дудка І. С. Використання мультимедійних технологій у процесі навчання // Завуч. -2008. - № 31. - С. 10 – 12
5. Сліпчук І. Ю. Дидактичні можливості інформаційних технологій у навчанні біології // Біологія і хімія в школі. – 2006. - №5 – с.32-34.

ВИКОРИСТАННЯ ARDUINO ДЛЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ ФІЗИЧНИХ ЯВИЩ: ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ

Сергій МАРТИНЮК,
вчитель фізики
КЗЗСО «Гімназія № 28 імені В'ячеслава
Чорновола Хмельницької міської ради»

У сучасному світі, наповненому технічними засобами, які тісно пов'язані з фізикою, просто необхідно впроваджувати нові методи візуалізації фізичних явищ на уроках фізики.

Будь-який предмет легко сприймається та викликає зацікавленість, якщо його перетворити на те, що можна побачити та відчувати. Тому краще побачити фізичне явище, про яке ми розповідаємо. Адже так точно запам'ятається.

Пропоную візуалізувати фізичні явища за допомогою модулів Arduino. Ці пристрої дають змогу побачити явище, а не лише почути про нього, перетворюючи уроки на інтерактивні та захоплюють увагу учнів. Хоча багато хто вважає такі засоби складними у використанні, Arduino складається з простих у підключенні модулів. Вони вже запрограмовані для виконання конкретних функцій, тому для роботи потрібно лише підібрати відповідні блоки для теми уроку навіть для проведення лабораторних робіт, що зроблять навчання ще цікавішим та практичнішим.

Але є певні особливості при роботі з блоками Arduino. Хоча вони і готові до використання - потрібно розуміти те, як працюють фізичні явища і як можна використовувати дані блоки для їх візуалізації. А це лише теорія.

Практичне ж застосування має безліч можливостей. Наприклад, при вивченні теми «Світлові явища» я використовую блок Arduino, який дозволяє відстежувати кількість освітлення в кімнаті або на вулиці.

Тепер коротко про даний блок. Він містить у собі основу — фоторезистор, який вловлює світловий потік, а при потраплянні світла коло замикається. За допомогою змінного резистора можна підлаштувати потрібну кількість світлового потоку. Даний блок можна затемнити з допомогою будь-чого — наприклад, темною накривкою, і таким чином самим керувати світловим пучком. Якщо на нього потрапляє достатньо освітленості — він активується, і за допомогою реле можна керувати пристроями, які вмикаються або вимикаються. Ще один приклад — вмикання і вимикання освітлення в кімнаті. Це демонструє два явища: принцип роботи напівпровідників і рівень освітленості. На сьогодні це є основою керування розумним будинком, сприяючи його автоматизації та економії ресурсів, що, своєю чергою, дозволяє зберігати кошти.

Таких блоків в Arduino є дуже багато і вони вже запрограмовані. З їх допомогою можна легко візуалізувати багато фізичних явищ, які ми вивчаємо на уроках.

Ці блоки здатні продемонструвати учням фізичні явища, які ми не можемо побачити, але повинні розуміти.

Наприклад, магнітне поле навколо провідника зі струмом або інфрачервоне випромінювання, яке використовується для керування в пультах дистанційного керування.

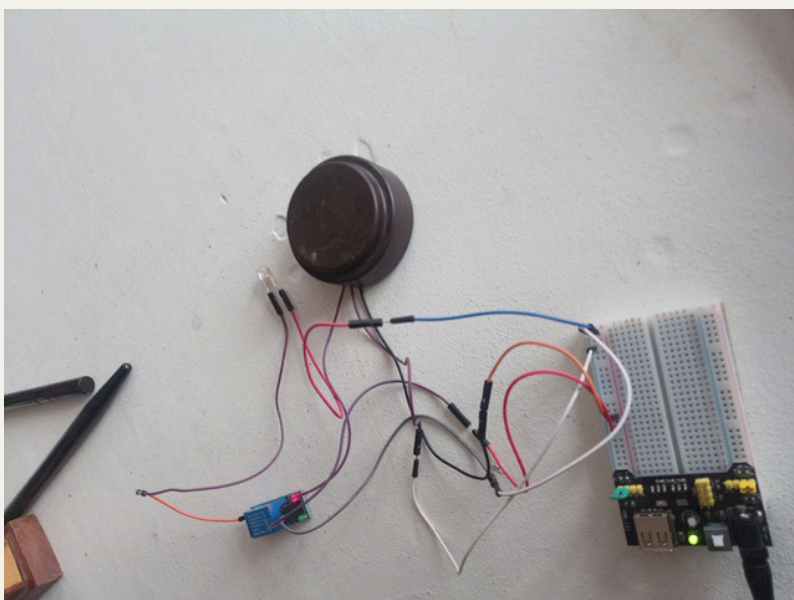
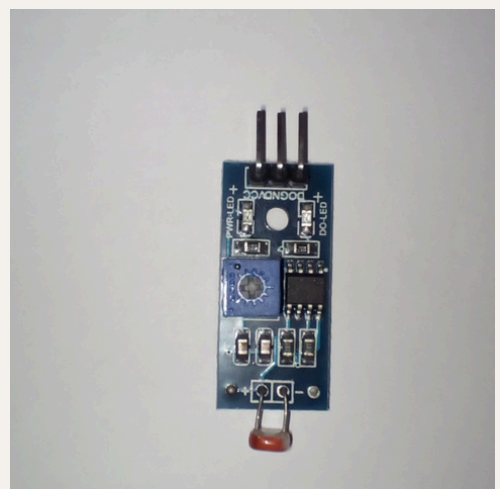
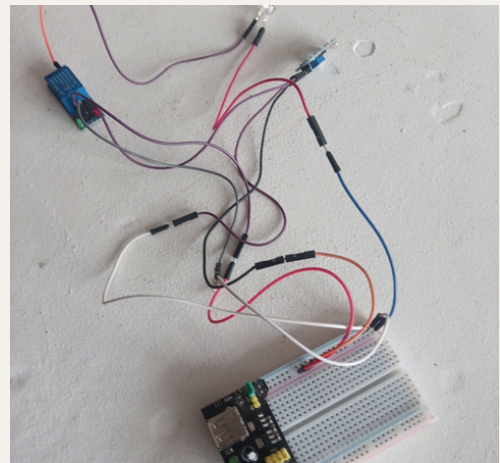
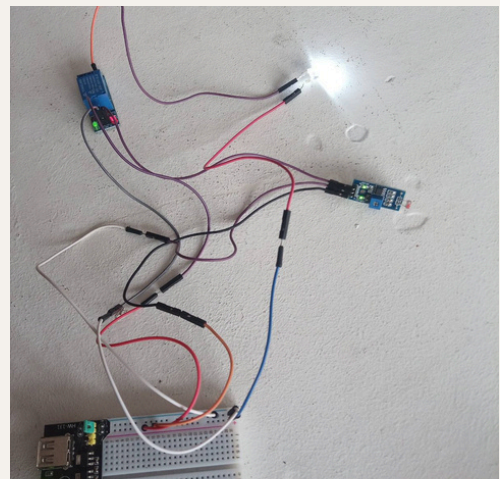
На мою думку, на уроках фізики слід більше демонструвати фізичні явища, що застосовуються у повсякденному житті. Це допоможе зацікавити учнів і продемонструвати важливість фізики у світі технологій.

Ці блоки також можуть керуватися за допомогою програмного забезпечення. Їх можна використовувати на уроках інформатики або ж комбінувати ці предмети. Однак для розуміння фізичних явищ, їх застосування та принципів роботи цих блоків необхідно вивчати фізику.

Це лише кілька прикладів, які можна використати для залучення вчителів до використання блоків Arduino у поясненні матеріалу. Справді, ці технічні засоби можуть зробити прорив у вивченні фізики.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с. URL: surl.li/zfphfs
2. IT-Ідея – 2019: збірник науково-практичних праць. – Сєверодонецьк : Вид-во Східноукр. ун-ту ім. В. Даля, 2019. – 120 с. URL: <https://surl.li/zlqrqr>

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧИХ АРКУШІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ УРОКУ

Раїса КОРОНОВСЬКА,
вчитель математики
КЗЗСО «Ліцей № 13 Хмельницької
міської ради»

Питання, як зацікавити учнів навчальним матеріалом та активізувати процес пізнання, завжди актуальне для вчителя. Одним з ефективних інструментів для вирішення цього завдання є використання різноманітних креативних дидактичних матеріалів, зокрема робочих аркушів.

Робочий аркуш — це навчальний матеріал, який містить завдання, питання, графіки, діаграми та інші елементи, які сприяють практичному закріпленню та перевірці знань, допомагають сформувати нові поняття та розвивати навички самостійної роботи. Сучасні робочі аркуші можуть бути як традиційними (друкованими), так і інтерактивними. Оскільки школа, в якій я працюю, має очну форму навчання, то частіше використовую аркуші з друкованою основою. Робочі аркуші створюю з урахуванням власних методичних потреб.

В умовах сьогодення технології стали невід'ємною частиною освіти. Є багато різних ресурсів та програм для створення робочих аркушів. Це:

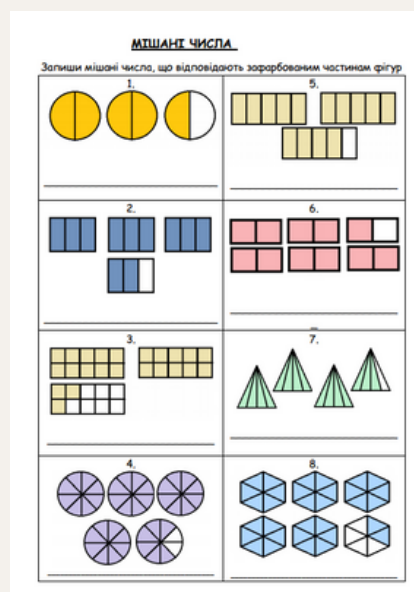
- Canva
- LiveWorksheets
- Розвиток дитини
- Wizer.me
- Wordwall
- Wordart
- Word та інші.

Використовуючи ці ресурси, вчитель може як використовувати готові матеріали, так і створювати власні робочі аркуші, адаптуючи їх до потреб учнів.

Застосування робочих аркушів на різних етапах уроку:

- Закріплення матеріалу.

На даному етапі робочі аркуші призначені для ведення спостережень. Після пояснення теми і колективного розв'язування вправ, учням пропоную аркуш, де є вправи на відпрацювання навичок та вмінь, схеми, алгоритми, правила, якими учень може скористатись. Перевірку таких аркушів можна здійснити самоперевіркою або взаємоперевіркою.

Прізвище, ім'я _____ Клас: 5Ж Дата _____

Числові і буквені вирази. Формули. Рівняння

1. Яке з чисел є коренем рівняння $x - 3 = 6$?
 А. 3 Б. 9 В. 6 Г. 13

2. У хлопчика m моделей літаків, на день народження йому подарували ще 6 моделей. Скільки всього стало у хлопчика моделей літаків?
 А. $m - 6$ Б. $6m$ В. $m + 6$ Г. $m : 6$

3. Розв'яжіть рівняння:

1 $647 - x = 34$ **2** $(x + 45) - 15 = 34$

Відповідь: _____ Відповідь: _____

3 $(x + 8) : 7 = 9$ **4** $7(x - 9) = 56$

Відповідь: _____ Відповідь: _____

5 $29x - 11x = 504$ **6** $14x - x - 28 = 167$

Відповідь: _____ Відповідь: _____

4. Мама придбала 7 тістечок по m гривень за кожне, і ще 10 гривень у неї залишилось. Складіть формулу для обчислення суми грошей N , та обчисліть значення N при $m = 12$.

Ж 1-В Прізвище, ім'я _____

Натуральні числа. Порівняння та округлення натуральних чисел

1. Яке з наведених словосполучень неправильне?
 1) шифра 5; 2) шифра 0; 3) шифра 10; 4) число 3.

2. У якому з наведених чисел шифра 7 стоїть у розряді десятків тисяч?
 1) 52142973; 2) 37159452; 3) 49 275 384; 4) 13256782.

3. Запишіть шифрами число:
 1) 47 мільйонів 254 тисячі 931
 2) три мільярди п'ятнадцять мільйонів триста тисяч чотири

4. Запишіть у вигляді суми розрядних доданків число:
 3108 = _____

5. Порівняйте числа:
 1) 14001 9899; 2) 79021 79013 3) 50 001 50 010

6. Запишіть найбільше і найменше шестизначне число, використовуючи кожен шифр 5, 9, 4, 1, 0 лише один раз.
 Найменше _____
 Найбільше _____

7. Заповніть таблицю.

Число	Округліть до десятків	Округліть до сотень	Округліть до тисяч
3915			

- Перевірка знань (самостійна робота).

На цьому етапі уроку робочий аркуш використовується для контролю знань. Учень, який отримав аркуш, виконує на ньому завдання. Така робота відрізняється від традиційної самостійної роботи тим, що містить візуалізований матеріал, який зацікавлює дітей. Після того, як учень отримав перевірений учителем аркуш, він має можливість переглянути умови завдань та проаналізувати свою роботу як на уроці, так і вдома, що дозволяє значно зекономити навчальний час.

- Домашнє завдання.

Робочі аркуші можуть бути альтернативним джерелом інформації, доповненням до підручника та матеріалом для подолання прогалин у навчанні. На таких аркушах прикріплюю QR-код з покликанням на відеоуроки та на інтерактивні вправи.

- Підсумок уроку або рефлексія.

До аркушів, які використовую на даному етапі уроку, додаю вправу «Світлофор» або «Три обличчя», які допомагають формувати асоціації, створювати відповідний настрій і впливати на емоційний стан.

КОЛО . КРУГ

КРУГ

КОЛО

$\pi = \frac{C}{d}$

$C = \pi \cdot d$

$d = \frac{C}{\pi}$

Знайдіть радіус кола, якщо його довжина дорівнює 10π .

Знайдіть довжину кола, якщо його радіус дорівнює 5.

Знайдіть радіус кола, якщо його довжина дорівнює 10π .

Знайдіть довжину кола, якщо його радіус дорівнює 5.

Встановіть відповідність між кутами і його градусною мірою.

135° 140° 65° 120° 40°

За допомогою транспортера зображеного поруч, вамі побудуйте відповідні кути.

Який кут утвориться на циферблаті годинника, якщо показання стрілки, коли годинник показує: 6 годин; 3 години; 1 годину? Побудуйте кут і вкажіть його вид.

67° 125° 80°

Кут. Види кутів

Які з тверджень правильні, а які ні? (у разі правильної відповіді записати «так», «ні» або «не».)

1 кут, який дорівнює 45°, гострий → так

2 кут, який дорівнює 90°, тупий → ні

3 кут, який дорівнює 92°, прямий → ні

4 кут, який дорівнює 112°, тупий → так

5 кут, який дорівнює 91°, гострий → так

6 кут, який дорівнює 180°, розгорнутий → ні

Відомо, $\angle A = 53^\circ$, $\angle B = 103^\circ$, $\angle C = 93^\circ$, $\angle D = 100^\circ$, $\angle E = 10^\circ$, $\angle F = 90^\circ$, $\angle G = 179^\circ$, $\angle H = 112^\circ$, $\angle I = 34^\circ$, $\angle J = 88^\circ$. Вкажіть, до якого виду належить кожний з кутів.

Гострі кути: _____

Тупі кути: _____

Прямі кути: _____

Розгорнуті кути: _____

З'ясувати назву кута та відповідний рисунок, на якому зображений кут.

Гострий кут Прямий кут Тупий кут

- Перевірка знань (самостійна робота).

На цьому етапі уроку робочий аркуш використовується для контролю знань. Учень, який отримав аркуш, виконує на ньому завдання. Така робота відрізняється від традиційної самостійної роботи тим, що містить візуалізований матеріал, який зацікавлює дітей. Після того, як учень отримав перевірений учителем аркуш, він має можливість переглянути умови завдань та проаналізувати свою роботу як на уроці, так і вдома, що дозволяє значно зекономити навчальний час.

- Домашнє завдання.

Робочі аркуші можуть бути альтернативним джерелом інформації, доповненням до підручника та матеріалом для подолання прогалин у навчанні. На таких аркушах прикріплюю QR-код з покликанням на відеоуроки та на інтерактивні вправи.

- Підсумок уроку або рефлексія.

До аркушів, які використовую на даному етапі уроку, додаю вправу «Світлофор» або «Три обличчя», які допомагають формувати асоціації, створювати відповідний настрій і впливати на емоційний стан.

Діяльність з робочими аркушами є ефективною в парах чи групах. Під час їх заповнення діти допомагають один одному закріплювати й перевіряти вивчений матеріал. Часто на таких аркушах створюю коди з покликаннями до розмальовок.

Також використовую робочі аркуші у позакласній діяльності, виховних заходах, предметних тижнях.

Діти з захопленням беруть участь у мініпроектах (тривають один урок). Вони об'єднуються в групи, отримують завдання, шукають потрібний матеріал. На уроці кожна команда отримує робочий аркуш із різноманітними вправами, питаннями та малюнками.

Під час виконання завдань учні взаємодіють один з одним та вчителем. Оформлюють кінцевий результат у вигляді плаката і прикріплюють його на стіні в класі на деякий термін. Минулого навчального року я провела мініпроект з учнями 6 класу "Великодня математика", цього навчального року — з учнями 5 класу "Математична ялинка".

З власного досвіду можу вказати такі переваги робочих аркушів:

- дозволяють зробити урок нестандартним, цікавим;
- розвивають мислення, вміння бачити, усвідомлювати й розв'язувати проблему;
- стимулюють прагнення до навчання;
- сприяють активному навчанню;
- покращують концентрацію та увагу;
- допомагають зорієнтуватися в навчальній програмі;
- значно економлять час на уроці.

Дітям дуже подобається працювати з робочими аркушами, оскільки вони урізноманітнюють уроки.

Ці навчальні листи можна розглядати як інструмент формуального оцінювання, як оцінювання на конкретному етапі уроку, яке здійснюється через самооцінювання та взаємооцінювання, як оцінювання особистісного розвитку.

Робочі аркуші є універсальним дидактичним інструментом, який може бути ефективно використаний на всіх етапах навчального процесу. Використання таких аркушів сприяє підвищенню якості навчання, розвитку пізнавальної активності учнів та формуванню в них стійких навчальних умінь і навичок.

Список використаних джерел:

1. Гуржій А. М. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. Інформаційні технології в освіті. 15, 30-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_5
2. Мультимедійні освітні ресурси з математики: інструменти та можливості/Автор Ю.І.Ігнатова - Карлівка, 2022.- 28 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Ольга ДОБРОВОЛЬСЬКА,
вчитель англійської мови
КЗЗСО «Гімназія №22 імені О. Ольжича
Хмельницької міської ради»

Вивчення іноземної мови з шестирічного віку стимулює мовленнєвий і загальний розвиток дітей, створює сприятливу базу для опанування іноземною мовою, залучає учнів до культури інших народів, позитивно впливає на розвиток психічних функцій дитини: її пам'ять, увагу, мислення. Таким чином, початкова школа має створювати належні умови для опанування учнями основами іноземної мови. Програма вивчення англійської мови в початковій школі вимагає формування умінь і навичок з фонетики, лексики й граматики.

На ранньому етапі навчання дітей іноземній мові важливо зробити цей предмет цікавим і улюбленим. У молодшому шкільному віці діти дуже емоційні та рухливі, тому дуже важливо врахувати у процесі навчання психологічні особливості дітей цього віку. Щоб зробити уроки цікавими, намагаюся будь-яке граматичне явище вивчати в процесі спілкування у грі, оскільки гра робить процес вивчення іноземної мови цікавим. Гра стимулює активність кожної дитини.

Гра мотивує мовну діяльність, оскільки діти, що навчаються, опиняються в ситуації, коли актуалізується потреба що-небудь сказати, запитати, з'ясувати, довести, чимось поділитися зі співбесідником.

Гра дає можливість боязким невпевненим у собі учням говорити, і тим самим долати бар'єр невпевненості. У звичайній дискусії учні-лідери, як правило, захоплюють ініціативу, а боязкі – вважають за краще відмовчатися. В грі кожний одержує роль і повинен бути активним партнером у мовному спілкуванні. В іграх школярі опановують такі елементи спілкування, як уміння почати бесіду, підтримати її.

Практично весь навчальний час у грі відведений на мовну практику. Ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів школярів, сприяють усвідомленому освоєнню іноземної мови. Вони сприяють розвитку таких якостей, як самостійність, ініціативність, вихованню відчуття колективізму. Діти вчаться активно, захоплено працювати, допомагають один одному, уважно слухають своїх товаришів, я як вчитель лише управляю навчальною діяльністю.

Основні вимоги до ігор:

- гра повинна стимулювати мотивацію навчання, викликати у школяра інтерес і бажання добре виконати завдання, її слід проводити на основі ситуації, адекватної реальній ситуації спілкування;
- гра повинна бути з всією групою.

Вона неодмінно проводиться в доброзичливій, творчій атмосфері, викликає у школярів відчуття задоволення, радості. Чим вільніше учень відчуває себе у ході гри, тим ініціативнішим він буде у спілкуванні. З часом у нього з'явиться відчуття впевненості у своїх силах.

Гра організовується таким чином, щоб учні могли в активному мовному спілкуванні з максимальною ефективністю використовувати мовний матеріал, який відпрацьовується. Вчитель неодмінно вірить в гру, в її ефективність. Тільки при цій умові він зможе добитися добрих результатів.

Велику значущість додає уміння вчителя встановити контакт з дітьми. Створення сприятливої, доброзичливої атмосфери на занятті – дуже важливий чинник, значення якого важко переоцінити. В процесі гри сильні учні допомагають слабким, а вчитель управляє процесом спілкування: підходить то до одного, то до іншого учня, який потребує допомоги, вносить необхідні корективи в роботу. В ході гри вчитель не виправляє помилки, а лише обговорює найтипівіші.

Задачі учасників розподіляє вчитель, також їх можуть вибрати діти особисто. Це залежить від особливостей групи та особових характеристик дітей, що навчаються, а також від ступеня володіння ними іноземною мовою.

Обговорюючи проведену гру, оцінюючи участь у ній школярів, вчителю слід проявити такт, особливо при оцінці результатів. Негативна оцінка діяльності її учасників неминуче призведе до зниження активності. Бажано розпочати обговорення результатів гри з вдалих моментів і лише потім перейти до недоліків.

Фотоматеріали гри дають вчителю чітке уявлення про те, що не вийшло в грі, які мовні форми були використані не вдало ситуації, що випало з поля зору під час підготовки гри. Все це дає вчителю можливість врахувати недоліки при проведенні подальших ігор.

Місце ігор на уроці й час, який відведено грі, залежить від низки чинників — підготовки учнів до виучуваного матеріалу, цілей і умов уроку. Наприклад, якщо гра використовується як тренувальна вправа під час первинного закріплення, то їй можна відвести 20-25 хвилин уроку. Надалі та сама гра може проводитися повторенням вже вивченого матеріалу. Одна і та сама гра може бути використана на різних етапах уроку. Слід пам'ятати, що для ефективності ігор необхідно дотримуватись відчуття міри, інакше вони втомлять учнів і втратять свіжість емоційної дії.

Ігри найкраще використовувати в середині або в кінці уроку, з тим, щоб зняти напруження. Важливо, щоб робота з іграми приносила позитивні емоції та користь. Я об'єднала дидактичні ігри, які використовую, таким чином:

1. Лексичні ігри
2. Граматичні ігри
3. Фонетичні ігри
4. Орфографічні ігри

Кожна гра має свою мету, наприклад, у грі з аудіювання мета – навчити розуміти сенс однократного вислову; навчити виділяти головне в потоці інформації; розвивати слухову пам'ять учнів.

Мета лексичної гри – тренувати у вживанні лексики в ситуаціях, наближених до природних обставин; активізувати речову та мисленнєву діяльність учнів; розвивати мовну реакцію учнів.

Мовні ігри призначені для формування вимовних, лексичних і граматичних навичок і тренування вживання мовних явищ на підготовчому, перед комунікативному етапі опанування іноземної мови.

Мета фонетичної гри – тренувати вимову англійських звуків у мовленні.

Вважаю, що одним з основних принципів навчання іноземної мови є принцип комфортності.

Чим більш комфортні умови на уроці, тим інтенсивніше відбувається засвоєння іншомовної мови. Будь-яка стресова ситуація може знищити бажання дитини спілкуватися з вами. Використання ігор навчить дітей працювати у співпраці та сприятиме розкриттю творчого потенціалу.

Розвивальні ігри стимулюють пізнавальну діяльність учнів, викликають позитивні емоції у ставленні до навчання, до його змісту, форм і методів здійснення. Увага учнів, перш за все, спрямована на ігрову дію. При цьому до процесів запам'ятовування, осмислення підключаються глибокі переживання особистості, які роблять їх інтенсивнішими та навчання проходить без особливих зусиль при великому емоційному піднесенні. За допомогою розвивальних ігор формуються такі якості особистості як увага, спостережливість, пам'ять, розвивається мислення, творчі здібності, виховується самостійність, ініціатива.

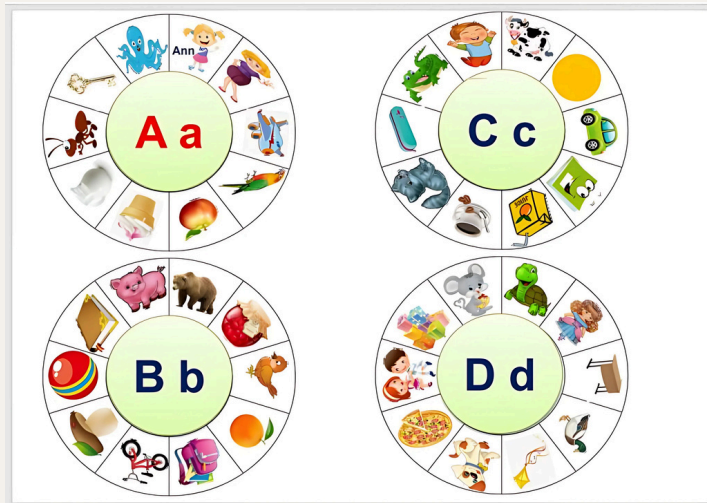
Тема: Алфавіт.

Гра «Знайди слово» (фонетична гра).

Мета гри: Познайомити учнів з літерами.

Цілі гри: Познайомити з графічним зображенням букви, вчити виділяти перший звук зі слова, поповнити словниковий запас, закріпити вміння логічно мислити, розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять, виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: учні прикріплюють прищипки на тих малюнках, які розпочинаються на літеру, що написана всередині.

Гра «Постав машину в гараж» (фонетична гра).

Хід гри: група або пара учнів отримують малюнки гаражів та машин. Їхнє завдання поставити машину з маленькою літерою у правильний гараж з великою літерою.

Тема: Природа. Погода.

Гра «Пазли» (лексична гра):

Мета гри: познайомити та повторити з учнями слова, вчити правильно будувати речення.

Цілі гри: познайомити з графічним зображенням слів, поповнити словниковий запас, закріпити вміння логічно мислити; розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять; виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: учень або пара учнів отримують картки та слова. Їхнє завдання з'єднати правильно слово з малюнком.

Тема: Будинок. Помешкання.

Гра «Лего» (лексична гра):

Мета гри: познайомити та повторити з учнями слова, вчити правильно будувати речення.

Цілі гри: познайомити з графічним зображенням слів; поповнити словниковий запас; закріпити вміння логічно мислити; розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять; виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: кожен учень має набір лего. Коли вчитель показує малюнок, то діти повинні підняти той колір лего на якому написано слово.

Тема: Харчові продукти.

Гра «Вибери do або does» (граматична гра):

Мета: познайомити та повторити з учнями граматичні правила, вчити правильно вимовляти та писати слова та речення, застосовувати правила на практиці.

Цілі гри: познайомити з графічним зображенням слів; поповнити словниковий запас; закріпити вміння логічно мислити; розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять; виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: учні по черзі обирають зображення та обирають do або does, розміщуючи слово на дошці. Вчитель або клас разом перевіряють правильність, обговорюючи відповіді та помилки.

Гра: «Вживання a / an / some» (граматична гра):

Мета гри: познайомити та повторити з учнями граматичні правила, вчити правильно вимовляти та писати слова та речення, застосовувати правила на практиці.

Цілі гри: познайомити з графічним зображенням слів; поповнити словниковий запас; закріпити вміння логічно мислити; розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять; виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: учні отримують картки та обирають правильну відповідь. Вчитель або клас разом перевіряють правильність, обговорюючи відповіді та помилки.

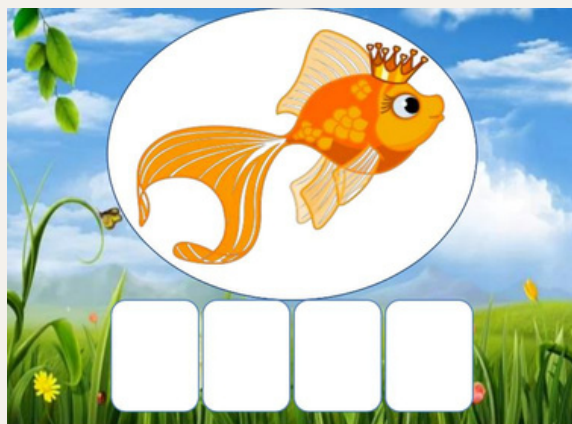
Тема: Природа. Погода.

Гра «Напиши слово» (орфографічна гра):

Мета гри: закріпити знання слів на тему «Природа і погода», розвивати мовлення та вміння правильно їх писати.

Цілі гри: познайомити з графічним зображенням слів; поповнити словниковий запас; закріпити вміння логічно мислити; розвивати зорове та слухове сприймання, увагу, пам'ять; виховувати вміння дотримуватись правил гри.

Хід гри: учень обирає заламіновану картку із зображенням природи або погоди та маркером пише під нею правильне слово. Вчитель або клас разом перевіряють відповідь.

Список використаних джерел:

1. Дзюбенко Л. Ігри на уроках англійської мови. Рідна школа. 2010. № 1–2. С. 67.
2. Камінська Н.Ю. Ігрові моменти на уроках англійської мови Тернопіль : Підручники і посібники. 2008. 80 с.
3. Князева І. О. К26 Англійська мова. Граматичний практикум. I рівень.— 6-е вид., випр. і доп. — Х.: Ве с та, 2010. — 336 с.
4. Старагіна З.П. Про мовний розвиток молодших школярів / З.П. Старагіна // Педагогіка і психологія. – 2000. – №1. – С. 10-16.
5. English Reader.3d form. Книга для читання англійською мовою. 3 клас.- Тернопіль: підручники і посібники, 2008.-64с.
6. Толмачова І.М., Олійник К.О. Змістова характеристика дидактичної гри як методу навчання. Молодий вчений. 2016. № 2 (29). С. 406.

МЕТОДИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ ЛЕКСИЧНОГО ТА ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ, ЯК ОСНОВНОЇ СКЛАДОВОЇ УСПІШНОГО ОВОЛОДІННЯ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Олеся КОЗАК,
вчитель німецької мови
КЗЗСО «Лицей №6
ім. Назара Макаренка
Хмельницької міської ради»

Вивчення іноземних мов завжди мало важливе значення для людства, але в сучасному світі це питання набуло ще більшої актуальності. Сьогодні знання іноземних мов – це, перш за все, ключ до успіху та нових можливостей, які відкриваються перед людиною, та в умовах глобалізаційних процесів, які відбуваються у сучасному світовому суспільстві, є просто необхідним компонентом професійної діяльності фахівця будь-якого рівня будь-якої сфери.

Німецька мова – одна зі світових і міжнародних мов як за чисельністю мовців, так і за значенням: нею розмовляють як рідною, а також використовують як другу розмовну мову більше ніж 125 млн осіб.

Що ж стосується вивчення німецької мови в Україні, то за даними Гете-інституту, ми, українці, посідаємо 5-те місце у світі за кількістю людей, які вивчають німецьку мову. Вона відкриває перспективи для молодого покоління: завдяки німецькій мові молоді українці отримують підтримку для свого професійного розвитку, що, своєю чергою, відкриває перед ними нові кар'єрні можливості. До того ж мова є ключовим елементом культурної освіти.

Розвиток комунікативних навичок тісно пов'язаний з оволодінням та наявністю базових лінгвістичних складників, серед яких, зокрема, лексика та граматики. Вивчення мови неможливе насамперед без знання лексики, а глибоке оволодіння мовою – без знання системи граматичних правил. Це притаманно як рідній, так і іноземним мовам, зокрема, і німецькій.

У міжтестастійний період темою моєї самоосвіти, над якою я працювала, були «Методи ефективного викладання лексичного та граматичного матеріалу, як основної складової успішного оволодіння німецькою мовою». А вже від того, які методи й прийоми ми використовуватимемо для вивчення німецької мови, залежатиме подальший успіх та ефективність, власне, самих уроків, а також і мотивація учнів.

Для успішного засвоєння моїми учнями нової лексики постійно використовую на своїх уроках різноманітні лексичні ігри (усні, письмові, настільні) та створення Mindmaps, асоціативних карт або карт пам'яті. Серед усних лексичних ігор найбільш улюбленими для дітей, особливо початкової ланки, є такі, як:

Imitatives Nachsprechen

Вчитель вимовляє нові чи, наприклад, складні слова зі змінною інтонацією (голосно, тихо, радісно, сумно і т. д.). Учні повторюють, імітуючи голос вчителя. Особливо подобаються такі ігри учням 1-4 класів. Така робота викликає в них захоплення і цікавість, допомагає виражати емоції.

Kofferpacken/Lawinenspiel

Перший учень називає речення. Другий повторює його і доповнює відповідним іменником, дієсловом, прикметником тощо. Третій знову починає спочатку і т. д.

Наприклад: Ich möchte turnen. – Ich möchte turnen und lesen. – Ich möchte turnen, lesen und basteln.

Dalli-Dalli

Ця гра на повторення вивченої лексики. Учні отримують завдання за певний час (30 секунд/1 хвилина) назвати якомога більше слів з певної теми.

Такі прості та швидкі усні лексичні ігри є досить дієвими, сприяють кращому засвоєнню лексичного матеріалу та розвивають пам'ять.

Buchstabenspinne

Ця гра спрямована як на активізацію та закріплення лексичного матеріалу з певної теми, так і на відпрацювання правильного написання слів.

Наприклад, активізуємо лексику до теми «Schulsachen». Вчитель чи учень обирають відоме слово, наприклад, Bleistift. Вчитель позначає на дошці слово штрихами (кількість штрихів відповідає кількості букв у слові). Клас називає букву. Кожна правильно названа буква записується на відповідній лінії.

B _ _ _ I _ _ _ I _ _ _

Слово можна назвати тільки тоді, коли всі букви відгадані.

Якщо названої букви немає у слові, поступово з'являється павучок (малюємо на дошці): спочатку животик, потім по 4 лапки з обох сторін і в кінці хрестик на спині павучка. Якщо павучок домальований, клас програв.

Серед настільних ігор часто у своїй роботі використовують Domino або Memory-Spiel. Набори для однієї та іншої гри можна зробити й власноруч, заламінувавши попередньо видрукований матеріал. Засвоєння лексичного матеріалу відбувається у спіралеподібній прогресії. На кожному етапі розширення словникового запасу використовується уже вивчена раніше лексика як відправна точка для засвоєння нових слів, понять і тим самим ще раз закріплюється.

Наочно це дуже гарно демонструють Mindmaps або асоціативні карти. Вони можуть мати різноманітний вигляд, від малюнків (іжачок/Wortigel, сонечко, дерево) у початковій школі до схем різної складності у середній та старшій.

Можна зробити таку карту на початку вивчення теми, а потім – доповнити новими вивченими лексичними одиницями в кінці вивчення теми. Таким чином діти самі побачать, наскільки збагатився їхній словниковий запас.

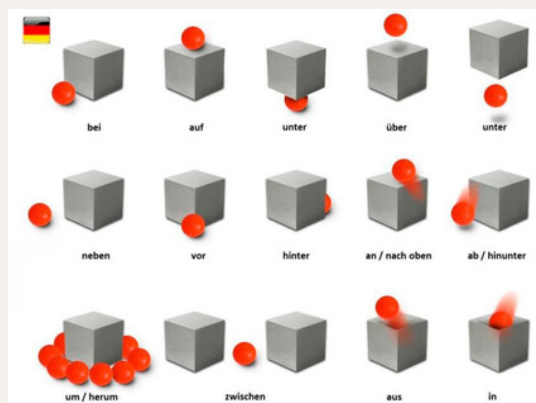

Щоб ефективно вивчати граматику німецької мови, потрібно використовувати різні методи та засоби навчання. У своїй роботі часто використовую навчальні плакати, постери, таблиці, схеми. Вони можуть бути готові, також їх можна намалювати, зобразити навіть безпосередньо під час уроку.

На навчальних плакатах знаходиться найважливіша лексика чи основні граматичні правила до теми в концентрованій формі. Існують і певні вимоги до них. Кожен плакат чи таблиця повинні мати назву. Їх структура, побудова має бути помітна, видна, така, яку учні розрізняють з першого погляду. Не лише текст має бути присутнім, але й схематичні позначки, діаграми чи малюнки. Кольори оживляють плакат, полегшують сприйняття. Щонайменше на відстані 5 метрів таблиці чи плакати повинні добре читатися.

Дуже важливо візуалізувати такий навчальний матеріал. Вдала візуалізація таблиць, плакатів, схем підвищує увагу, підкреслює суть і сприяє кращому запам'ятовуванню. Візуалізувати можна за допомогою кольорових маркерів, символів, ліній, позначок, наліпок тощо.

Існує багато причин для вивчення німецької мови. Це і культурне порозуміння, і можливість насолоджуватися літературою, мистецтвом, музикою, і подорожі, і можливість здобути вищу освіту і роботу у Німеччині. Проте якими б не були ці причини, не слід забувати, що вивчення іноземних мов ще й тренує наш мозок.

Одним з найголовніших завдань вчителя на уроці є навчити дітей працювати змістовно, результативно, творчо. Цього вимагає від учителів саме життя. Прагнення навчити дітей володіти іноземною мовою породжує пошук. Пошук таких методів, засобів, форм роботи, які забезпечать максимальну активність дітей, зокрема, розумову. Отже, від обраних нами методів, від того, які засоби та форми навчання вчитель використовує на уроці, залежить і майбутній результат наших учнів.

Список використаних джерел:

1. Джурило А.П. Роль і тенденції розвитку німецької мови у сучасному світі. Український педагогічний журнал. 2017. №3. С. 55-58.
2. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах: Посібник // [Ніколаєва С. Ю., Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.]. – К.: Ленвіт, 2007. – 288с.
3. Funk H. Grammatik lehren und lernen / H.Funk, M.Koenig. – Langenscheidt, 1997. – 160S.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕСІЛЬНИЙ ВІНОК ТА ВІНКОПОДІБНИЙ ГОЛОВНИЙ УБІР ДЗУМБАЛИК: КУЛЬТУРНО-ЕСТЕТИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Світлана Штельмах,
учитель трудового
навчання/технологій КЗЗСО
«Ліцей №9 Хмельницької
міської ради»

Актуальність теми. В умовах повномасштабної російсько-української війни відродження національних традицій, звичаїв, обрядів допомагають українцям «вистояти» та «вижити». Невід’ємним атрибутом самоідентифікації українок з давніх часів є вінок, зокрема весільний. Як і в багатьох культурах світу український вінок виступав оберегом, символом жіночого начала, життєвої сили, перемоги над смертю. Подільський весільний вінок є частина культурної спадщини України, техніки його виготовлення, обрядове, оберегове значення потребують окремого дослідження.

*Український вінок — це не просто прикраса,
це оберег, символ дівочої честі,
краси та єднання з природою.
Він сплітає в собі історію, віру й душу народу.*
Ліна Костенко

Анастасія ПАСТУХ,
здобувачка освіти 11 класу
КЗЗСО «Ліцей №9
Хмельницької міської ради»

Український весільний вінок – це традиційний елемент весільного вбрання. Він виготовлявся з квітів, стрічок та інших прикрас, символізуючи щастя й молодість. Такий вінок мав різні варіації залежно від регіону та місцевих звичаїв.

На Поділлі весільний віночок плели з барвінку, який символізував нев’янущу молодість та вічне життя. Залежно від індивідуальних здібностей, дівчата комбінували колір квітів у вінку, тому вінок ставав мистецьким витвором і підкреслював красу дівочого обличчя. Усього у вінку могло бути до 12 різних квіток, кожна з яких мала своє символічне значення.

На Східному Поділлі заквітчану голову молодої дівчини прикрашали стрічки 12 кольорів.

Наприкінці XIX на початку XX ст. до українок із Західної Європи прийшла мода на воскові вінки, які так припали до серця дівчатам, що практично до кінця 80-х років XX століття були найбажанішою прикрасою на весіллі.

Вважається, що традицію на вінки з воску ввела королева Вікторія. Коли вінки популяризувалися в Україні, їх почали робити з парафіну, який у народі називали «білим воском», тому й вінки ці – воскові.

Вінок з воску з «вельюном» був запозичений селянами в середині XIX ст. Форма таких вінків була різна, наприклад, у польських селах Мацьківці та Шаровечка (Хмельницька область) він складався з багатьох квітів і мав шапкоподібну форму. У кінці XIX – на початку XX ст. вельюн з восковим вінком поширився не тільки в польських та польсько-українських селах, а й у переважній більшості українських сіл Східного Поділля. Винятком залишалися лише деякі населені пункти, де зберігалися більш давні форми весільних головних уборів, у деяких вони поєднувалися з восковицями або ж існували паралельно з восковими вінками.

Дівчата з Поділля брали шлюб у вишуканих віночках, прикрашених великою кількістю восковиць (воскових «крапельок» на нитках, дротиках). Часто з боків вінка вздовж грудей звисають «берізки» чи «батіжки». Вінки робили дво-, три-, інколи й чотирирусні. Вінок до весілля виготовляла сама наречена. Такі вироби мали велику цінність, адже вважалося, що в цю прикрасу дівчина вклала своє серце.

Виготовляли вінок з різних матеріалів: віск, дріт, папір (однотонний чи кольоровий), фольга, деревна стружка, тканина, намистини, нитки, вовна, клей. За кольорною гамою вінки були кольоровими та однотонними від жовто-коричневого до білого.

Після весілля віночки разом зі шлюбними букетами молодої й молодого клали в ікону і зберігали на почесному місці як святиню.

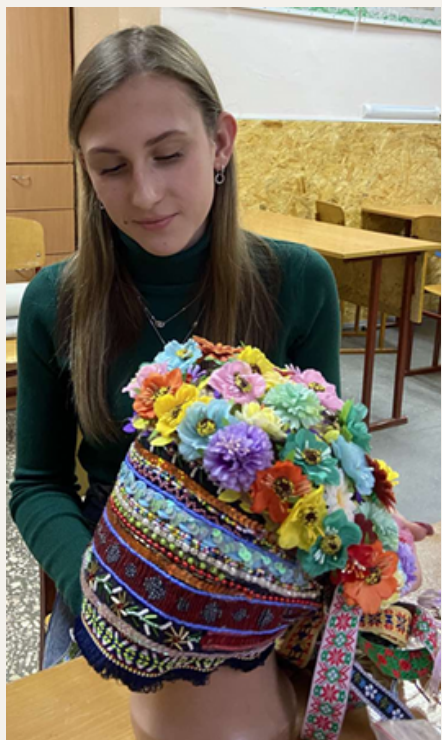
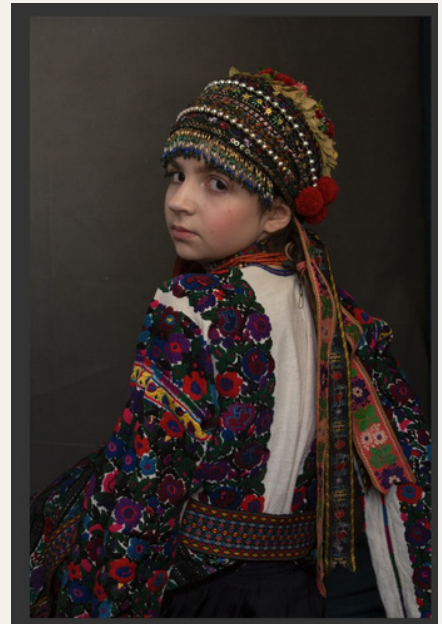
На жаль, традиція виготовлення весільних воскових вінків стала історією, їх можна переглянути в музейних експозиціях. Сьогодні восковий весільний віночок є чимось надзвичайним, а воскова техніка виготовлення є забутою. Тільки деякі майстрині намагаються її відтворити.

Технологія виготовлення воскових весільних вінків, які свого часу побутували на Вінниччині, занесена до Національного переліку об'єктів нематеріальної культурної спадщини України.

На території Західного Поділля (Борщівський, Тербовлянський та Заліщицький райони Тернопільської області) у XIX – початку XX ст. серед жіночого населення був популярний весільний дзумбалик. За своєю формою він нагадував вінок.

Слово «дзумбалик» походить від місцевої діалектичної назви дрібних прикрас. Дзумбалик — стрічковий ґердан для голови, який був поширений у Борщівському районі Тернопільської області.

У селах Західного Поділля, у першій половині XIX ст. бісерні вироби побутували уже досить широко.

Молоді дівчата, особливо на Західному Поділлі, прикрашали свої зачіски стрічковими ґерданами.

Прикраси з бісеру демонструють поєднання в одному виробі кількох технік — нанизування, ткання, вишивання («уперед голкою»), шиття («у прикріп»), а також різних матеріалів — бісеру, склярусу, дутих намистин, леліток.

Жіночу ношу першої половини ХХ ст. поряд зі стрічковим ґерданом часто прикрашав також стрічковий ґердан з підвісками. Поширенню такої прикраси сприяла доступність тонких фабричних ниток, які стали витіснити з практики західноподільських майстрів нетривку кінську волосінь. М'яка нитка забезпечувала прикрасі з підвісками необхідну пластичність.

М'яко звисаючи, підвіски збагачували декоративну структуру головного убору, додавали їй пластичності. Захоплення західних подолянок рухливим блиском звисаючих різнобарвних подовгастих намистин знайшло вияв у появі оздоб, що мали вигляд вузької тасьми, декорованої самими лише підвісками.

У першій половині ХХ ст. продовжували побутувати декоровані бісером головні убори, які, на жаль, належать до раритетних пам'яток.

У південних районах Тернопільщини голову нареченої вбирали у цільний весільний вінок або ж у велике різноманіття накладних прикрас, що у комплексі становили збірний убір, аналогічний нерозбірному (цільному) весільному вінку.

Складовою обох (цільного та збірного) варіантів головного убору нареченої першої половини ХХ ст. були бісерні стрічки. Зокрема, різні за технікою виконання бісерні стрічки має весільний вінок початку з с. Вільховець Борщівського району Тернопільської області.

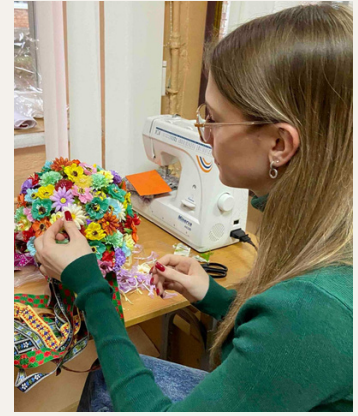
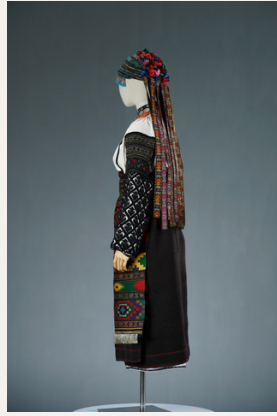
Убір молоді закриває не лише зачіску, а також чоло дівчини, над яким знаходиться стрічковий ґердан з підвісками. В основі убору дружки — чільце («аксамітка») з пишними вовняними китицями, розташованими над висками. Чоло дружки нічим не прикрите. Водночас головні убори молоді та дружок увінчані однаково широкими барвінковими плетінками.

Подібні головні убори молоді та дружки побутували у с. Монастирок Борщівського р-ну, де у суботу перед весіллям (коли молода з дружками обходили село, запрошуючи гостей на весілля) сходилися дівчата і співаючи весільних пісень одягали молодій на голову широкий «ґердан», з якого на чоло звисали червоні «пацьорки». Потім на голову клали шитий з барвінку високий вінок, до якого кріпили «стончки» та «бинди».

Упродовж другої половини ХХ ст. у західноподільських селах мистецтво виготовлення декорованих бісером дівочих головних уборів почало забуватися.

Відшукати варіанти автентичних головних уборів дуже важко. Їх можна споглядати лише в приватних колекціях. Ще важче знайти приклади їхнього застосування у сучасній, зокрема весільній, обрядовості. Реконструкція, відтворення та подальший розвиток стилістики місцевих головних уборів («ґердан», «дзумбаль») вже стали покликанням багатьох майстринь.

Головний убір дзумбалик — традиційний весільний вінок Західного Поділля, який складався із нашитих на основу бісерних селянок, стрічкових ґерданів, квітів та стрічок.

Дзумбалик традиційно використовували як складову збірного весільного вінка молодої та її дружок. Чільце молодої зазвичай мало вигляд широкого стрічкового ґердану з підвісками. Чільце дружки підвісок не мало.

Стрічкові ґердани накладали вище чільця один близько одного, а «стінчки» та «бінди» кріпили так, щоб вони спадали барвистими потоками з убору голови на спину. Увінчували убір пишним вінком з барвінку.

Весільний восковий вінок та вінкоподібний головний убір дзумбалик є важливими елементами традиційного весільного вбрання українських жінок XIX початку XX ст.

Хоча вони мають спільне призначення, але водночас різняться за конструкцією, матеріалами та культурними особливостями залежно від регіону, в якому вони використовувалися. Порівняльна характеристика цих головних уборів дозволяє глибше зрозуміти унікальність та багатство українських традицій, а також дозволяє прослідкувати їх культурно-естетичні паралелі.

Отже, українці — це єдина нація, яка зберігає і шанує свої традиції, попри зовнішні виклики. Наше культурне багатство є не лише важливою частиною минулого, але й запорукою майбутньої єдності України.

В умовах сучасних викликів, зокрема війни, традиції мають особливе значення, адже вони допомагають зберегти ідентичність, пам'ять про минуле та єдність українського народу. Ми, як нація, будемо й надалі відроджувати й берегти культурну спадщину наших предків, щоб передавати її нащадкам.

Список використаних джерел:

1. Врочинська Г. Українські народні прикраси XIX – XX ст. Родовід, 2008. 215 с.
2. Іваневич Л.І. Традиційний одяг українців Поділля (друга половина XIX – початок XXI ст.): історія, класифікація, конструктивно-художні та регіонально-локальні особливості: монографія. Хмельницький: 2021. 797 с.: іл.
3. Кульчицька О. Народний одяг Західних областей України. Львів: 2018. 316 с.
4. Ніколаєва Т. Український костюм. Надія на ренесанс. Київ: Дніпро, 2005. 320 с.
5. Ніколаєва Т. Українська минувщина. Київ, 1993. 132 с., іл.
6. Пилипак М. Особливості покривання молодої у весільному обряді Східного Поділля. Київ, 2014. 230 с.
7. Пилипак М. Українське весілля Східного Поділля. Київ, 2015. 230с.
8. Стельмащук Г. Українські народні головні убори Львів: Апріорі, 2013. 275 с.
9. Традиційне весілля українців: Унікальні записи кінця XIX – 20 – 40 років XX ст. Упоряд. В. Борисенко. К.: ВД «Стилос», 2012. 192 с.
10. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру. Львів: "Свічадо", 2007. 120 с.

ВИКОРИСТАННЯ МАЙНДМЕППІНГУ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ЯК НОВІТНІЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО УРОКУ

Людмила МАРЦЮГА,
учитель початкових класів комунального закладу загальної середньої освіти «Гімназія №22 імені Олега Ольжича Хмельницької міської ради»

Саме те, як ви збираєте, організуєте та використовуєте інформацію, визначає переможете ви або програєте.
Білл Гейтс

Теорія майндмеппінгу з'явилася на початку 70-х років ХХ століття завдяки відомому англійському психологу Тоні Б'юзену. Навчавшись в школі на двійки, психолог постав перед питанням «Чому я гірший за інших?». Б'юзен, спираючись на праці таких мислителів як Леонардо да Вінчі, Альберта Ейнштейна, Томаса Едісона, Джеймса Джойса та ін. прийшов до висновку, що ці генії використовували на максимум усі свої розумові здібності, на відміну від середньостатистичної людини, яка використовує їх лише на 5%, оскільки боїться відійти від стандартних шаблонів у суспільстві, вийти за рамки, проявити себе, боїться мислити не як усі. Тому психолог розробив технологію мислення та запам'ятовування інформації, яку він назвав «інтелект-карти» («mind maps»), щоб «змусити свій мозок працювати». Найцікавіше, що в основі складання інтелект-карт лежить метод асоціацій.

Інтелект-карти можна уподібнити до мап міста. Ключова ідея (питання) інтелект-карти подібна до центру міста, де головні розлогі вулиці, що простягаються від центру міста – це основні наші гіпотези; вузькі вулиці чи відгалуження – це похідні думки, припущення і т.д.; яскравими символами та малюнками можна помітити важливі місця на мапі міста та захоплені ідеї в інтелект-карті.

Інтелект-карта – це необхідна навігаційна мапа-пам'ятка, яка дозволяє від початку впорядкувати інформацію таким чином, щоб мозку було вільно функціонувати з нею. За допомогою такої мапи кожен зможе точніше та якісніше закарбовувати необхідну інформацію та згадувати потрібні свідчення, факти. Застосування майндмепінгу дозволяє міркувати абсолютно по-новому, використовуючи на максимум обидві півкулі головного мозку.

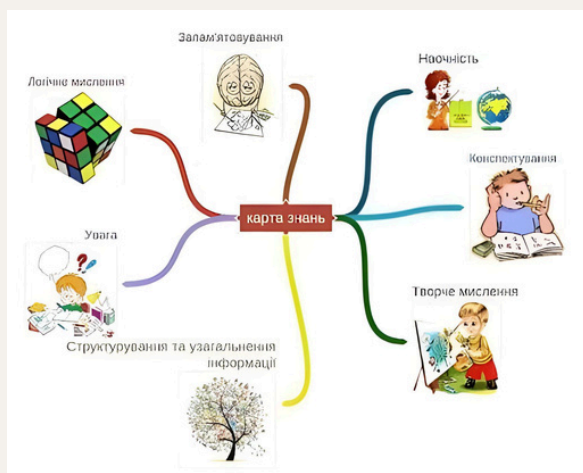
Майндмепінг можна втілити у вигляді діаграми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, зв'язані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї.

Отже, основа цієї технології освітнього процесу полягає в тому, щоб певним графічним чином занотувати свої думки на папері, систематизувати їх та отримати єдиний зібраний образ.

Якщо ми хочемо зрозуміти чи закарбувати у пам'яті якісь відомості, то розробляємо і простежуємо її у вигляді таблиць, списків або звичайного тексту. Але нашому мозку потрібно зробити додаткову роботу з розтлумачення цих відомостей та знань. Якщо ж вони наведені у вигляді логічних схем чи алгоритмів, то ця інформація легко і просто запам'ятовується у нашій голові, оскільки записано це все мовою мозку та краще відповідає побудові людського мислення (асоціативного і візуального).

Пропоную вам інструмент майндмепінгу або англійською mind maps (ментальні мапи), який чудово доповнить звичайні списки й таблиці.

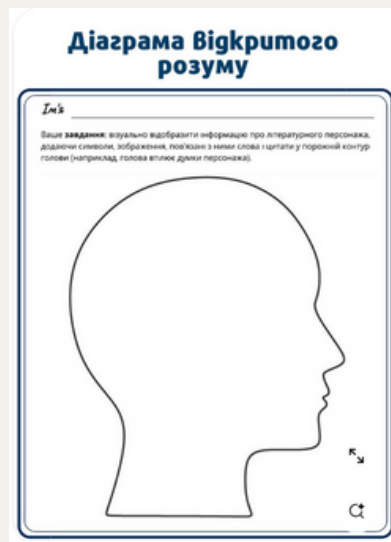
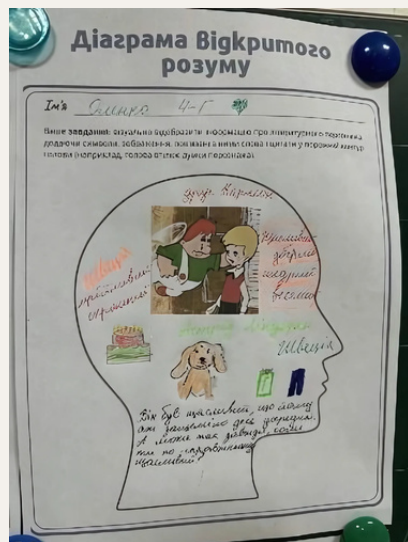
Отож мапа думок, мапа пам'яті, розуму, асоціативна карта, ментальна картка - усе це синоніми одного й того ж виду діяльності, мета якого структурувати та наочно показати будь-яку інформацію. З впливом слів іншомовного походження цей вид діяльності ще називають майндмепінг.

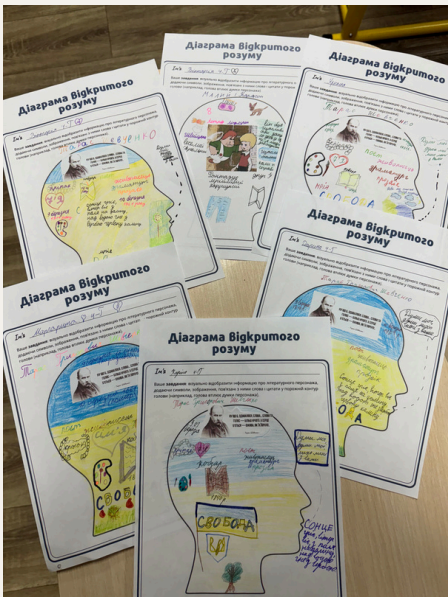
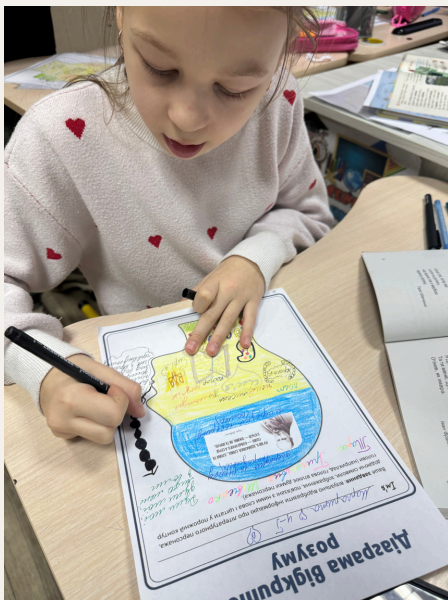

Одним із різновидів майндмепінгу є «Діаграма відкритого розуму», яку можна використати на уроках літературного читання у початковій школі.

Принцип побудови «Діаграми відкритого розуму» буде цікаво використовувати на уроках узагальнення та аналізу прочитаного твору, особливо коли потрібно дати характеристику основним героям твору або ж під час ознайомлення із творчістю письменника. Узагальнення інформації на тему відображається на одному зображенні, вся інформація з навчальної теми трансформується в асоціативні зв'язки навчальних понять.

Так, наприклад, можна провести урок з застосуванням «Діаграми відкритого розуму» під час аналізу повісті «Малий і Карлсон, що живе на даху»

У центрі голови/зверху пишеться ім'я головного героя твору. Ліворуч на зображенні ми робимо різноманітні позначки, вносимо символи, зображення, а також записуємо певні слова, які пов'язані з ним. Праворуч ми розкриваємо ідеї та теми, які пов'язані з життям героя, даємо йому характеристику. Скрізь, де це можливо, додаються символи та графіка, що асоціюються з головним героєм.

«Діаграму відкритого розуму», як показала практика, дуже цікаво використовувати на тих етапах уроку, коли перед нами постає завдання, познайомити здобувачів освіти із життям та творчістю письменників. Цю вправу можна використати, під час вивчення творчості Т.Г.Шевченка. Можна побачити, що під час виконання цієї вправи школярі нетрадиційно та творчо підійшли до оформлення своїх робіт, продемонструвавши свої творчі здібності, вміння чітко формулювати власні думки та враження від прочитаного, аналізувати отриману інформацію, систематизувати та візуалізувати її.

Під час роботи над «Діаграмою відкритого розуму» важливо використовувати декілька різних кольорів (не менше трьох), оскільки за допомогою кольору ми підкреслюємо важливість певних думок, конкретних фактів, що допомагає сприйняттю, використанню і кращій візуалізації інформації про життя героя чи конкретної особи.

Розуміти думки та дії головних героїв, аналізувати їх вчинки та поведінку, а також виділяти їх позитивні та негативні якості, пропонувати різноманітні шляхи розв'язання проблем, які постають у творі перед головним героєм — допоможе нестандартне застосування мейндмепінгу в освітньому процесі.

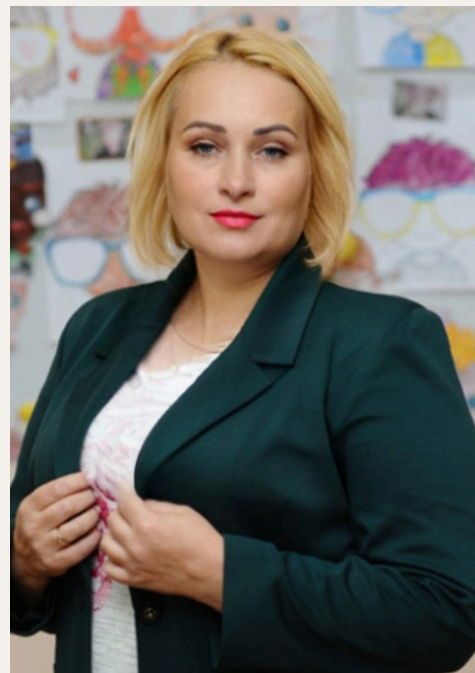
Підсумовуючи вище зазначене, мейндмепінг в навчанні є сучасним і дієвим прийомом відтворення навчального матеріалу, який допоможе зробити будь-який урок цікавим, захопливим, а головне пізнавальним. Практика показує, що здобувачі освіти краще засвоять та запам'ятають навчальний матеріал використовуючи мейндмепінг. Це покращить навчальні результати школярів, оскільки здобувачі освіти навчаються обирати, структурувати й запам'ятовувати ключову інформацію, виділяти для себе факти та думки, а також відтворювати це в майбутньому. Такі карти пам'яті та діаграми розвивають креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу. Знання та вміння отримані під час виконання таких різноманітних завдань мають велику цінність для навчання та життя молодого покоління. Проте, використання цієї технології в освітньому процесі потребує певної адаптації до вікових особливостей здобувачів освіти, до освітнього середовища, до технічного забезпечення всіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Українська мова та читання: підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Большакова І. О., Хворостяний І. Г. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – с.128.
2. Власова І.О. Ментальні карти як засіб візуалізації та структуризації інформації // Семінар-практикум «Використання ментальних карт в навчально-виховному процесі як засіб візуалізації та структуризації інформації» [Електронний ресурс]. – URL: <http://viakiev.blogspot.com/2015/11/c.html>

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИЗАЙНУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Ольга КРИКУН,
вчитель початкових класів КЗЗСО
«Лицей №7 Хмельницької міської ради»

Педагогічний дизайн у початковій школі є ключем до створення інноваційного та комфортного навчального середовища, яке стимулює розвиток учнів, враховуючи їхні індивідуальні потреби та особливості навчання.

Педагогічний дизайн — це процес створення, планування та впровадження навчальних матеріалів і методик, які забезпечують досягнення освітніх цілей. Він базується на розумінні особливостей дітей, їхніх потреб та індивідуальних можливостей[1]. Основна мета педагогічного дизайну — забезпечити оптимальні умови для навчання, які сприятимуть формуванню мовних компетентностей, творчих здібностей та мотивації до навчання.

Педагогу, як дизайнеру навчального процесу, необхідно не лише створювати методичну основу для розробки навчального матеріалу, а й впроваджувати обрану стратегію, формуючи конкретне електронне освітнє середовище. Це вимагає застосування елементів різних моделей педагогічного дизайну. У цьому контексті важливо, щоб педагог розробив збалансований підхід до створення навчальних матеріалів і вибрав найбільш слушну модель для конкретної ситуації[3]. Володіння інструментами педагогічного дизайну, що включають вміння створювати якісні електронні навчальні об'єкти, відеоматеріали та контрольні завдання, дозволяє педагогові ефективно та привабливо проводити навчання, вибираючи оптимальні стратегії для створення найбільш сприятливого освітнього середовища.

У своїй роботі я активно використовую принципи педагогічного дизайну для створення ефективного та сприятливого навчального середовища, яке відповідає потребам кожного учня. Використання педагогічного дизайну в молодших класах допомагає створювати інтерактивний, цікавий та ефективний навчальний процес, що відповідає віковим особливостям дітей[2].

Одним з основних аспектів педагогічного дизайну є індивідуалізація навчання. Кожен учень має свої унікальні особливості, і важливо враховувати ці потреби при плануванні уроків. Для цього я використовую різноманітні методи й прийоми, що дозволяють адаптувати навчальний процес до рівня знань і здібностей дітей[1].

Використання елементів педагогічного дизайну дозволяє підтримувати позитивну атмосферу в класі. Наприклад, у кінці уроку я організую хвилинку рефлексії у формі гри «Світлофор», де діти показують кольори: зелений — все зрозуміло, жовтий — є питання, червоний — важко.

У педагогічному дизайні важливим елементом є інтерактивність уроків. Завдяки використанню активних методів навчання, таких як групова робота, дискусії, проекти, рольові ігри та інші, я створюю можливість для учнів активно долучатися до процесу. Під час планування уроків я намагаюся створити навчальні ситуації, в яких учні самостійно знаходять рішення та отримують практичні навички.

Діти молодшого шкільного віку засвоюють інформацію краще через гру. Завдяки педагогічному дизайну уроки можна будувати на основі ігрових сценаріїв, які мотивують учнів. Наприклад, гра «Склади слово» допомагає вивчити алфавіт і правила правопису.

Навчання буде цікавим, коли діти беруть участь у квестах та завданнях з елементами пригод. Наприклад, під час уроку про правопис словникових слів я пропоную дітям допомогти казковому герою відшукати «загублені букви» в тексті.

Під час вивчення складів і наголосів проводжу гру «Ланцюжок слів», де кожен учень додає нове слово.

На уроках розвитку зв'язного мовлення, використовуючи групову роботу, ми створюємо казку всією групою, де кожна дитина додає по одному реченню.

На уроках закріплення правил правопису, використовую ігрові вправи «Виправ помилки» на інтерактивній дошці.

На уроках української мови у своїй педагогічній діяльності я використовую ілюстрації, картки, мультимедійні презентації та відео. Наприклад, для вивчення частин мови я використовую яскраві малюнки на інтерактивній дошці, які пояснюють їх значення.

Педагогічний дизайн у початковій школі є потужним інструментом для створення навчального середовища, яке відповідає потребам і можливостям кожного учня. Використання різноманітних методів і підходів дозволяє забезпечити якісне навчання, яке сприяє розвитку пізнавальної самосвідомості, творчих здібностей і життєвих компетентностей дітей. Завдяки індивідуальному підходу, активним методам навчання та технологічним інструментам, навчальний процес стає більш цікавим і ефективним, що забезпечує учням успішність на кожному етапі їхнього розвитку[2].

Отже, застосування педагогічного дизайну в початкових класах:

- підвищує мотивацію до навчання через інтерактивні та ігрові методи;
- розвиває в учнів навички командної роботи та критичного мислення;
- збільшує зацікавленість уроками української мови;
- сприяє легшому сприйняттю та запам'ятовуванню матеріалу.

Використання педагогічного дизайну на уроках української мови в початкових класах сприяє гармонійному розвитку учнів, їх зацікавленості мовою та формуванню міцних знань. Такий підхід робить освітній процес яскравим, змістовним та емоційно насиченим.

Список використаних джерел:

1. Глазова, В. (2020). Педагогічний дизайн як необхідна умова ефективного дистанційного курсу. Технології електронного навчання, 4, 46–50. URL: <https://doi.org/10.31865/2709-840002020222546>
2. Денисенко, С. М. (2015) Педагогічний дизайн у сучасному освітньому процесі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (3 (81)). с. 79-83. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18617>

РОБОТА НАД ОВОЛОДІННЯМ АКТИВНИМ МІНІМУМОМ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Наталія ВОРОНЕЦЬКА,
директор КЗЗСО «Гімназія № 19
Хмельницької міської ради»

Найбільш відповідальний момент в роботі над вивченням мови – це знайомство зі словом, його подальшим засвоєнням та вмінням вживати: від оптимальної організації цього процесу залежить те, чи добре запам'ятається це слово. Предметом знайомства має стати семантика слова в єдності з його звучанням або графічним відображенням на письмі. В методиці викладання іноземних мов існує цілий перелік засобів семантизації: одномовні, коли значення слова розкривається тією ж мовою (контекст, визначення вживання, синоніми, антоніми) та способи звичайного перекладу – переклад на рідну мову і, у випадки наявності різних значень слова, пояснення перекладів та їх вживання рідною мовою. Всі ці засоби семантизації можуть супроводжуватися використанням унаочнення, яке сприяє сприйняттю образу слова разом з його предметним значенням, при цьому переклад рідною мовою можна не використовувати. Окрім цього, наочність посилює асоціативну основу засвоєння, оскільки слова та предмети (явища, події), котрі ними позначені сприймаються на фоні відрізка дійсності, яка відтворюється повною мірою.

Вибір прийому семантизації визначається характером самого слова, етапом навчання та рівнем навченості учнів. Надавати постійну перевагу одному зі способів неможливо. Потрібно постійно змінювати вибір та часто підлаштовуватися до учнів.

Гарно зарекомендував себе досвід введення великих слів діалогічних текстів іноземною мовою з паралельним перекладом на рідну мову. Хоча, якщо при ознайомленні одночасно допускати ознайомлення зі словом, переклад та тлумачення слова, то це найбільш економічний та надійний спосіб семантизації, що дасть змогу швидко перейти до тренування застосування слова на практиці виключно іноземною мовою. Інколи вміння вживати слово меншою мірою залежить від способу його подачі, а в більшій – від міри його засвоєння та закріплення.

Перша зустріч учнів з новим словом відбувається на основі тексту. І це перевага, адже слова оживають лише в контексті. Вихідний текст, призначений для ознайомлення зі словником, може розповісти вчитель, тоді учні сприймають його на слух, а якщо текст знаходиться у підручнику, то учні його читають. У першому випадку, коли вчитель розповідає текст, при прослуховуванні його учнями, можна відразу розпочати роботу над вимовою слів. Для цього вчителю варто подати якийсь спеціальний знак учням, щоб вони розпочали проговорювати ті частини тексту, в яких є нові слова. В результаті виконання вправ з імітації розпочинається вже стадія знайомства з новим словом. Об'єм тексту та його характер залежать від етапу вивчення. В деяких випадках, можливо, буде необхідність створити декілька менших текстів, з метою охопити всі слова.

Якщо учні не в змозі визначити значення слова по контексту, то їм пропонується переклад рідною мовою.

Допомога вчителя відбувається поруч із семантизацією: все більше вчитель спонукає учнів до самостійного знайомства зі словом. Адже виявлення значення слова – це цілком природний процес, котрий людям, котрі вивчають іноземну мову, доводиться постійно проходити, тому при звичаюватись до нього потрібно на початкових етапах. Учні потрібно забезпечувати при цьому раціональними прийомами. Вони повинні знати, що спочатку потрібно вичерпати всі вказані можливості тексту, використати аналіз слова за його складом, і якщо його значення не проясниться, вже тільки тоді звернутися до словника. Для самостійного ознайомлення зі словом більше підходить текст, який подається в графічній формі.

Знайомство зі словами на основі тексту закінчується виділенням їх з тексту. Будь-який текст, як яскраво він би не представляв слово, знайомить лише з його контекстним значенням і лише одним способом зв'язку. Для розширення діапазону відомостей про слово, розрахованих на побудову своїх речень, необхідно вийняти слово з тексту та розглянути його як самостійну одиницю. Тренування засвоєнню слів реалізується через вправи, які зміцнюють семантику нових слів і словосполучень, які утворені на основі змістової сумісності. І тут всі лексичні вправи можна поділити **на дві категорії**:

- запам'ятовування слова, його семантика в поєднанні з вимовою та граматикую;
- формування словосполучень змістового характеру.

Приклади вправ, які належать до першої категорії:

- вжити в даному реченні синонім до виділеного слова;
- назвати предмет, який показано на картинці;
- доповнити речення (або заповнити пропуски в реченні) словами, які підходять;
- вибрати з рядка слова, які відповідають даній ситуації або темі;
- виключити з рядка слово, яке не відповідає даній ситуації або темі;
- утворити з виділеним словом інші речення за зразком;
- перетворити речення на речення з протилежним змістом;
- поставити запитання до поданого речення (в запитанні можна запропонувати вжити нове слово);
- відповісти на запитання, при цьому вжити нове слово.

До таких вправ можна віднести різноманітні «ігри в слова». Наприклад, гра з елементами кросворда типу: хто назве найбільше слів на тему...; вчитель дає визначення слова – учні називають; на дошці креслять клітинки, кількість клітинок відповідає кількості букв у слові, в клітинки записується слово, а потім дається його визначення.

Для кращого запам'ятовування слів використовуються різні пісні, приказки, римівки, які містять нові слова. Варто також застосувати спеціальні прийоми запам'ятовування слів: проговорювання слів різною гучністю, ритмічне проговорювання за якимось знайомим мотивом.

До другої категорії тренувальних лексичних вправ належать вправи з побудови сполучень. Для розвитку мови побудова сполучень слів – дуже важливий проміжний етап, тому що в мові не існує одиноких слів. Характер висловлювань визначається в кожному конкретному випадку. Сполучення слів вибудовуються за законами змістової сумісності та у взаємодії з граматичними нормами.

Приклади завдань, які належать до другої категорії:

- підібрати з розкиданих слів слова для словосполучень;
- з'єднати слова в колонках так, щоб утворилось правильне словосполучення;
- поширити речення шляхом визначень до виділених іменників;
- побудувати словосполучення, котрі означають належність предметів (означень) чомусь або комусь.

Для подальшого засвоєння значень слів і словосполучень додаються тренування з граматичними вправами.

І вже лише після цього застосовуються вправи із застосуванням нових лексичних одиниць в поєднанні їх у мовленні в цілому. Тут основним видом вправ є різноманітні групування слів, націлені на майбутні висловлювання. Учні можуть використовувати готові групи слів, які наведені у підручниках. Можна групувати слова та словосполучення за ситуацією (темою), до зображення на картинці, до фільму, а також відносити до пунктів плану. При цьому можна підбирати слова та словосполучення по пам'яті або зі словником. Можна ставити навісні запитання.

Самостійне групування слів — це фактична робота над опорами для майбутнього висловлювання, під час якого учні вчаться правильно скеровувати семантику свого висловлювання.

Після цього учням пропонуються вправи з невідготовленого мовлення, без зовнішніх опор. Для цього створюються ситуації, які мотивують до висловлювань.

Так коло замикається: учні можуть створити свій власний текст, який направлений на вирішення комунікативних завдань на основі засвоєного словника.

Саме це і є процесом, який розпочинається із засвоєння слів та веде до повноцінного розвитку усного мовлення.

Список використаних джерел:

1. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. — КК.: Ленвіт, 2002. — С. 92-105.
2. Практикум з методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид. 2-е доп. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. - К.: Ленвіт, 2004. - 360 с.
3. Волкова Г.К. Організація навчання учнів мовної здогадки про значення сталих словосполучень англійської мови // Методика викладання іноземних мов. - 1992. - Вип.20. - С. 110-113.
4. Oxford Rebecca L. Language Learning Styles and Strategies: an Overview [Electronic resource] / Rebecca L. — Oxford Learning Styles & Strategies : Oxford, Gala 2003. — URL: <https://web.ntpu.edu.tw/~language/workshop/read2.pdf>. — (12.05.20).

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мовлення є одним із ключових інструментів людського мислення та комунікації, що забезпечує передачу знань, ідей та емоцій. Здатність чітко й ефективно висловлювати свої думки — необхідна навичка для сучасної людини, а це напряду залежить від обсягу та якості запам'ятованої інформації. Саме тут на допомогу приходить мнемотехніка — набір прийомів, які полегшують процес запам'ятовування та покращують роботу пам'яті. Використовуючи цю техніку можна не тільки швидше засвоїти нові знання, а й удосконалювати мовленнєві навички, що є основою успішної комунікації та саморозвитку.

Практик — педагог постійно знаходиться у пошуку способів удосконалити освітню діяльність так, щоб навчання нового стало для дітей цікавішим та результативнішим. Це спонукає педагога цікавитися сучасними інноваційними технологіями, які можна використовувати у своїй професійній діяльності задля стимулювання мовленнєвого розвитку у вихованців та покращення запам'ятовування. Серед різноманітних інновацій особливу увагу привертає мнемотехніка.

Інна БЕЙ,
вихователь ХЗДО № 24
«Барвінок»

Мнемотехніка — система прийомів, що базується на використанні асоціативного мислення для полегшення запам'ятовування і відтворення інформації. Цей підхід дозволяє дошкільникам не лише краще засвоювати новий матеріал, але й активно використовувати його у своїй мовленнєвій діяльності.

У віці від 3 до 6 років словниковий запас дітей збільшується від кількох сотень до кількох тисяч слів. Це відбувається завдяки активному наслідуванню дорослих, взаємодії з однолітками та участі в різноманітних ігрових і навчальних ситуаціях. На етапі дошкільного дитинства діти переходять від побудови окремих простих речень до складних конструкцій. Вони вчаться логічно висловлювати свої думки, переказувати історії, складати описові розповіді. Дошкільний вік є важливим для виправлення звуковимови, розрізнення звуків і оволодіння правильною інтонацією та наголосами. Діти починають усвідомлювати важливість мовлення для досягнення своїх цілей і задоволення потреб у спілкуванні.

Однак не всі діти однаково легко розвивають та удосконалюють мовленнєві навички. Фактори, які впливають на темпи розвитку мовлення, включають біологічні (загальний стан здоров'я, спадковість), соціальні (спілкування з дорослими, якість мовленнєвого середовища) та психологічні (рівень розвитку мислення, пам'яті, уваги).

Тож справжньою знахідкою для практика є мнемотехніка. У своєму класичному розумінні мнемотехніка базується на створенні яскравих нестандартних образів, що допомагають утримувати інформацію в пам'яті завдяки її перетворенню на зрозумілі й асоціативно пов'язані елементи. У роботі з дошкільниками мнемотехніка адаптується до їхніх вікових і когнітивних особливостей. Основним принципом мнемотехнічного підходу є використання візуальних, звукових, моторних і емоційних асоціацій для створення міцних зв'язків між поняттями.

Використовуючи інструменти мнемотехніки під час освітньої діяльності з дітьми я побачила, що це дає змогу дітям відчувати впевненість у собі, у своїх можливостях.

Розпочинаючи подорож дітей у чарівну країну мнемотехніки, знайомлю дітей з мнемоквадратами — зображеннями, що можуть позначати як одне слово, так і словосполучення, або просте речення. Згодом діти знайомляться з мнемодоріжками. Так, наприклад, навчаючи дітей послідовності одягання та роздягання, можна використовувати мнемодоріжки на яких зображені картинки у певній послідовності, що допомагають дітям у цікавій легкій формі швидше запам'ятати послідовність дій. Дані мнемодоріжки можна розмістити у роздягальні, де кожна дитина за потреби може подивитись і пригадати наступну дію. Коли педагог використовує мнемодоріжки зі змістом картинок стосовно певної пори року, діти не лише розвивають мовлення складаючи речення, але й краще запам'ятовують ознаки та події, що відбуваються в ту чи іншу пору року. Також, дітям дуже цікаво коли у групі використовують мнемодоріжки про диких та свійських тварин.

Використання мнемотаблиць під час вивчення віршів, складання описових розповідей, переказу творів дозволяє дітям відчувати радість від процесу навчання, адже діти щиро радіють власним успіхам та успіхам друзів. Опора на мнемотаблиці значно полегшує дошкільникам процес запам'ятовування та відтворення інформації. Працюючи з дітьми старшого дошкільного віку педагог разом з малюками створюємо власні мнемотаблиці: чи то для вивчення віршів, чи для переказу творів, чи для створення описових розповідей. Діти з захопленням беруть у цьому участь. Їм цікаво обговорювати та обирати, які зображення чи символи найкраще використати. Також, діти можуть самостійно створювати власні асоціації та образи до тексту. Наприклад, пропонуйте дітям самостійно намалювати символи до певного тексту. Така діяльність розвиває уяву і дозволяє дітям висловлювати свою індивідуальність.

Мнемотехніка є універсальним інструментом, який доводить свою ефективність у різних аспектах навчання, включаючи розвиток мовлення дошкільників.

Діти часто стикаються зі складнощами запам'ятовування нових слів під час опанування мовленнєвими навичками, формування зв'язного мовлення та використання граматичних конструкцій. Використання мнемотехніки під час освітньої діяльності з дітьми дозволяє їм долати ці труднощі завдяки своїм принципам, сприяючи легшому та ефективнішому засвоєнню мовленнєвого матеріалу.

Тож, педагоги повинні активно впроваджувати мнемотехніку в освітню діяльність завдяки низці переваг, що має дана освітня технологія. Адже мнемотехнічні прийоми базуються на візуальних та ігрових формах роботи, що є природними для дошкільників. Наприклад, малюнки, символи та прості схеми викликають у дітей інтерес і сприяють швидкому засвоєнню матеріалу. Завдяки мнемотаблицям і мнемоквадратам діти вчаться послідовно й логічно висловлювати свої думки. Вони спочатку використовують зображення як підказки, але згодом починають формулювати речення самостійно. Це значно полегшує процес навчання зв'язного мовлення. Однією з головних переваг мнемотехніки є стимулювання роботи короткочасної та довготривалої пам'яті. Діти не просто заучують інформацію, а встановлюють асоціативні зв'язки, що допомагають їм краще її запам'ятати й відтворити. У процесі використання мнемотехнічних прийомів діти вчаться аналізувати, структурувати й класифікувати інформацію. Цінним є і те, що робота з мнемотаблицями допомагає їм розуміти, як логічно побудувати опис або розповідь.

Використовуючи мнемотехніку під час освітньої діяльності ви впевнитесь, що це сприяє гармонійному розвитку особистості дітей. Вона поєднує мовленнєву, художню, ігрову та моторну діяльність, що дає змогу врахувати індивідуальні можливості кожного з вихованців. Освітня діяльність з використанням інструментів мнемотехніки сприяє не лише кращому засвоєнню матеріалу, але й тому, що діти відчувають радість від процесу навчання. Вони із задоволенням виконують завдання з використанням інструментів мнемотехніки, адже освітня діяльність набуває ігрового характеру. А чи не це є головним? Без сумніву так. Створення комфортного освітнього середовища є одним із ключових завдань у роботі з дітьми дошкільного віку.

Впроваджуючи мнемотехніку в освітній процес, одразу помітно позитивні зміни, діти стають більш активними, уважними, зацікавленими у спілкуванні.

Мнемотехніка є не лише ефективним, але й багатофункціональним інструментом для роботи з дошкільниками. Вона допомагає покращувати мовленнєві навички, розвивати загальну когнітивну сферу дитини.

Впровадження мнемотехніки в освітній процес дошкільників сприяє створенню ефективного освітнього середовища, що відповідає віковим і психологічним особливостям дітей, та дозволяє створити умови для якісного навчання, орієнтованого на розвиток здібностей, креативності та пізнавальної активності дітей.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Бобровська Х. В. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами мнемотехніки : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / наук. керівник О. О. Самсонова. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 99 с.
3. Гавриш Н. В. Художня література в освітньому процесі: сучасні технології. Дошкільне виховання. 2001. № 2. С. 13–15
4. Чумаченко А., Гаврилівна Л., Авраменко В., упоряд.: Семизорова В., Радоміцька Н. Мнемотехніка для дошкільнят: театральні програми - Київ: Шкільний світ, 2019. - 168 с.

ВІД ТУРБОТИ ДО САМОСТІЙНОСТІ: ЯК ФОРМУВАТИ ВПЕВНЕНІСТЬ У ВЛАСНИХ СИЛАХ У ДІТЕЙ ІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ТРУДНОЦЬМИ

Ірина НАДОЛИНСЬКА,
вчитель початкових класів
КЗЗСО «Ліцей № 18 Хмельницької
міської ради»

Українська школа впевнено крокує шляхом побудови інклюзивного простору для дітей з особливими освітніми потребами. І кожен працівник закладу освіти намагається виконати свою частинку кропіткої роботи, аби ці учні досягли найкращих результатів. У мене теж є особливий досвід роботи із дитиною, у якої були функціональні труднощі, і я дуже пишаюся результатами, яких вона досягла.

Коли я починала свою роботу в інклюзивному класі, то зіштовхнулася з багатьма труднощами у навчанні дитини, що були пов'язані з її фізичними особливостями. Але впевненими кроками та правильно побудованою стратегією нам вдалося, значною мірою, їх подолати.

Я розуміла, що потрібно дати дитині можливість відчути себе успішною. Потрібно, щоб вона сама у себе повірила, тоді й навчання буде відбуватися легше. Спершу в дитини не виходило навіть тримати самотійно ручку, обводити елементи чи писати їх. Тому я розпочала роботу саме з розвитку дрібної моторики. Ось кілька вправ, які мені у цьому допомогли:

- Написання літер пальцем на піску чи манці. Це дало змогу дитині усвідомити, що вона може самотійно писати, як і інші діти, просто поки що не використовуючи ручку чи олівець. Це змотивувало її брати активнішу участь під час уроків письма.
- Коли працювали з пластиліном, використовувала завдання, де на нього потрібно було тиснути, старалася побудувати роботу так, щоб це покращувало силу пальців, їхню спритність і гнучкість. Роботу обов'язково підбирала посильну, щоб учень міг впевнитися у власних силах.
- Також часто використовувала дрібні предмети (гудзики, каштани, помпони). Такі завдання допомогли дитині не лише розвинути дрібну моторику, але й уважність, здатність концентруватися на дрібних деталях та координацію.

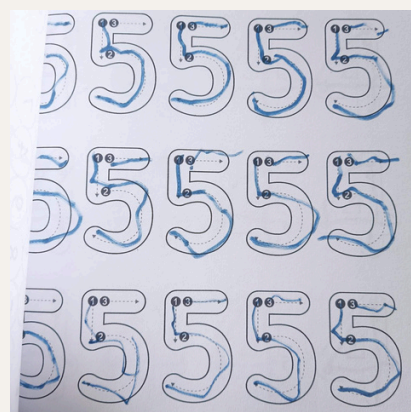
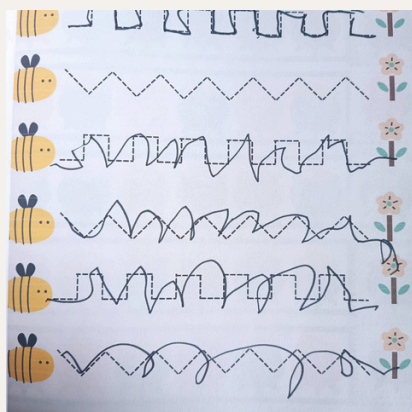
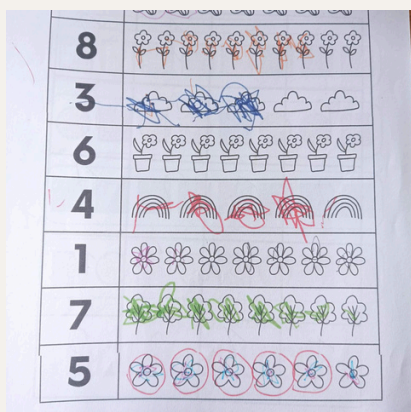

- Активно використовувала на уроках завдання, де правильну відповідь діти повинні були позначити прищіпками. Робота з ними допомагала тренувати м'язи кисті, робило пальчики сильнішими, що згодом дозволило дитині розпочинати письмо на збільшених шаблонах. А на завершення 4 класу — самостійного письма у зошиті.

Кожне з цих завдань було важливим кроком на шляху до формування впевненості у власних силах дитини. На кожному етапі я обов'язково підбадьорювала його, хвалила та мотивувала працювати далі. Маленькі досягнення мотивували учня, а регулярні заняття допомагали долати фізичні труднощі. Як на мене, важливо пам'ятати, що підтримка і віра дорослих у можливості дитини, є важливою запорукою у подоланні усіх її труднощів.

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
2. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник / Світлана Петрівна Миронова. – Тернопіль: Астон, 2020. – 176 с.
3. Савченко, О. Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися. Український Педагогічний журнал, 2015. – С. 85–98. [Електронний ресурс]. – URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/44>

«ЩОДЕННІ 3» ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тетяна ТРИНЬКА,
вчитель початкових класів КЗЗСО
«Ліцей №7 Хмельницької міської ради»

Сучасна освіта перебуває в постійному пошуку нових технологій, які дозволяють зробити навчальний процес ефективним, цікавим і адаптивним до потреб учнів. Однією з таких технологій є методика «Щоденні 3» (Daily 3), розроблена Гейл Боші та Джоан Мозер. Ця технологія спрямована на формування математичної компетентності учнів через три ключові форми діяльності: «Математика самостійно», «Математика з другом» і «Математика з учителем». Вона дає змогу організувати навчання таким чином, щоб кожна дитина мала можливість розвиватися у своєму темпі, з урахуванням індивідуальних особливостей та рівня підготовки.

Методика «Щоденні 3» базується на принципах самостійності, диференціації та інтерактивності. Вона дозволяє вчителю виступати не лише у ролі наставника, а й у ролі фасилітатора, який створює сприятливе середовище для навчання. У цьому контексті важливе місце займають сучасні цифрові інструменти, які допомагають урізноманітнити завдання та забезпечити багатогранний підхід до вивчення математики.

На етапі «Математика самостійно» учні працюють над завданнями, які допомагають закріпити вивчені поняття. Це можуть бути маніпулятивні дії з предметами, виконання завдань на інтерактивних платформах чи розв'язання задач у спеціальних математичних зошитах. Важливим аспектом цієї діяльності є те, що діти мають змогу обирати рівень складності завдань, працюючи у комфортному для себе режимі. Ця форма роботи сприяє розвитку самостійності, відповідальності та критичного мислення. Додатково можуть використовуватися

цифрові технології LearningApps, Kahoot або інтерактивні вправи на платформах типу ClassDojo, які допомагають створити інтерактивне середовище навчання, що потребують обговорення, спільного розв'язання чи творчого підходу. Для прикладу, діти створюють математичні комікси, розробляють стратегії розв'язання задач або будують геометричні моделі з конструктора. У цій діяльності активно використовують цифрові інструменти, як-от віртуальні дошки Jamboard чи Padlet, які дозволяють об'єднувати учнів у команди навіть у дистанційному форматі.

«Математика з учителем» є важливим етапом, де педагог може надати індивідуальну допомогу учням або організувати обговорення складних тем у міні групах. На цьому етапі активно використовують інтерактивні підходи: ментальні карти, створення математичних блогів або інтеграція уроків із сучасними трендами, наприклад, розробкою STEM-проектів. Один з ефективних підходів у цій формі роботи – розв'язання реальних математичних задач, пов'язаних із життєвими ситуаціями, що дозволяє учням побачити практичну цінність знань.

Важливою частиною технології є поєднання з іншими сучасними педагогічними підходами, такими як гейміфікація, дизайн-мислення та технологія перевернутого класу. Гейміфікація допомагає перетворити навчання на захопливу гру, де учні отримують бали, нагороди чи переходять на нові рівні. Використання інтерактивних математичних ігор на платформах Prodigy чи BrainPOP дозволяє зацікавити навіть тих дітей, які мають труднощі з математикою. Дизайн-мислення, своєю чергою, спрямоване на розвиток творчого підходу до розв'язання задач. Учні створюють математичний продукт, який допоможе розв'язувати певну проблему, наприклад, побудувати модель мосту чи розробити схему для економного використання води.

Суттєвий акцент робиться на проєктній діяльності, яка дозволяє інтегрувати математичні знання з іншими предметами. Учні створюють математичні презентації, пишуть сценарії для коротких відео чи моделюють реальні процеси. Одним із таких проєктів може бути створення «Математичної подорожі», де учні обчислюють відстані між містами, визначають витрати палива чи аналізують графіки температур у різних регіонах. Такі завдання розвивають аналітичне мислення, вчать дітей бачити зв'язки між різними аспектами знань та формують глобальне бачення математики.

Технологія «Щоденні 3» дозволяє створити освітнє середовище, в якому кожна дитина може знайти свій шлях до розуміння математики. Інтеграція сучасних інструментів та інноваційних підходів робить цю методику надзвичайно ефективною для формування компетентностей, необхідних у XXI столітті. Учні не лише здобувають знання, а й вчать мислити творчо, працювати в команді та вирішувати складні завдання, що робить їх підготовленими до викликів майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Гринчак Я. Є. Використання на уроках математики інтерактивних онлайн-дошок як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів другого циклу навчання : кваліфікаційна робота / науковий керівник – к. п. н., старший викладач Ганна Борисівна Захарова. Кривий Ріг, 2022. 100 с.
2. Кондратюк Л. М. Використання інформаційних технологій під час викладання математики. Математика в школах України. 2020. № 1. С. 3-7.
3. Коровіна В.О. Розвиток креативних здібностей молодших школярів в процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності. Методичний посібник. м. Решетилівка, 2021. 32 с.

КОМПЕТЕНТІСНО СПРЯМОВАНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ: ДАНИНА МОДИ ЧИ НАГАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ?

Лариса МЕВША,
учитель зарубіжної літератури
КЗЗСО «Ліцей №2
Хмельницької міської ради»

Школа, якою ми бачимо її сьогодні, покликана задовольнити суспільні вимоги особистісного розвитку дітей, шляхом досягнення освітніх результатів. Літературна освіта в школі спрямована на розвиток формування нових компетентностей і компетенцій.

Основне завдання учителя-філолога полягає саме в формуванні в дітях гнучкості мислення, світогляду, характеру, особистісних якостей, естетичних смаків. З огляду на таку позицію в рекомендаціях МОН України предмет зарубіжної літератури має викладатися як мистецтво слова, що допомагає пізнати великий і складний світ, себе в ньому, осмислювати людські стосунки й знаходити шлях до краси й істини. Такий підхід потребує принципово нових нетрадиційних технологій навчання.

Нестандартні завдання можуть бути представлені у вигляді проблемних ситуацій, рольових та ділових ігор, конкурсів, змагань тощо.

«Граючи, говоримо»

Уявіть, що ви, як і головний герой роману Д. Дефо «Життя та надзвичайні пригоди Робінзона Крузо», опинились на безлюдному острові без їжі та засобів існування. Що ви будете робити в такій ситуації для того, щоб вижити?

Вам, як художнику, запропонували виконати малюнок до назви оповідання Джека Лондона «Любов до життя». Що б ви зобразили? Опишіть свою ілюстрацію художнім словом.

Ви зустріли Марго з твору Р. Бредбері «Все літо в один день», опишіть її зовнішній вигляд та ваші почуття від зустрічі з нею.

«Постав себе на місце героя»

Уявіть себе Оксаною з повісті М. В. Гоголя «Ніч перед Різдвом», опишіть її портрет, обравши художні деталі з тексту.

Ви - коваль Вакула, поділіться з товаришами враженнями від мандрівки до Петербурга і зустрічі з козаками.

«Читаємо, розуміємо, говоримо»

Ви отримали завдання розпізнати міф серед інших творів народної творчості. Поясніть, як ви це зробите?

Ефективною методикою формування ключових компетентностей учнів на уроках літератури є методика розвитку критичного мислення. Критичне мислення – це мислення самостійне. Воно носить індивідуальний характер, кожен формує свої власні ідеї та переконання, причому має повне право прийняти ідею іншої людини, якщо її аргументація буде вагомішою. Головним є процес здобуття знань.

Наприклад, уявіть, що звірі дали шакалові другий шанс. Допоможіть йому скласти план дій, щоб виправити свої помилки. (Казка «Фарбований шакал»), або поміркуйте, можливо, Снігова Королева не завжди була уособленням холоду і зла? Що могло зробити її жорстокою? (Казка Г. Андерсена «Снігова королева»).

Викладання зарубіжної літератури в закладах освіти України здійснюється українською мовою. Твори зарубіжних письменників вивчаються в українських перекладах, тому для зіставлення можливе залучення перекладів іншими мовами, якими володіють учні. Розгляд художніх текстів (уривків) мовою оригіналу, наприклад, творів О. Генрі, Джека Лондона – англійською, Й. В. Гете. Ф. Шиллера – німецькою тощо. Таким чином формується компетентність спілкуватися рідною та іноземними мовами.

Важливим також є формування кваліфікованого читача, тому у 5-6 класах слід звертати увагу на різні види читання на уроці: «читання з зупинками», вибіркоче, читання в парах, спрямоване читання, читання із запитаннями тощо. Виправданим є коментоване читання, учні помічають у тексті якісь цікавинки, вміють у ньому щось знаходити.

Вивчаючи казку братів Грімм «Пані Метелиця», складаємо план (математична компетентність), виконуємо вправу «Віднови послідовність подій у казці» (інформаційно - комунікаційна компетентність).

Дуже важливим на уроці є висновок – результат засвоєних знань та роботи на уроці. Для підсумкового етапу можна запропонувати творчі завдання, завдання проблемного та аналітичного характеру: «Ланцюжок радісних відкриттів», «Лист літературному героєві», сенкан, тестові завдання, літературний диктант.

Творчий підхід має бути присутнім і у формулюванні домашнього завдання, не обмежуючись лише літературознавчим аспектом.

У 5 класі діти отримують завдання: удома створити сніжинку (витинанку) і підписати її порадами для Снігової королеви, як стати доброю або як зробити так, щоб тебе полюбили. У 6 класі після вивчення «Різдвяної пісні у прозі» Ч. Дікенса діти готують листівки-привітання для Скруджа із Різдвом.

Домашнє завдання може бути цікавим, якщо влаштувати домашню пошту (домашнє завдання у конвертах і т. ін.), використати якусь формулу: мовні та літературні підрахунки.

Літературний фотоколаж. Зробіть фото дерева, що є символом свята, яке ненавидів Ебенезер Скрудж (повість Чарльза Дікенса «Різдвяна пісня у прозі»).

Сфотографувати предмети, за допомогою яких було врятовано життя Сью з новели О. Генрі «Останній листок».

«Я – репортер»

Візьміть інтерв'ю у родичів чи знайомих на тему...

Напишіть репортаж. Напишіть нарис або створіть колаж.

Та які б форми чи методи ми не використовували, потрібно пам'ятати, якщо ми не реалізуємо завдання мотивації до читання творів літератури, про решту завдань можемо забути. Нам не допоможуть ані традиційні, ані новітні технології. І завдання педагога — зберегти її, дати можливість розгорітись на повну силу. Адже ми живемо в час, коли життя стрімко змінюється й треба вміти швидко орієнтуватися в нових реаліях.

Список використаних джерел:

1. Богосвятська А. І. Методика компетентнісного викладання на уроках літератури. Зарубіжна література в школах України. – 2012. – № 7-8.
2. Горностай П. Кроки до компетентності та інтеграції.–К.: Контекст, 2000.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій /Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х.:Вид.група «основа», 2010 - 176 с. - (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
4. Ісаєва О. Про основні парадигми шкільної літературної освіти // Всесвітня література в СНЗУ. – 2011. – № 1.
5. Компетентність учителя ЗЛ: реалізація на уроці / упоряд. Н. Жданова,
6. І. Кузьменчук.-К.: Шк.світ, 2009.-128с.- (Бібліотека «Шкільного світу»).

УРОК — ДОСЛІДЖЕННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У 8 КЛАСІ

Олена ДУМАНСЬКА,
вчитель української мови і літератури
СЗОШ № 12

Тема уроку: «Я не боюся ворогів і їхніх ударів низьких! Куди страшніші удари в спину близьких...» Парадокс: дракон Грицько — поет і християнин. Проблематика твору. Алегоричність образів дракона Грицька, Пустельника та князя в повісті-казці Юрія Винничука «Місце для дракона».

Мета уроку: навчити учнів розуміти та пояснювати підтекст твору, алегоричність образів дракона Грицька, Пустельника та князя, вдосконалювати навички коментування сюжету; аналізувати художні образи; розвивати інтелектуальні здібності, багатство й образність мислення, пам'ять, увагу, уяву, мовлення, навички аналізу й синтезу прочитаного, самостійного добору інформації; розвивати образне та логічне мислення, творчі здібності учнів, критичне мислення, вміння оцінювати людські думки та вчинки; виховувати почуття справедливості та рівноправності, сприяти естетичному вихованню учнів, формуванню творчої, працелюбної особистості.

Тип уроку: урок-дослідження.

Обладнання: текст повісті-казки «Місце для дракона» Юрія Винничука, ілюстрації до неї, створені учнями, проєктор, мультимедійна дошка, комп'ютер, картки-опори.

Епіграфи уроку:

Не бійтеся ворогів – бійтеся друзів! Зраджують друзі, а не вороги!
Джоні Депп

...зраджувати — це вбивати, тільки не своїми руками...

Фазіль Іскандер

Зради відбуваються частіше за все не по обдуманому наміру, а по слабкості характеру...

Франсуа Ларошфуко

I. Організаційний момент.

II. Перевірка домашнього завдання.

1. Повідомлення учнів про драконів, про кодекс честі Середньовіччя.

2. Літературний диктант:

- Чому у люботинського князя не було війська? (не було потреби, бо не було війни)
- Що, на думку Пустельника, не драконове діло? (читати книжки)
- Чому Пустельник покинув місто й оселився в лісі? (посварився з батьком теперішнього князя, бо йому набридли безперервні військові походи)
- Яким чином лицарі намагалися виманити дракона з печери? (витравлювали димом)
- Що здивувало князя найбільше, коли він дізнався про дракона? (що він добрий, їсть траву, читає Біблію, любить природу)
- Чому кілька днів Пустельник не приходив до Грицька? (він захворів)
- Що попросив Пустельник дракона перед смертю? (тікати з Люботина, йти від людей і жити поміж звірів)
- Чому дракон погодився вийти на поєдинок? (бо йому явився вчитель і попросив, щоб Грицько вчинив волю Князя)
- Хто насправді вбив дракона? (джура лицаря Лавріна)
- Чому лицар Лаврін покинув Люботин? (бо дізнався про підлість Князя)
- Чого найбільше бракувало князеві після смерті Грицька? (розмов із драконом)
- Кого перед смертю побачив Князь? (дракона Грицька і Пустельника)

III. Повідомлення теми й мети уроку.

У книзі Юрія Винничука «Місце для дракона» все перевертається з ніг на голову: дракон зовсім не лютий і кровожерливий хижак, що поїдає пишних молодниць, а добрий травоїдний мрійник та романтик. Тішитися метеликам, пише вірші та читає Біблію. Біля його печери замість людських останків милують око доглянуті клумбочки мальв, а своє полум'яне дихання він спрямовує тільки вгору – щоб не нищити природу. Як же так сталося, що дракон, який мав би бути злим і кровожерливим, став добрішим ніж люди?

1. Порівняльна характеристика казкових драконів і Грицька.

А) Дракони із казок: злі, кровожерливі, знищують міста, викрадають людей, майже не розмовляють, вступають в страшний смертельний бій, випускають з пащі страшне полум'я. (додаток 2)

Б) Дракон Грицько: зовсім молодий, мрійник і романтик, читає Біблію, пише вірші, любить природу, вирощує квіти, милується метеликами, нікому не хоче чинити зла, вірить і добро і дружбу. (додаток 3)

Цитатна характеристика Грицька (зачитують учні)

2. Характеристика Князя: хитрий і підступний, ледачий правитель, егоїст, заради власних амбіцій жертвує невинною душею, використовує інших, зраджує дружбу. (додаток 1)

Цитатна характеристика Князя (зачитують учні).

Чому ж так сталося, що дракон, який мав бути злим, став іншим? Яка причина? (Він народився після загибелі батьків, не знав, яким має бути дракон, його виховав Пустельник, навчив читати, познайомив з Біблією).

3. Складіть даймонд зі словами «дракон» та «князь».

«Даймонд» – семирядковий «вільний вірш»

Алгоритм складання даймонда: а) перший та останній рядки – іменники-антоніми; б) два прикметники чи дієприкметники, що належать до першого іменника; в) три дієслова, що належать до першого іменника; г) два протилежні за змістом непоширені речення, в якості іменників виступають іменники з першого та останнього рядків; д) два прикметники чи дієприкметники, що належать до другого іменника; е) три дієслова, що належать до другого іменника.

Учні зачитують свої вірші.

4. Метод інтерв'ю:

- Уособлення чого у творі є дракон?
- Які емоції викликає у вас образ Князя?
- В чому полягає алегоричність образів твору?
- Які почуття переважали у Князя?
- Чи розкався Князь? Чи зрозумів він свою помилку?
- Яке ваше ставлення до Лавріна?

5. Зачитування повідомлення про драконячі закони, обговорення.

6. Обговорення епіграфів.

7. Визначення основних проблем, порушених автором у творі: добро і зло; вірність і зрада; доцільність самопожертви; проблема життєвого вибору; відповідальність людини за свої вчинки перед самою собою і перед суспільством; поет і суспільство.

IV. Підсумки уроку

1. Висловлювання власної думки

- Що ж мав на увазі пустельник, коли, помираючи, сказав драконі: «Звірячі закони — людяніші»?
- Чи знайшли ви у своєму серці місце для дракона?
- Чи знайшов би дракон собі місце у світі людей серед підступу і зрад?
- Що мають зробити люди в країні, щоб позбавитися «середньовічної» психології мислення?

2. Домашнє завдання.

- Написати невеликий твір-роздум на тему «Добро чи зло перемогло в повісті-казці Ю.Винничука «Місце для дракона».
- Перегляньте буктрейлер до твору і за бажання створіть свій.

ВПРАВИ ТА АКТИВНОСТІ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Катерина УРЯДНИК,
вчитель української мови та літератури
Височанського ліцею з дошкільним
відділенням, початковою школою та
гімназією Буджацької селищної ради
Болградського району Одеської області

Українська школа створена задля комфортного та якісного навчання учнів. Кожен вчитель прагне розкрити учня як особистість на своєму уроці. Адже це так важливо побачити потенціал дитини, розвивати її творчі здібності та критичне мислення. На уроках української мови та літератури я теж намагаюся сприяти самореалізації кожного учня.

Як на мене, найкраще це робити, задаючи дітям завдання, що підкреслять саме сильні їхні сторони. Перші місяці я спостерігаю за ними, даю невеличкі анкети, щоб виявити їхні захоплення та нахили. Потім добираю індивідуальні або групові завдання, об'єднуючи учнів у групи за спільними сильними сторонами. Наприклад, перша група стає журналістами, адже у них чудово виходить писати тексти. Друга група приміряє на себе роль відеоблогерів. Третя – займається створенням візуалу (малює рекламні плакати, створює проєкт — презентацію). Такий підхід допомагає дітям самореалізуватися та проявити себе не уроці, повірити у власні сили та бути активним учасником, як під час підготовки до уроку, так і на самому занятті.

Хочу поділитися одним із проєктів, який реалізували діти за допомогою штучного інтелекту. Необхідно було створити сторінку відомих українських письменників у соцмережі на вибір. Тексти (пости) можна було писати самим, або ж за допомогою зручного ШІ. Також необхідно було до них або підібрати картинки, або згенерувати їх. Дітей дуже захопив такий вид діяльності. Адже учні мали змогу виявити свій погляд на творчість письменника через оформлення та наповнення сторінки. Кожна група створила унікальний проєкт, що відобразив їх ідеї та інтерпретацію. У процесі діти ще раз дослідили образи письменників та їхню творчість. Відшукали цікаві саме для себе моменти, попрактикувалися у створенні текстів для різних цільових аудиторій. Ось приклад посту та згенерованої до нього картинки чатом GPT для сторінки Instagram Лесі Українки:

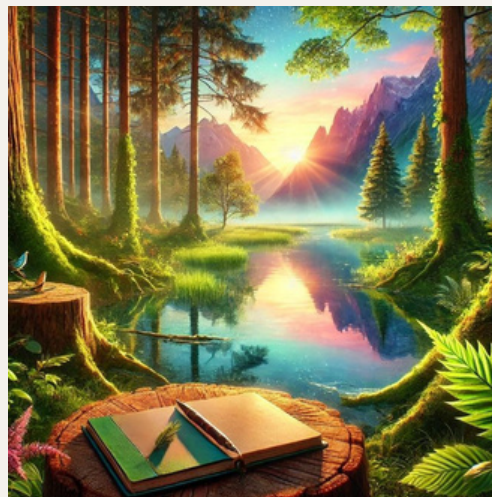

- «Коли дивлюся на себе в дзеркало, бачу жінку, яка не боїться. Хвороба, труднощі, несправедливість — усе це можна подолати. Я вірю, що у кожного з нас є внутрішній вогонь.»
- «Я на гору круту крем'яную буду камінь важкий підіймать...»
- «А ви підіймаєте свій «камінь»? Як справляєтеся з труднощами?»

Або ось текст та картинка до посту про натхнення Лесі Українки у природі:

- «Відчуваєте, як шумить ліс? Як хвилі коливаються на озері? Усе це для мене — жива поезія. Навіть у найтемніші часи природа нашіптує рядки для моїх віршів. Учора була в горах і написала: "Хто вам сказав, що я слабка, що я корюся долі?" А що вас сьогодні надихнуло?»

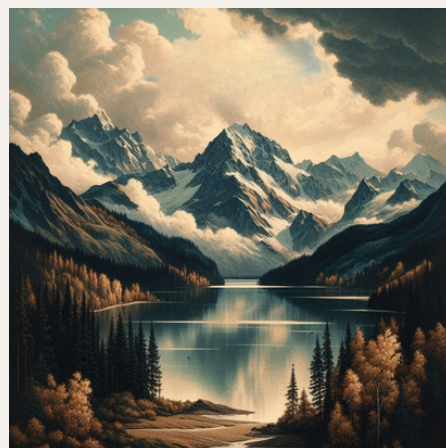
Як бачимо, уроки української мови та літератури можуть бути платформою для самореалізації, самопрезентації та самовираження учнів. А вдало дібрані завдання будуть чудово згуртовувати їх для спільної діяльності та досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Босак С. Використання мультимедійних технологій на уроках української мови / С. Босак // Дивослово. – 2011. – № 10. – С. 9–11.
2. Глазова О. Робота над відгуком про твір мистецтва із застосуванням елементів медійної освіти (на прикладі кінофільму «Незламна») [Електронний ресурс] / О. Глазова. – Режим доступу: ipro.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/o.glazova_vidguk_nezlamna.doc
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-p>
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/>

Роботи учнів, створені за допомогою ШІ:

ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ: РОЗВИТОК SOFT SKILLS НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ірина ХОМ'ЯК,
вчитель української мови
та літератури КЗЗСО «Ліцей №11
Хмельницької міської ради»

Розвиток навичок, необхідних у 21 столітті, є важливою складовою сучасної освіти. Це дозволяє підготувати учнів до викликів майбутнього, адже включає не тільки традиційні академічні знання, але й розвиток критичного мислення, здатність до співпраці, а також володіння цифровими технологіями; і уроки української мови можуть стати потужним інструментом для формування цих навичок в учнів. У цій статті пропонуємо практичні завдання, які допоможуть розвинути такі важливі для сучасної людини компетентності.

I. Критичне мислення

1. Мовна гра: «Протилежні погляди»

Завдання: Запропонуйте учням тему для обговорення або ж виберіть разом з ними (наприклад, «Чи варто прислухатися до думки оточення?») і спробуйте відстояти протилежні думки.

- Обґрунтуйте свою позицію з допомогою прикладів.
- Як зміна обставин може змінити вашу думку?
- Які аргументи могли б бути важливими для людини, яка займає протилежну позицію?

2. Порівняння двох текстів

Завдання: Пропонуємо два тексти на одну й ту ж тему, написані різними авторами. Учні мають порівняти їх:

- Яка основна думка кожного з текстів?
- Якими засобами мовлення автори досягають своєї мети (літературні прийоми, стиль)?
- Який текст вам здається більш переконливим і чому?

3. Розвінчування стереотипів через мову

Завдання: Насамперед з'ясуємо, чи розуміють учні поняття «стереотип». Пропонуємо текст, що містить стереотипи або упередження, і даємо учням можливість довести, чому це хибне уявлення.

- Які стереотипи висловлюються в тексті?
- Як можна спростувати ці стереотипи за допомогою фактів або логіки?
- Які слова чи вирази сприяють формуванню стереотипів?

II. Комунікативні навички

1. Вправи на активне слухання

"Слово-лідер": Один учень починає говорити на тему (до прикладу, про сучасні гаджети), і завдання інших – вчасно перервати його запитаннями або уточненнями, що сприяє глибшому розумінню та розвитку активного слухання.

2. Рольові ігри

Ситуації з повсякденного життя: Створіть ситуації, де учні повинні взяти на себе різні ролі (наприклад, продавець і покупець, лікар і пацієнт, турист і гід). Це допомагає розвивати вміння правильно виражати думки та реагувати в реальних ситуаціях. Тут важливим є обирати теми, які близькі дітям; можна використати ситуації, які вони пережили та «пропустили через себе». До прикладу, учні з радістю поділяться досвідом розв'язання проблеми, з якою вони зіткнулися під час нещодавнього тотального збою роботи мобільного зв'язку.

III. Творче мислення та інноваційність

1. "Мовна естафета"

Учні працюють у групах. Кожен учасник додає до речення одне слово, створюючи ланцюг. Речення має мати логічну послідовність, але одночасно бути оригінальним і несподіваним. Наприклад, учень 1: "Сьогодні", учень 2: "біля школи", учень 3: "весела", учень 4: "компанія" — і так далі, поки не збудується ціле оригінальне речення.

2. Створення власної історії.

Учні отримують коробку або мішечок з предметами або картками, на яких написані різні слова (наприклад, "свобода", "пташка", "день", "клітка").

Завдання — придумати та записати короткий текст (розповідь, вірш, опис) з використанням усіх цих слів.

3. "Історія з обмеженням"

Учням пропонується написати твір, який відповідає певним умовам, наприклад: має бути тільки 50 слів чи в ньому можна використовувати лише одне дієслово або тільки певну кількість слів на одну літеру. Це обмеження змушує учнів мислити креативно і шукати нестандартні рішення.

4. Сучасна інтерпретація.

Запропонуйте учням об'єднатися в групи та представити різне бачення одного й того ж твору. До прикладу, поема І.Франка «Мойсей». Одна група створює портретну характеристику персонажа; інша готує інтерв'ю з головним героєм; ще одна інсценізує епізод, що найбільше вразив; наступна робить колаж життєвого шляху Мойсея тощо.

VI. Колаборація та командна робота

1. Картки з питаннями

Завдання: Учитель готує картки з питаннями з різних аспектів вивченої теми (наприклад, про правила правопису, основи синтаксису або відомості про види присудків). Картки поділяються між командами, і кожна команда повинна відповісти на питання. Якщо команда не знає відповіді, інші групи можуть допомогти або обговорити правильну відповідь разом. Це сприяє розвитку взаємодії та підтримки в процесі навчання.

2. «Пазли» з граматики чи лексики

Завдання: Учитель готує набір карток, на яких написано частини граматичних правил чи лексичних одиниць (наприклад, форми слів, синоніми, антоніми). Учні мають в групах або парах правильно з'єднати ці частини, аби отримати правильні граматичні чи лексичні конструкції. Це стимулює командну роботу та допомагає зосередитися на матеріалі.

3. Творчі завдання в групах

Завдання: Учні поділяються на групи й отримують завдання, пов'язане з творчим підходом (створення реклами, вірша, малюнка або історії). Наприклад, «Придумайте та створіть рекламний слоган шкільного заходу, присвяченому Дню писемності» або «Напишіть твір про подорож до вигаданого світу». Завдання повинне вимагати активного співробітництва, де кожен учасник може внести свою ідею.

V. Емоційний інтелект

1. Мова емоцій через слова

Завдання: Учитель дає список емоцій (радість, злість, сум, здивування тощо) і просить учнів знайти синоніми для кожної з них або скласти речення, які описують ці емоції.

- Знайдіть синоніми для слова «щастя».
- Складіть речення, в якому передаєте емоцію «тривога».

2. Рольові ігри "Емоційні ситуації"

Завдання: Учні отримують рольову ситуацію (наприклад, сварка між друзями, невдалі результати на контрольній, несподіваний подарунок) і повинні продемонструвати, як люди можуть реагувати в таких ситуаціях, використовуючи відповідну емоційну лексику.

Учні розігрують ситуацію, коли один друг засмучений, а інший намагається його заспокоїти. Як ви будете втішати друга? Які слова використаєте для цього?

3. "Яка емоція в словах?"

Завдання: Учитель дає учням список речень або діалогів і просить визначити, яка емоція присутня в кожному з них (радість, гнів, сум, здивування тощо). Це можна також переробити в гру, де учні повинні швидко реагувати на різні ситуації, використовуючи відповідні емоційні слова.

4. "Театр емоцій"

Завдання: Учні по черзі отримують картки з різними емоціями (радість, сум, роздратування, здивування) і повинні передати ці емоції без слів, використовуючи лише мову тіла та вираз обличчя. Інші учні мають вгадати емоцію, виходячи з невербальних сигналів.

XII. Гнучкість та адаптивність

1. Робота з контекстом

Завдання: Показати учням речення з певними пропусками й попросити їх знайти різні варіанти заповнення пропусків залежно від контексту.

Приклад: "Ми зібралися на прогулянку, але..." (Варіанти: "на вулиці був сильний вітер", "погода була чудова").

2. Ігри на антоніми та синоніми

Завдання: Учні пропонуються слова, і вони мають знайти їхні антоніми або синоніми.

3. Мозковий штурм

Завдання: Задати учням запитання, яке вимагає креативного підходу або незвичного використання мови, наприклад: "Як би ви описали осінь за допомогою лише п'яти слів?"

Це лише невелика частина практик, які можна використовувати на уроках задля досягнення основної мети, що ставить перед собою сучасний учитель — розвиток навичок, необхідних людині у XXI столітті. Важливо використовувати сучасні педагогічні технології, активно впроваджувати цифрові ресурси, створювати можливості для розвитку критичного мислення та креативності. Через такі підходи учні не лише засвоюють мовні знання, а й формують навички, які допоможуть їм адаптуватися до швидко змінюваного світу.

Список використаних джерел:

1. Навички XXI століття. URL: https://novoshkola.com.ua/uk/21st_century_skills
2. Не вчіть дітей полювати на динозаврів: 5 умінь, які не потрібні сучасним школярам. URL: <https://osvitoria.media/tag/navychky-21-stolittya/>
3. Оксана Проскура. "Навички майбутнього треба було розвивати вже вчора": чому навчання впродовж життя настільки важливе. URL: <https://nus.org.ua/view/navychky-majbutnogo-treba-bulo-rozvyvaty-vzhe-vchora-chomu-navchannya-vprodovzh-zhyttya-nastilky-vazhlyve/>
4. Поради для розвитку soft skills: готуємо дітей до життя після школи. URL: <https://naurok.com.ua/post/poradi-dlya-rozvitku-soft-skills-gotuemo-ditey-do-zhittya-pislya-shkoli>
5. Soft skills: що це таке, приклади й способи розвитку. URL: <https://indigo.co.ua/ua/blog/soft-skills-hto-eto-takoe-primery-i-sposoby-razvitiya>

ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ. РОЗДУМИ ПРО ПРОБЛЕМИ ДОРΟΣЛІШАННЯ, ДОБРА І ЗЛА, ДРУЖБИ ТА ЗРАДИ У ПОВІСТІ ОЛЬГИ ТКАЧ «НЕВИГАДАНИЙ ДРУГ»

Раїса КУРОС,
учитель української мови та літератури
СЗОШ № 12

Мета: ознайомити учнів зі змістом повісті, з'ясувати проблематику твору; удосконалювати вміння характеризувати дії та вчинки героїв; відповідати на питання проблемного характеру; розвивати вміння обґрунтовувати власну позицію, творчі здібності, спостережливність, увагу; виховувати почуття дружби, взаємоповаги, відповідальності за свої вчинки, прагнення не загубити себе в дорослому житті.

Тип уроку: урок літератури рідного краю.

Обладнання: текст повісті, портрет письменниці, картки з завданнями для роботи в групах, презентація.

Перебіг уроку

Мотиваційний етап.

Актуалізація мотиваційних резервів учнів з теми.

Бесіда

- Заведено вважати, що 13-15 років – це підлітковий вік. У чому його особливість?
- Чи легко бути підлітком? З якими проблемами ви стикаєтеся?

Інформаційне гроно. У вигляді схеми напишіть свої асоціації до словосполучення *ознаки дорослості*.

Орієнтовне виконання.

- *відповідальність за власні дії й досягнення цілей*
- *усвідомленість*
- *самостійність*
- *реалістичність*
- *здатність планувати на майбутнє*
- *рівноправність*
- *вміння дослухатися до думки інших*
- *вміння співпрацювати*
- *адекватна самооцінка*
- *емоційна врівноваженість та емпатійність*

Отже, дорослість не визначається віком чи зовнішніми ознаками. Це здатність людини брати на себе й поділяти відповідальність у всіх сферах життя. У стосунках така людина вмє брати зобов'язання й дотримуватися їх. Вона зважає слова та дії, бо розуміє, що вони мають вплив на інших осіб. Доросла людина розуміє своє коло обов'язків і завдань і не перекладає їх на інших. Вона усвідомлює, що її добробут залежить від неї.

Саме про дорослішання, самопізнання, самовизначення, самовиховання, добро і зло, вірність і зраду, дружбу і ворожнечу розповідається у повісті Ольги Ткач «Невигаданий друг», що розпочинає серію книг «Дружба, що окрилює».

Оголошення теми, мети і завдань уроку.

Освоєння навчального матеріалу. Виконання системи завдань.

Коротка інформація про Ольгу Ткач. Учнівське або вчительське повідомлення (слайд 3).

Поділля – це не лише чудова природа, багаті землі, неймовірної краси палаци та фортеці, героїчна історія, а й безліч талановитих, відданих своїй справі людей. Однією з-поміж них є відома письменниця Ткач Ольга Михайлівна, яка народилася 15 грудня 1983 року у Хмельницькому. Почала писати ще в дитинстві, її перша патріотична збірка творів «Мамо Україно» вийшла друком у 1996 р.: з того часу у творчому доробку письменниці вже 7 друкованих збірок. Закінчила Хмельницьку філію Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», за спеціальністю «Видавнича справа та редагування (напрямок "Журналістика")» та Інститут богословських наук Непорочної Діви Марії (м. Городок), отримавши диплом магістра богослов'я. Також з творчістю Ольги Ткач можна познайомитись на сайті «Аркуш» – сторінка зустрічі читачів та письменників, де авторка зазначає: «Запрошую до мого світу! Він фентезійний, казковий, добрий і теплий. У ньому добро завжди перемагає, хай здолавши тернисті шляхи і деколи в останню мить. Моє авторське кредо: якщо вигадувати, то світло, бо темряви і у світі вистачає». Переможниця Літературного конкурсу ім. Джона Буньяна (2021 р.)

Робота з текстом повісті.

Бесіда з елементами дискусії

- Доведіть, що за жанром твір Ольги Ткач «Невигаданий друг» - це повість.
- Якою є композиція цього твору?(складається з 28 розділів, кожен з яких має окрему назву)
- Твір починається рядками «Він уже давно збагнув, що у світі людей діють ті ж закони, що й у джунглях. Є ті, хто їсть, і ті, кого їдять. Щоправда, часом трапляється так, що ось ти з'їдаєш когось, а минає лиш мить – і їдять уже тебе». Чи могли ви передбачити, про що йтиметься у повісті, прочитавши лише перші рядочки?
- Назвіть героїв, хто з них є протагоністом.
- Хто з персонажів не такий як усі. Хто подарував майбутнього друга Сергієві? Яку роль він відіграв у його житті ?
- Що ви знаєте про драконів з міфології та казок?
- Чи має ці риси характеру Вітер?
- Яким постає перед нами на початку повісті Сергій? У якій родині виріс? Чи були у нього шанси змінитися, якби не з'явився Вітер?
- Обґрунтуйте, чому один із розділів називається «Дракон із-поміж людей».
- Назвіть героїв твору, які є булерами (Назар та Юрець).
- Які види булінгу (фізичний, психологічний, економічний, сексуальний кібербулінг) застосовували хлопці стосовно Сергія?
- За яких обставин Сергій знайомиться із Лео? Чому ці герої, попри різний вік, так швидко стали справжніми друзями?
- Хто така Галя? Як до неї ставилися в класі?
- Як автор змальовує зародження перших почуттів? Воно з'явилося несподівано чи вирросло на ґрунті дружби? Як автор показує, що почався новий етап у стосунках Сергія та Галі?
- Хто і яким чином допомагає Сергієві заглядати провину перед Галею?
- Як ви думаєте, чому дракон так раптово виріс?

Робота в групах(слайд 4).

1 група. Складання характеристики образу Вітра. Доберіть асоціації до слів «дракон» і «друг». Яких рис більше у дракона Вітра? Поміркуйте, чому Аврора подарувала яйце Сергієві, а не комусь іншому. Який вплив мав Вітер на Сергія?

Чому дракон так довго залишався маленьким і не міг повернутися в родину? Складіть невеличку розповідь про героя, підкріпивши цитатами з твору.

2 група. Складання порівняльної характеристики Сергія та Лео. Заповніть діаграму Венна, порівнюючи Сергія та Лео, звертаючи увагу на зовнішність, риси характеру, життєві принципи, родинні стосунки, вміння долати труднощі. Кому з героїв більше поталанило з родиною? Проаналізуйте поступове зростання героїв як особистостей.

3 група. Складання характеристики Галі та Аврори. Складіть зв'язну розповідь про героїнь твору. Що їх об'єднує? Чи пробачили б ви зраду, якби були на їхньому місці. Що б ви порадили Галі, якби вона навчалася у вашому класі?

4 група. Проблематика твору(проблема дорослішання, вибору людини, добра і зла, вірності й зради, відповідальності й недбалості, батьків і дітей, кохання, виховання). Побудьте в ролі психологів. Коротко опишіть проблеми, з якими стикаються наші герої. Порадьте, як було б доречніше їх вирішити.

Рефлексія. Підсумок уроку.

Інтерактивна вправа «Дружня порада». Від імені літературного героя повісті «Невигадааний друг» дайте своїм товаришам дружні поради, які були б важливими у їхньому житті (слайд 5).

Орієнтовне виконання (слайд 6).

- Не лінуйся вчитися, пізнавати нове, це може знадобитися в подальшому житті.
- З повагою стався до батьків, цінуй їхню підтримку.
- Не впадай у відчай у скрутній ситуації, намагайся знайти вихід.
- Не зраджуй друзів, допомагай і підтримуй у скрутну хвилину.

Домашнє завдання. Дати розгорнуту відповідь на питання: «Якою людиною виросте Сергій?» (слайд 7)

Посилання на презентацію:

Посилання на питання та цитати до твору:

TASTES OF THE WORLD: A DELICIOUS ADVENTURE IN FOOD

КОНСПЕКТ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 4 КЛАСУ

Ірина БАГРІЙЧУК,
вчитель англійської мови КЗЗСО «Лицей №13
Хмельницької міської ради»

Мета уроку:

Навчальна мета: Закріпити знання про різні смаки (солодкий, солоний, кислий, гіркий, умамї) та граматичні конструкції "Is there any..." і "Are there any..." в контексті їжі.

Розвивальна мета: Розвивати комунікативні навички через командну роботу та активне використання англійської мови.

Виховна мета: Виховувати відповідальне ставлення до харчування та розвивати вміння працювати в команді.

Мотиваційна мета: Підвищити інтерес до вивчення англійської мови за допомогою інтерактивних та ігрових завдань.

Граматичні структури: "Is there any...?" / "Are there any...?"

Обладнання: Flashcards, two songs, team emblems, dice with food pictures, food images.

Перебіг уроку

I Початок уроку.

Teacher: "Good morning, class! Let's start. Please sit down and listen carefully."

1. Повідомлення теми і мети уроку.

Teacher: Today, we're going to talk about food tastes and play a fun game. Let's start by introducing our teams.

2. Представлення команд:

Teacher: "First, I will introduce each team. When I say your team's name, you will respond loudly and proudly, like this: 'We are the Apples team!' Are you ready?" Students: "Yes!" Teacher: "Let's meet Team 1!"

Team 1: Grapefruits

Teacher: "Who are you?"

Students: "We are the Grapefruits team!"

Teacher: "Great! What kind of foods do you think you will find?"

Students: "Bitter foods!"

Teacher: "Awesome! Let's move to the next team."

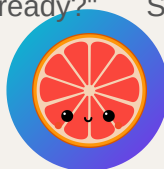
Team 2: Chips

Teacher: "Who are you?"

Students: "We are the Chips team!"

Teacher: "Fantastic! What kind of foods will you find? Students: "Salty foods!"

Teacher: "Great! Next team!"

Team 3: Lemons

Teacher: "Who are you?"

Students: "We are the Lemons team!"

Teacher: "Perfect! What kinds of foods will you find?"

Students: "Sour foods!"

Teacher: "Excellent! Next!"

Team 4: Cakes

Teacher: "Who are you?"

Students: "We are the Cakes team!"

Teacher: "Awesome! What kind of foods do you need to find?"

Students: "Sweet foods!"

Teacher: "And last but not least, the last team!"

Team 5: Mushrooms

Teacher: "Who are you?"

Students: "We are the Mushrooms team!"

Teacher: "Perfect! What foods will you look for?"

Students: "Umami foods!"

Teacher: "Now we know the teams! Each team will search for foods that match their taste. For example, if you're the Cakes team, look for sweet foods like chocolate or strawberries. Ready to start?"

Students: "Yes!"

Teacher: "Great! Now say your team's taste and the foods you've chosen."

3. Мовленнєва зарядка. Warm up.

Song: "Good Foods | Healthy Foods Song for Kids" by Jack Hartmann

<https://www.youtube.com/watch?v=5dR22hbln6w>

Teacher: Sing and move to the rhythm! Act out each action as the song plays! Have fun with your friends.

II Основна частина.

1. Групова робота. Group Work. Make Your Own Pizza!

Today we make our own pizza. Let's start.

Step 1: Create your pizza

Make your own pizza using different food pictures. You can choose any food you like to put on your pizza, for example: cheese, tomatoes, olives, chicken, mushrooms, or peppers.

Step 2: Guessing the Pizza

After you make your pizza, your team will ask questions to the other team to guess what is on your pizza.

The questions will be: "Is there any [food] on your pizza?" "Are there any [food] on your pizza?" Your team will answer 'Yes, there is.' or 'No, there isn't.' (для одного продукту) 'Yes, there are.' or 'No, there aren't.' (для кількох продуктів)".

Example: Team 1: "Is there any cheese on your pizza?"

Team 2: "Yes, there is!"

Team 1: "Are there any olives on your pizza?"

Team 2: "No, there aren't."

2. Фізкультхвилинка. Physical Activity Break.

Teacher: Okay! "It's time to get up and move around!"

Instructions: Stand up and get moving with the song! Follow the actions and sing the words together!"

"What's Your Favorite Food? | ESL Kids Songs | Planet Pop" <https://www.youtube.com/watch?v=pr2GSnDicDI>

[v=pr2GSnDicDI](https://www.youtube.com/watch?v=pr2GSnDicDI)

V Заклучна частина.

Teacher: "Well done, everyone! You did a great job today! I hope you had fun and learned a lot about food tastes. Remember, healthy food helps you grow strong and stay healthy!"

1. Як почуваєшся на шкалі песиків? How are you feeling on the dog scale? Teacher: "Let's finish with a fun activity!" Look at the picture of the dogs. Choose the number that shows how you feel now.

2. Підсумки уроку.

Say what you liked the most in the lesson.

3. Вербальне оцінювання.

Teacher: "Have a great day and see you next time!"

Список використаних джерел:

1. Jack Hartmann – "Good Foods | Healthy Foods Song for Kids" URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5dR22hbln6w>
2. Planet Pop – "What's Your Favorite Food?" URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pr2GSnDicDI>

ПЕРШІ КРОКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Сніжана БЕЗДОМОВА,
вчитель історії та правознавства
КЗЗСО «Гімназії №19 імені академіка Михайла
Павловського Хмельницької міської ради»

Урок розроблено для учнів 5-х класів за підручником “Досліджуємо історію і суспільство” інтегрований курс НУШ 5 класу (автори: Васильків І. Д., Басюк О. Я., Гінкул Г. С., Грисюк Л. А.).

Тема уроку: Перші кроки незалежної України

Мета: ознайомити учнів з історичними подіями, що супроводжували здобуття незалежності України; розкрити процеси та події, пов'язані з державотворенням в Україні на початку 90-х років; допомогти учням зрозуміти ключові проблеми та досягнення перших років незалежності; розвивати вміння аналізувати історичні джерела та робити висновки; розвивати навички критичного мислення та аргументації; сприяти розвитку комунікативних навичок через обговорення та дискусії; формувати уявлення про важливість незалежності та суверенітету держави; виховувати почуття патріотизму та гордості за свою країну; підтримувати інтерес до вивчення історії своєї країни та усвідомлення її значення у світовій історії.

Компетентності з теми: "Перші кроки незалежної України"

Предметні компетентності: знання основних історичних подій, дат і постатей, пов'язаних із становленням незалежної України; розуміння процесів і викликів, пов'язаних із державотворенням та розвитком незалежної України; вміння аналізувати історичні документи та джерела, робити висновки на основі отриманих даних.

Загальнокультурні компетентності: формування національної свідомості та патріотичних цінностей; підвищення зацікавленості в історії України та усвідомлення її ролі у світовій історії; розвиток почуття відповідальності за майбутнє своєї країни.

Соціальні та громадянські компетентності: розуміння ролі громадянина у державотворчому процесі; сприяння активній громадянській позиції та участі в суспільному житті; виховання демократичних цінностей та принципів.

Комунікативні компетентності: вміння висловлювати свої думки, аргументувати позицію, брати участь у дискусіях; розвиток навичок роботи в групі, спільного обговорення та прийняття рішень; розвиток критичного мислення та навичок аналізу інформації.

Що розвиваємо на уроці: "Перші кроки незалежної України"

Когнітивні компетентності: здатність аналізувати історичні джерела; виявлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями; критичне мислення та уміння робити висновки.

Комунікативні компетентності: вміння висловлювати свої думки; аргументація позиції та участь у дискусіях; навички роботи в групі та спільного обговорення.

Соціальні та громадянські компетентності: розуміння ролі громадянина у державотворчому процесі; патріотичні цінності та активна громадянська позиція; виховання демократичних цінностей та принципів.

Інформаційно-цифрові компетентності: знання роботи з історичними джерелами та документами; аналіз інформації та її критичне осмислення; використання сучасних технологій для дослідження історичних подій.

Очікувані результати

Після цього уроку учні мають:

- пояснювати ключові події, що призвели до проголошення незалежності України;
- знати основні економічні та політичні реформи перших років незалежності;
- назвати першого президента незалежної України та його внесок у розвиток держави;
- зрозуміти важливість Конституції 1996 року і її роль у формуванні державного устрою;
- аналізувати вплив міжнародного визнання на становлення незалежної України;
- розуміти значення незалежності та суверенітету для сучасного українського суспільства;
- працювати у командах для підготовки та виконання проєкт, пов'язаних з темою уроку.

Перебіг уроку

1.Актуалізація опорних знань

Вправа «Корабель очікувань»

Біля дошки – «корабель очікувань».

- Діти, ви перебуваєте на початку важливого шляху. Щоб шлях був успішним, потрібно визначити, чого ви очікуєте від роботи на цьому уроці. Учні говорять: «Від цього уроку я очікую...»
- Ваші очікування ми причепимо на вітрила до нашого корабля. Коли його вітрила напнуться вітром (тобто вашими очікуваннями від заняття), можна вирушати у плавання на урок на тему: «Перші кроки незалежної України».

2. Мотивація навчальної діяльності

Незалежна Україна з'явилась 24 серпня 1991 року, коли Верховна Рада Української РСР прийняла Акт проголошення незалежності України. Це було результатом референдуму, який відбувся 1 грудня 1991 року, на якому 92.3% українців проголосували за незалежність. Ця подія стала кульмінацією довгого процесу, що почався зі зростання національного руху в 1980-х роках.

Дана тема охоплює кілька ключових подій та реформ, які відбулися після розпаду Радянського Союзу. Ось деякі з них:

1. **Проголошення незалежності:** 24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла Акт проголошення незалежності України.
2. **Перший президентський термін Леоніда Кравчука:** Він був першим президентом незалежної України і відіграв важливу роль у становленні нової держави.
3. **Економічні реформи:** Україна почала переходити від планової до ринкової економіки, що супроводжувалося великими труднощами та соціальними змінами.
4. **Розвиток дипломатичних відносин:** Україна активно працювала над підтвердженням своєї незалежності на міжнародній арені та встановленням дипломатичних відносин з іншими країнами.
5. **Конституція 1996 року:** Була прийнята нова Конституція, яка закріпила основи політичного та правового ладу в Україні.

Метод «коло думок»

Учитель пропонує учням сісти у коло, щоб кожен учень міг висловити свою думку про перші кроки незалежної України щодо таких питань:

1. Які перші кроки зробила Україна після здобуття незалежності?
2. Які виклики стояли перед країною у перші роки незалежності?
3. Як змінилися життя звичайних людей після здобуття незалежності?

Робота з поняттями

Учитель. Слово «незалежність» має важливе значення, особливо в контексті історії та політики. В загальному сенсі, незалежність означає:

1. Свобода від зовнішнього контролю: це означає, що держава або нація має повне право на самоврядування, приймає власні рішення і не підпорядковується іншій державі чи імперії.
2. Автономія: незалежність також охоплює право на економічну, політичну та культурну автономію, що дозволяє нації розвивати свої традиції, мову та економіку без втручання ззовні.
3. Суверенітет: це ще одне важливе поняття, пов'язане з незалежністю. Суверенітет означає верховенство влади на певній території, тобто держава має право на здійснення своєї влади без будь-яких перешкод.

Для України слово «незалежність» стало символом боротьби за свободу, ідентичність та право на самовизначення, що було офіційно здобуто 24 серпня 1991 року, коли Україна проголосила свою незалежність від Радянського Союзу.

3. Сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу

Учитель. Сьогодні на уроці ми обговоримо, якими були складними та багатограними перші кроки до незалежності України.

Основними факторами були:

1. Економічні труднощі: Україна страждала від економічної кризи, яка посилилася після розпаду СРСР. Це призвело до зниження рівня життя та зростання безробіття.
2. Політична нестабільність: після розпаду СРСР виникли політичні розбіжності між різними групами, що призвело до внутрішніх конфліктів та нестабільності.
3. Народний рух: рух за незалежність, який почався в 1980-х роках, став важливим фактором у боротьбі за незалежність. Цей рух зібрав багато людей, які прагнули відокремитися від Радянського Союзу.
4. Історичні та культурні корені: Україна має багату історію та культурні корені, які сприяли її бажанню стати незалежною державою. Це включає історичні події, такі як Галицько-Волинське князівство та Запорізька Січ.

Ці фактори разом сприяли тому, що Україна оголосила незалежність 24 серпня 1991 року. Це був великий крок у створенні сучасної незалежної України.

Цікаво знати.

Україна має багатовікову історію, яка наповнена великими подіями та значними змінами:

1. Київська Русь: Україна була частиною Київської Русі, яка була однією з найбільших держав світу в XI-XIII століттях.
2. Галицько-Волинське князівство, важливий період в історії України, який тривав з 1199 по 1349 рік. Це князівство було утворене волинським князем Романом Мстиславичем, який об'єднав Галичину та Волинь.
3. Козацька доба : період українського козацтва, охоплює період від другої половини XVI століття до кінця XVIII століття. Цей період характеризується активною участю козаків у війнах та політичних подіях як внутрішніх, так і зовнішніх
4. Західноукраїнські землі: українські землі були частиною різних держав, включаючи Польщу, Австрію та Османську імперію.
5. Українська Народна Республіка: після розпаду Російської імперії в 1917 році, була створена Українська Народна Республіка.
6. Радянський період: Україна була частиною Радянського Союзу з 1922 по 1991 рік.
7. Незалежність: Україна отримала незалежність в 1991 році після розпаду Радянського Союзу.

4. Рефлексія.

Підбиття підсумків уроку

Розгадай кросворд

По вертикалі

1. Хто був першим президентом незалежної України?
2. Акт, прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року.
3. Повна незалежність і верховенство держави у вирішенні внутрішніх і зовнішніх справах.
4. Визначені кордони, що включають сушу, водні простори, підземні та повітряні простори, що підпорядковуються юрисдикції держави.
5. Яке місто є столицею України?
6. Міжнародне _____ допомогло Україні закріпити свій статус як незалежної держави та забезпечити підтримку з боку міжнародних організацій та інших країн.

По горизонталі

1. Важлива подія, яка пов'язана з датою «1 грудня 1991 року» була інструментом участі громадян у політичному житті країни та вплинула на подальший розвиток нашої держави.
2. Яка країна першою визнала незалежність України?
3. Основний документ держави, який був прийнятий ВРУ 28 червня 1996 року, що визначає її політичний і правовий устрій, основи організації і діяльності державної влади, права та обов'язки громадян.
4. Яка валюта була введена в Україні у 1996 році?
5. Перехід до цього типу економіки після здобуття незалежності.
6. Форма політичного режиму, в якій влада належить народу, а рішення приймаються на основі більшості голосів.

Відповіді:

По вертикалі	По горизонталі
1. Кравчук	1. референдум
2. незалежності	2. Польща
3. суверенітет	3. Конституція
4. територія	4. гривня
5. Київ	5. ринкова
6. визнання	6. демократія

Метод «Вузлики на згадку»

Учні на стікерах записують думки, що виникли на уроці (їх має бути не більше ніж три), а потім приклеюють свої аркуші на плакат, де зображений вузол.

5. Домашнє завдання

1. Опрацювати § 25 (с. 184 -190) автор Васильків І.Д.
2. Створити презентацію на тему: «Перші кроки незалежної України»

Список використаних джерел:

1. Васильків І. Д. Досліджуємо історію і суспільство: підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти – Тернопіль: Астон, 2022 рік. 232 с.
2. Харківська Н. І., Івакін О.О. Бібліотечка школяра. Довідник з Історії України. 5-11 класи: Основа, 2020 рік. 202 с.
3. Перші кроки незалежної України URL: <https://naurok.com.ua/pershi-kroki-nezalezhno-ukra-ni-349134.html>
4. Декларація про державний суверенітет України — прийнята 16 липня 1990 року Верховною Радою Української РСР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55_12#Text
5. Акт проголошення незалежності України — прийнятий 24 серпня 1991 року Верховною Радою УРСР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ІСТОРІЄЮ СВОЄЇ РОДИНИ

**Ліна ГАВЧУК,
вихователь
ХЗДО № 53 «Веселка»**

Ознайомлення дітей з історією своєї родини та родоводом є актуальним питанням сучасності. Тому в програмах і посібниках, присвячених духовному, патріотичному та моральному вихованню, а також знайомству дошкільнят із навколишнім світом, передбачені розділи, які допомагають дітям пізнати історію свого роду.

Саме цей вид діяльності є важливим засобом виховання дітей. Знайомлячись із родоводом у дітей розширюються знання про сім'ю, формується уявлення про відносини у родині. Розглядаючи своє дерево родоводу діти бачать і краще розуміють, що таке по батькові та його походження. Під час вивчення історії своєї сім'ї ми починаємо більше приймати, любити своїх рідних, виявляти до них свою любов, увагу, терпіння.

В дошкільному віці велику роль в ознайомленні дітей з навколишнім світом відіграє наочно-образне мислення. Важливо, щоб діти зрозуміли, що кожна сім'я унікальна, чудова по-своєму, усі вони різні.

Після того, як вихователь продемонстрував різні варіанти складу сім'ї у дітей виникає бажання розповісти про свою сім'ю, скласти родинне дерево.

Така форма роботи з дітьми допомагає прослідкувати наступність в різних аспектах – наступність поколінь, історичного розвитку.

Заняття «Моя сім'я»

(молодший дошкільний вік)

Мета: формувати у дітей уявлення про сім'ю, вчити називати членів своєї родини. Закріпити вміння правильно називати хто для кого ким є в сім'ї. Виховувати любов до рідних людей, розвивати навички спілкування, відповідати на запитання вихователя; вчити помічати гендерні

відмінності, уважно слухати, сприймати твори образотворчого мистецтва (картини художника).
Вчити дітей послідовності у викладанні родинного дерева, одержуючи модель сім'ї. Розвивати пам'ять, увагу, спостережливість. Виховувати естетичний смак та бажання робити приємні сюрпризи для членів своєї родини.

Матеріали: макет будинку, фігурки членів родини, пальчиковий театр сім'я, сюжетні картинки, картина В. Проців «Святий вечір. Різдво», сімейні фото, зображення дерева та зображення членів родини.

Хід заняття:

- Добрий ранок, дітки. Привітаймось один з одним. Для цього нам потрібно всім встати в коло.

Наше коло, мов сім'я.

Друзі ми: і ти, і я!

Добрий день сусіду зліва.

Добрий день сусіду справа.

Ми – одна сім'я.

Наше коло, мов сім'я,

Друзі ми: і ти, і я!

Обніми сусіда зліва.

Обніми сусіда справа.

- Ми – одна сім'я! (діти виконують рухи відповідно тексту)

Дітки, сьогодні до нас в гості завітала Оксанка і хоче вам розповісти про свою сім'ю (макет будинку, де виставляються фігурки членів родини Оксанки).

- Подивімось, хто є в Оксанки? (діти по черзі виставляють фігурки та називають їх: тато, мама, бабуся, дідусь, братик, сестричка).

- А як ми їх назвемо всіх разом? (це сім'я).

Ми з вами знаємо пальчикову гімнастику «Моя сім'я»

Великий пальчик – мій дідусь.

Вказівний – бабуся.

Середній пальчик – мій татусь.

Безіменний – матуся.

Мізинець – та це ж я!

От і вся моя дружна, щаслива, велика сім'я!

(діти називають і по черзі одягають на пальчики фігурки дідуса, бабусі, тата, маму)

- Розгляньмо картину української художниці Вікторії Проців «Святий вечір. Різдво»

- Хто зображений на картині? *(тато, матуся, діти)*

- Як їх можна одним словом назвати?

Так, сім'я – це батько, мати, діти. В Україні завжди шанували матір як берегиню родинного вогнища. Батько піклується про дітей, свою дружину, тому він господар дому. Дітей вчили шанувати своїх рідних, батька й матір.

Скільки дітей є в сім'ї? (багато). Традиційно українці живуть великими родинами.

Яке свято зустрічають?

Які страви стоять на столі?

Що зараз робить сім'я?

Чи можна сказати, що сім'я дружна?

Фізкультхвилинка «Обійми свою сім'ю»

А що можна робити разом, сім'єю? (виставляння картинок відповідно до дій). Разом можна: читати книгу, садити дерево, готувати обід, сніданок, відпочивати на природі, робити зарядку, святкувати Новий рік...

Давайте з вами розглянемо ваші сімейні фото (Розгляд сімейних фото дітей та бесіда за їх змістом)

Кожна родина має свою історію, своє родинне деревце – родовід. Давайте і ви також створите дерево своєї сім'ї. Вгорі викладаємо себе. Далі – мама і тато. У матусі та татуся також є мама і тато, а для вас вони – дідусь та бабуся (діти на макеті дерева викладають картинки членів родини).

«Без сім'ї нема щастя на землі» - так говориться в українському прислів'ї, тож і вам треба берегти свою сім'ю і родовід (діти за бажанням розповідають про дерево своєї сім'ї, називають імена та склад родини).

Список використаних джерел:

1. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1998. 398 с.
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2022. 216 с.
3. Калуська Л.В. Абетка чеснот української дитини: практико-орієнтовний збірник методичних матеріалів. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 136 с.
4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. 37 с. URL:
https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20omponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

Яке свято зустрічають?

Які страви стоять на столі?

Що зараз робить сім'я?

Чи можна сказати, що сім'я дружна?

Фізкультхвилинка «Обійми свою сім'ю»

А що можна робити разом, сім'єю? (виставляння картинок відповідно до дій). Разом можна: читати книгу, садити дерево, готувати обід, сніданок, відпочивати на природі, робити зарядку, святкувати Новий рік...

Давайте з вами розглянемо ваші сімейні фото (Розгляд сімейних фото дітей та бесіда за їх змістом)

Кожна родина має свою історію, своє родинне деревце – родовід. Давайте і ви також створите дерево своєї сім'ї. Вгорі викладаємо себе. Далі – мама і тато. У матусі та татуся також є мама і тато, а для вас вони – дідусь та бабуся (діти на макеті дерева викладають картинки членів родини).

«Без сім'ї нема щастя на землі» - так говориться в українському прислів'ї, тож і вам треба берегти свою сім'ю і родовід (діти за бажанням розповідають про дерево своєї сім'ї, називають імена та склад родини).

Список використаних джерел:

1. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1998. 398 с.
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2022. 216 с.
3. Калуська Л.В. Абетка чеснот української дитини: практико-орієнтовний збірник методичних матеріалів. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 136 с.
4. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. 37 с. URL:
https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20omponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

РЯТІВНИКИ КАЗКОВОГО ГЕРОЯ

(КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛОГІКО – МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

Катерина КОЛОМІЄЦЬ,
вихователь ХЗДО №10 «Веселка»

Мета: формувати здатність дітей використовувати сенсорну систему для реалізації своїх задумів в процесі використання конструктивних, творчих, логіко — математичних завдань, вчити дітей орієнтуватися в просторі, визначати кольори, називати цифри в межах 5 та співвідносити кількість і число, розрізняти та називати геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник, прямокутник. Спонукаючи виявляти інтерес до конструктивних завдань, пов'язаних з інтелектуальним напруженням, демонструвати позитивне ставлення до логічних завдань, демонструвати інтерес до самостійного їх вирішення. Розвивати пам'ять, мислення, мовлення, увагу, бажання працювати в колективі та самостійно. Виховувати позитивне ставлення до колективної діяльності, вміння взаємодіяти та допомагати одноліткам в разі потреби.

Матеріал: ялинка, макет дерева, карта маршруту, сенсорний куб – провідник, сенсорна доріжка, дзвіночок, квитки у вигляді геометричних фігур, бантик із текстом, конверт зі схемою маршруту, дидактична гра: «Полагодь фартушок», дидактична гра «Зимова риболовля», логічна гра: «Полагодь загорожу», дидактична гра: «Математичний потяг», музична гра – руханка «Веселий автобус», руханка: «Паровозик», нейровправа «Долоньки», вірш «Колобок злякався», іграшковий Колобок.

Хід проведення:

Вихователь: Дітки, сьогодні з вами (звук дзвіночка, вихователь прикладає палець до вуст та прислухається), а ні, (махнути рукою) то мені щось почулося. Дітки, сьогодні ми з вами (знову чути звук дзвіночка, але вже голосніше та довше, вихователь оглядається навкруги, прикладає палець до вуст та прислухається). Знову мені щось почулося. Дітки, а ви нічого не чули? Погляньмо поміж іграшками на полицях наших шаф, глянемо на підвіконні можливо знайдемо щось незвичайне.

Ой, я щось знайшла!!! (на підвіконні, чи в іншому зручному місті вихователь знаходить кольоровий великий сенсорний куб).

Який незвичайний предмет. З отвором, який закритий кольоровими смужками. Мабуть, там щось є. Хто сміливий і зможе просунути руку в отвір та спробувати дізнатися що там заховано? (Хтось із дітей просовує руку і знаходить дзвіночок до якого прикріплений паперовий бантик з текстом).

Так ось що мені весь час чулося. Це хтось у цей дзвіночок дзвонив. А можливо він чарівний і сам вміє дзвонити (подзвонити) точно такий звук я і чула. І бантик якийсь незвичайний (розглядає).

Дітки, та на ньому ж щось написано. Я думала це просто бантик, аж ні, тут щось написано, зараз я вам прочитаю:

«Допоможіть! Допоможіть! Мене звати колобок. Я від баби з дідом втік, мене лисичка хотіла з'їсти, але я втік і від неї заховався, а тепер боюся зі схованки виходити. Шлях до мене вам чарівний куб покаже він у нього всередині»

Оце, дітки, такий лист. І як нам цей куб шлях покаже. Може він вміє говорити? Ану послухаємо. (прикласти до вуха собі й дітям) Ви щось чуєте? Я нічого (вихователь трясє кубик)

О, там щось є (дістає паперовий конверт, який потрібно добре притиснути до стінки куба, щоб не відпав коли діти діставатимуть дзвіночок. Вихователь розгортає карту – схему маршруту).

«Кидайте кубик перед собою та виконуйте завдання які заховані за таким же самим кольором та цифрою, як випаде на кубі»

(Кидати куб та виконувати послідовність завдань, що випадають. Якщо колір і цифра повторюються, то перекинути ще раз, наступні рази дати кидати куб дітям. Такі позначки поставити на столах чи інших місцях де знаходиться матеріал для завдань.)

Тепер все зрозуміло. Цей куб проведе нас через всі випробування до самого Колобка. Час вирушати. Перший раз я кину куб, а потім ви будете кидати його по черзі (вихователь кидає куб перед собою на килимку)

Який колір випав? ЧЕРВОНИЙ З ЦИФРОЮ 1 (орієнтуватися на колір та число що випало, підходити до того завдання яке позначено табличкою такого ж кольору і з таким числом)

Підходимо до завдання з табличкою червоного кольору та з цифрою 1.

Ми знаємо, що зараз звірям в лісі холодно та голодно, щоб їх задобрити і вони подружилися з Колобком нам потрібно приготувати їм смаколики. Для цього ми полагодимо фартушки які нам знадобляться.

Дидактична гра «Полагодь фартушок»

(Діти викладають відносно кольору геометричні фігури та називають їх)

Вихователь: Завдання виконали, всі фартушки полагодили, кидаємо куб знову. Який колір випав? А яка цифра? Шукаємо!

Дидактична гра «Зимова риболовля»

Для того, щоб нагодувати лисичку та вовчика, які любляють рибку ми повинні її наловити, а допоможуть нам в цьому вправні пінгвіни. Ваше завдання розкласти рибку по відерцях відповідно до кольору та цифри, що зображена на картці. (Вихователь заздалегідь на липучках прикріплює на картці, або її самі обирають діти за якою і вставляють у відерце як у кишеньку рибку).

Завдання виконано, кидайте куб знову.

- Який колір випав? (якщо випадає повторно один і той же колір, то куб перекидає інша дитина, так більше діток буде залучено)
- Яка цифра йому відповідає? Шукаємо табличку із таким кольором і цифрою.

Дидактична гра «Полагодь загорожу»

Для того, щоб з іншими тваринами не сталося такої біди як з нашим колобком і вони не загубилися в лісі ми для тварин полагодимо загорожу і бабуся з дідусем будуть дуже вдячні. (Діти викладають дощечки необхідних кольорів, орієнтуючись на картки.

Ми з вами добре попрацювали!

А тут на нас чекає автобус, я пропоную вам проїхати трохи шляху на автобусі, щоб відпочити.

(Провести руханку після трьох виконаних завдань, щоб розвантажити дітей).

Але спочатку тримайте квитки за якими ви знайдете свої місця (стілчики позначені такими ж геометричними фігурами як квитки у дітей. Діти називають колір та геометричну фігуру та займають місця з такою ж позначкою, вихователь збирає квитки при цьому у дітей).

Музична гра – руханка «Веселий автобус»

(вправи виконувати за словами супроводу)

Вихователь: Трохи відпочили, подолали шлях і ми все ближче до нашого Колобка. Але ще не всі завдання виконали. Кидаємо знову куб. Який колір випав? Яке число? Відшукайте таку табличку.

Дидактична гра «Математичний потяг»

Вихователь: Перед вами вагончики із цифрами. Вам потрібно викласти числовий ряд в порядку зростання від 1 до 5.

Справилися і з цим завданням, перевірте правильність виконання.

В нас залишилася на кубі одна сторона. Який колір? Яка цифра? Знаходимо відповідну позначку з таким кольором та числом.

Нейровправи «Долоньки»

Вихователь: Для того, щоб добре працювати наші долоньки повинні бути вправними, ось я розгортаю картки перед вами, а ви повинні по черзі пройти та виконати відповідні вправи які зображені на картках.

Ось ми і виконали всі завдання нашого куба – провідника і наблизилися зовсім близько до лісу. Але ще є одне завдання, воно пришвидшить наше пересування до Колобка

Перед вами незвичайна сенсорна доріжка по якій ви повинні пострибати називаючи кольори.

Аж ось ми з вами і до лісу прийшли нарешті. Тут і ялинки і дерева, де ж нам відшукати Колобка?

Ось він під ялинкою сидить,

Весь від холоду тремтить.

Від Лисички заховався,

Дуже він її злякався.

Ти, Колобок, будь слухняним та більше від діда з бабою не втікай. А ми тебе запрошуємо до себе в гості в дитячий садок. До садочку ми повернемося потягом, ставайте один за одним, тримайте руки на плечах один в одного. Я тримаю Колобка і вперед поїхали:

Руханка «Паровозик»

Паровозик їде і не поспішає

До діток, до діток.

А його колеса пісеньку співають;

Туки-ток, туки-ток

Покатай малят

Хай колеса стукотять.

Будемо співати,

Разом вітер обганяти.

Вихователь: Ось ми і в садочку. Ми ж з вами привітні дітки, то запропонуємо нашому гостю смачного яблука, та розкажемо йому як потрібно себе вести, щоб більше не знадобилося ховатися в лісі від Лисички та мерзнути там.

Дидактичні матеріали

до використання на занятті

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Баєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» – Тернопіль : Мандрівець, 2022. – 216 с.

РОДИННИЙ КВЕСТ РОЗВАГА «ХЛІБ — УСЬОМУ ГОЛОВА»

Мета: розширювати знання дітей про хліб, ознайомити із різновидом хлібобулочних виробів, збагачувати знання про професії, які пов'язані з виробництвом хліба; ознайомити дітей з народними прикметами та прислів'ями про хліб. Розвивати інтерес до процесу вирощування хліба; виховувати шанобливе ставлення до хліба та людської праці. Розвивати мовлення дошкільників, поповнювати словниковий запас; продовжувати вчити дітей відповідати на запитання повними реченнями; відгадувати загадки та розуміти значення прислів'їв; активувати мислення, пам'ять та уважність. Виховувати моральні якості. Залучати батьків до активної співпраці.

Обладнання: зал святково прикрашений тематичними зображеннями; хліб на вишитих рушниках, вишиті скатертини, глиняний посуд, букет із колосками; плакат «Хліб — усьому голова»; ілюстрації до розповіді; прислів'я та загадки про хліб; картки-пазли із зображенням хлібобулочних виробів; борошно, вода, сіль для замішування тіста; хлібобулочні вироби: бублики, булки, калачі, печиво та домашня випічка; навушники.

Попередній етап: розучування пісні «Паляниця»; батьки завчасно готують домашню випічку та готують презентацію свого сімейного рецепта; підготувати дитину – колосочка до розповіді про шлях хліба до столу.

Хід заняття:

Звучить пісня «Ой, зелене жито, зелене». Заходять діти разом із батьками (флешмоб).

(Діти сідають на стільчики по обидва боки музичної зали, залишаються батьки. За допомогою методу жеребкування ділимо батьків на дві команди, кожен з команд займає своє місце).

Леся ВОЗНЮК,
вихователь ХЗДО № 57
«Перлинка»

Лілія СЛІМАК,
вихователь ХЗДО № 57
«Перлинка»

Завдання для батьків «Назви команду»

За допомогою символів та зображень намалювати назву своєї команди та представити її. Інша команда відгадує назву.

Вихователь: Добрий день шановні гості! Вітаємо вас у нашій господі! Запрошуємо вас на хліб та сіль на щире слово, про шану до хліба та тих хто його робить!

Вихователь: В Україні ще з давніх — давен ведеться: хліб то багатство, сіль – то смак, а гостинність то щире слово! Тому й називали нашу країну хлібним краєм. Адже це не просто страва, а основа, це найдорожча святиня!

Мабуть, у кожного з вас є улюблена страва. Тож поділіться з нами своїми вподобаннями. Комусь подобаються солодоці, комусь найкраще смакує м'ясо, а хтось любить молочні продукти.

Обмін думками «Моя улюблена страва» (за допомогою мікрофону) кожен учасник розваги називає свою улюблену страву.

Вихователь: Дуже смачні страви назвали, але головної так і не сказали.

Тож пропоную вам загадку відгадати, щоб про найважливіший продукт нашого столу знати.

Хоч не солодкий, та дуже смачний,
хоч сам маленький, проте дорогий.

Сядемо обідати він на столі.

Люблять його і дорослі й малі. (Хліб)

Вихователь: В усі часи хліб берегли та шанували! А скільки прислів'їв народ складав про хліб?! Щоб люди про важливість його пам'ятали, цінували та працю хліборобів поважали.

Завдання для батьків «Склади правильно прислів'я»

Вихователь: На столику у кожної з команд стоїть таця із двома частинами прислів'їв, за сигналом потрібно впорядкувати частини прислів'я і зачитати його.

Прислів'я:

Хочеш їсти калачі, не сиди на печі.

Піт на спині – хліб на столі.

Сій вчасно, вродить рясно.

Паляниця – хлібові сестриця.

Яка пшениця така і паляниця.

Вихователь: Молодці батьки, швидко впоралися із завданням.

Діти, а давайте в гру пограємо, та професії хліборобів пригадаємо.

Дидактична гра «Назви професії»

Вихователь: Для того, щоб дізнатись яка професія заховалась потрібно розгадати ребуси.

(Діти розгадують ребуси згідно з картками)

Вихователь: Імен багато має хліб

Є гарні та незвичні —

Рогалик, торт, батон, пиріг.

І паска, й паляниця,

Ще бакалійник і калач.

Перепічка і піца.

І завиванець і рогач,

галушка, коржик, пляцок,

І колобок і легуміна,

і мандрик, і пампушки.

Книші, лангоші, лаваші,

сухарики і хрустки.

Вихователь: Завдання для дітей «Склади пазл»

(на столі розміщені картки-пазли із зображенням хлібобулочних виробів. Завдання: скласти пару із картинок на столі. Коли віднайшли пару, діти стоять поруч один біля одного, розглядають хлібобулочні вироби та називають їх).

Вихователь: Молодці дітки! Всі пазли склали та випічку назвали. А зараз запрошуємо батьків до наступної гри.

Завдання для батьків «Відгадай слова»

Кожен з команди обирає одного ведучого. Команда шикується один за одним. Ведучий одягає навушники, в навушниках звучать слова, команда має прочитати по губах слово і назвати вголос. Використовували такі слова: калач, рогалик, хлібороби, борошно, тракторист; комбайнер, бублик, агроном, колосок, пекар.

Вихователь: А чи знаєте ви, як хліб потрапляє до столу? Який шлях долає зернинка, щоб стати запашним та рум'яним хлібом? Раніше це було, так: Презентація зображень: Запрягав селянин у плуг коня та орав смугу землі. Потім вручну засівав її насінням пшениці чи жита. А коли колосочки дозрівали, косив його косою або ж зрізував серпом, складав у снопи та носив у комору; там колоски господар обмолочував ціпами, провіював зерно на вітрові, молот на млині борошно, а тоді вже господиня могла з борошна випікати хліб. А як же сьогодні хліб потрапляє до нашого столу про це нам розповість «Колосочок». (Хлопчик-колосочок розповідає за картинками, як потрапляє хліб до столу від зернини до хлібини)

Вихователь: Отже, ми вже знаємо як вирощують, збирають колосочки, мелють зерно на борошно. Тож давайте і про пекарів згадаємо, адже завдяки їм хліб потрапляє до столу. Спробуємо тісто замісити та власний хлібчик випекти. (Господиня (матуся) замішує тісто, та показує, як вона формує та випікає хліб)

Вихователь: Та не лише хліб наші батьки вміють випікати. Дивіться, як стіл наш святковою скатертиною прикрашений, а на столі різноманітні смаколики наших матусь. Тож пропонуємо розповісти свої сімейні смачні рецепти (батьки разом із дітками презентують свою випічку та гарно оформлений рецепт у вигляді малюнка чи посібника).

Вихователь: Скільки ж про хліб сказано добрих слів, віршів, загадок, пісень! І це не дивно, бо хліб є найціннішим багатством країни, всього народу.

Пісня «Паляниця» у виконанні дітей

Вихователь: Потанцювали, пісню заспівали. Пропоную батькам трішки поринути у дитинство та згадати казки про хліб.

Завдання для батьків «Пригадай казку»

(Записати назви українських казок, у яких йдеться про хліб, та пояснити де і як про нього розповідається).

Вихователь: Саме хліб сьогодні зібрав нас усіх разом. Віримо, що в кожне ваше серденько попало зернятко добра, адже сьогодні ви дізналися багато нового і цікавого. Хліб – наше багатство, тож бережіть та шануйте хліб та працю усіх, хто піклується про те, щоб ви мали пахучий та свіжий хліб на столі. Хліб — усьому голова!

Тож час хліб наш смакувати та всіх чаєм пригощати!

Список використаних джерел:

1. Волошок О.Ю. Інтегроване заняття «Хліб всьому голова» URL: <https://vseosvita.ua/library/zanatta-hlib-vsomu-golova-254940.html>
2. Гармаш І.І. Сценарій свята «Хліб – усьому голова» URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/000k9f-8b63.doc.html>
3. Семченко Т.І. Конспект інтегрованого заняття із соціально-економічного виховання «Хліб усьому голова. Бережимо його!» URL: <https://vseosvita.ua/library/hlib-usomu-golova-berezimo-jogo-konspekt-integrovanogo-zanatta-iz-socialno-ekonomichnogo-vihovanna-125952.html>

НАШИМ МАЙБУТНІМ СПІВАВТОРАМ

Як і у кожного креативного педагога, у вас, безсумнівно, виникає безліч цікавих ідей та думок, які ви крок за кроком утілюєте в педагогічну працю: навчаєте, виховуєте, розвиваєте, впроваджуєте, формуєте. У вас є свій індивідуальний стиль проведення уроку, навчального заняття чи виховного заходу, крутецька освітня ідея, цінний досвід, перевірений часом, своя особлива манера спілкування з дітьми... Тобто, все те, що робить вас справжніми майстрами своєї справи. То ж поділіться своїм досвідом з колегами!

Вимоги до публікації:

- опишіть родзинки свого педагогічного досвіду/ ефективну методику чи навчальний прийом/ цікаву розробку навчального заняття чи виховного заходу;
- матеріал публікації має бути таким, що відповідає чинним програмам та може використовуватися у закладах освіти, інноваційним та актуальним;
- обсяг – до 3-х друкованих сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 пт, 1 міжрядковий інтервал;
- додайте окремим файлом кілька світлин чи графічних зображень гарної якості в форматах JPG або PNG ;
- мультимедійний контент (презентації, відео, сценарії/розробки, які великі за обсягом) розмістіть на власному Google-диску, надайте спільний доступ та додайте посилання до публікації;
- обов'язково додайте відповідно оформлений список використаних джерел (приклад оформлення: <https://drive.google.com/file/d/1fib0yABba-SM3EILE2BJ5fcWqbAXeOwj/view?usp=sharing>)
- перевірте матеріал на наявність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок;
- не забудьте вказати свої дані (прізвище, ім'я, повну назву закладу освіти, посаду та особистий номер телефону), додайте своє фото в форматах JPG або PNG;
- надішліть матеріали за адресою: khmcenterteachers@gmail.com (обов'язково з поміткою «Для газети») до 20 числа кожного місяця.

До публікації НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ матеріали, що містять ознаки плагіату, не відповідають вимогам щодо обсягу та формату, матеріали, що містять помилки. Ми поважаємо авторські права, тому просимо дотримуватися академічної доброчесності.

3 питань розміщення матеріалів звертатися за тел. **+38 (097) 4004907, +38 (097) 2092791**

Ел. пошта: khmcenterteachers@gmail.com

Головний редактор: Оксана РАТУШНЯК

Редактор: Вікторія СТАНЕЦЬКА

Редакція залишає за собою право редагувати отримані матеріали, повертати їх авторам у разі невідповідності вимогам до публікації або виявлення академічної недоброчесності та не несе відповідальності за їх зміст.

ОСВІТНІЙ ФОКУС

<https://www.facebook.com/@khmcenterteachers2021.khm>

м. Хмельницький, вул. Свободи, 2/1
[+38 \(097\) 400-49-07](tel:+380974004907)

khmcenterteachers@gmail.com

khmcenterteachers@gmail.com